De Bijlmer monitor 1998

Amsterdam, april 1999

Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP):
- Hette Tulner
- Paul van Soomeren

Bureau voor Onderzoek en Statistiek (O + S):
- Jessica Greven
- Jeroen Slot

Samenvatting Bijlmermonitor 1998

De vernieuwingsoperatie van de Bijlmermeer wordt gemonitord op basis van alle doelen en subdoelen die zijn verzameld in het Programma van Eisen Bijlmer Vernieuwing Monitor. De hoofddoelen zijn de volgende:

❶ **De Bijlmermeer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.**

❷ **Woningbouwvereniging Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.**

Aangezien de Bijlmermonitor tot 2006 jaarlijks zal worden geproduceerd, wordt verondersteld dat in dat jaar alle hoofd- en subdoelen bereikt zijn. Voor de subdoelen en het tweede hoofddoel zijn in deze monitor tijdschema's opgesteld (zie afbeelding 7.1), waarin van elk jaar te zien is hoeveel de realisering van elk subdoel dichterbij moet zijn gekomen. Van elk subdoel is onderzocht in hoeverre dit reeds het geval is.

De ontwikkelingen rond de twee hoofddoelen zullen hier apart worden samengevat. De subdoelen zijn onder deze twee hoofddoelen gerangschikt.

Eerste hoofddoel

Het woon- en leefklimaat in de Bijlmer is sinds de vorige meting meer op die van geheel Amsterdam gaan lijken. Vooral de resultaten in het onderwijs zijn goed, maar ook de ontwikkelingen op de terreinen woonomgeving, veiligheid en wonen zijn positief.

Subdoelen die reeds zijn bereikt.

- De slaagpercentages van de enige school voor voortgezet onderwijs in het vernieuwingsgebied liggen al jaren beduidend hoger dan in de hele stad.
- De CITO-scores in het lager onderwijs zijn (ongeveer) gelijk aan die in de hele stad.
- De wachtlijst inburgering nieuwkomers bestaat niet meer. Dit is te danken aan een beleidswijziging van de overheid.
- De verkeersveiligheid is volgens de Bijlmerbewoners afgenomen, maar wordt nog steeds als beter ervaren dan in geheel Amsterdam.

Subdoelen die nog niet zijn bereikt, maar wel op, of voor op schema liggen.

- De woonduur in de Bijlmermeer is toegenomen, die in Amsterdam afgenomen.
- De algemene tevredenheid met de woning is in Amsterdam gedaald en daardoor dichter bij die in de Bijlmer komen te liggen.
- Het percentage door de politie aangehouden jongeren is afgenomen.
- Het percentage van de huishoudens dat zegt binnen twee jaar (misschien) te willen verhuizen is gedaald in de Bijlmer.
- Het aantal niet werkende werkzoekenden als percentage van de bevolking is gedaald. Dit subdoel ligt iets voor op het tijdschema.

Subdoelen waarbij vooruitgang is geboekt, maar te weinig.

- Het aantal vertrekkers uit buurten binnen de Bijlmer is slechts licht gedaald sinds 1994.
- De betrokkenheid van bewoners met en de tevredenheid over de (semi)openbare ruimte is vrijwel gelijk gebleven.

- De onveiligheidsgevoelens op straat van Bijlmerbewoners zijn afgenomen.
- De drugsoverlast in de Bijlmermeer is licht toegenomen, maar minder sterk dan in de rest van de stad.
- Het aantal voortijdige schoolverlaters is de laatste jaren licht afgenomen.
- Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt is beter geworden. Dit subdoel ligt net voor op schema.

Subdoelen waarbij de situatie niet is veranderd of verder achteruit is gegaan.

- De kosten van vandalisme zijn toegenomenen. Het percentage van de huishoudens dat diverse voorbeelden van verloedering vaak vindt voorkomen, is gestegen
- Het percentage van de huishoudens in de Bijlmermeer dat op of onder het minimuminkomen leeft is toegenomen.
- Het aantal aangiften van misdrijven per 1000 inwoners is in de Bijlmer toegenomen terwijl dit in de hele stad juist is afgenomen. In 1997 leek de situatie nog beter dan in Amsterdam.

Tweede hoofddoel

Wat betreft de bedrijfsvoering van Nieuw Amsterdam zijn de ontwikkelingen voor het merendeel positief.

Subdoelen die voor liggen op schema en ook het laatste jaar dichterbij zijn gekomen.

- De onderhoudskosten zijn aanzienlijk gedaald.
- De mutatiegraad is afgenomen.
- De huurderving door huurachterstand is afgenomen.

Subdoelen die na een grote vooruitgang, het laatste jaar weer achteruit zijn gegaan.

- Het bedrijfsresultaat verbeterde vanaf 1994 sterk tot een winst in 1997, in 1998 was er echter weer een licht verlies. De winstcijfers worden echter sterk beïnvloed door verkoop van woningen en investeringen in de renovatie en de nieuwbouw.
- De leegstand is na een daling in 1998 fors toegenomen.
- Het aantal verhuringen lag tussen 1995 en 1997 boven het aantal mutaties. In 1998 zijn er echter weer minder woningen verhuurd dan er vrij zijn gekomen.

Conclusie

Een eerste indruk is dat de Bijlmer goed op weg is een gewone Amsterdamse wijk te worden. De vernieuwingsoperatie lijkt een positieve impuls aan het woon- en leefklimaat in de Bijlmermeer te geven en ook de exploitatie van Nieuw Amsterdam ziet er aanzienlijk gezonder uit dan enige jaren geleden.
Het merendeel van de subdoelen liggen voor op het schema. Hier moeten wel twee kanttekeningen bij worden gemaakt. De vernieuwngsoperatie kan ook *ten koste* van sommige aspecten van de leefbaarheid gaan. Dit lijkt het geval te zijn met de verkeersveiligheid in de Bijlmer. Bovendien leert de ervaring dat bij vernieuwingsprojecten met name in de eerste jaren veel vooruitgang wordt geboekt, maar dat deze ontwikkeling in latere jaren afzwakt.

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**7**
1.1	De vernieuwing van de Bijlmermeer	7
1.2	De Bijlmermonitor	7
1.3	Bronnen	8
1.4	Gebiedsafbakening	10
1.5	Terminologie	11
1.6	Leeswijzer	11
2	**De vernieuwingsoperatie 1996-1998**	**13**
2.1	Ganzenhoef	13
2.2	Amsterdamse Poort	14
2.3	Kraaiennest	15
2.4	Sociaal-Economische Vernieuwing	16
2.5	Beheer	17
3	**Context**	**19**
3.1	Woningen	19
3.2	Bevolking	19
3.3	conclusies	23
4	**Wonen en leven in de Bijlmer: oordeel en gedrag**	**25**
4.1	Stand van zaken en hoofddoel	25
4.2	Woonduur en vertrek	26
4.3	Instroom	29
4.4	Oordeel van bewoners	31
4.5	Imago	34
4.6	Conclusie stand van zaken woon- en leefklimaat Bijlmermeer	37
5	**Ruimtelijke vernieuwing**	**39**
5.1	Wonen	39
5.1.1	Kwaliteit woning	39
5.1.2	Wonen bij Nieuw Amsterdam	41
5.1.3	Volkshuisvestingsgegevens Nieuw Amsterdam	44
5.1.4	Exploitatie Nieuw Amsterdam	47
5.1.5	Conclusies	51
5.2	Woonomgeving	53
5.3	Veiligheid	57
6	**Sociaal-economische vernieuwing (werk en onderwijs)**	**69**
6.1	Werk	69
6.2	Onderwijs	74
7	**Conclusies**	**81**
	Bijlagen	
Bijlage 1	Categorieën personderzoek	95
Bijlage 2	Onderzoeksverantwoording Bewonersenquête	97
Bijlage 3	Tabellen	101

1 Inleiding

1.1 De vernieuwing van de Bijlmermeer

De vernieuwing van de Bijlmermeer, die loopt van 1992 tot 2007, kent een aantal ambitieuze doelstellingen. Bij de start van de vernieuwingsoperatie in 1992 (eerste saneringsaanvraag) zijn 3 hoofddoelen, geformuleerd:

1 verbeteren van de woningmarktpositie van de Bijlmermeer (ruimtelijke vernieuwing);
2 verhogen van de arbeidsparticipatie van de bevolking (sociaal-economische vernieuwing);
3 versterking van het stedelijk leven in de Bijlmermeer door meer bedrijvigheid en culturele voorzieningen (leefbaarheid en vernieuwing beheer).

Bij de tweede saneringsaanvraag (juli 1995) is het doel van de ruimtelijke vernieuwing nader gepreciseerd door middel van de volgende subdoelen:

A een grotere tevredenheid van bewoners over het wonen in de hoogbouw;
B een hogere waardering voor de wijk blijkend uit een langere woonduur;
C meer mensen die in de Bijlmermeer willen wonen.

In de loop van 1995 werden in diverse andere stukken (Speerpunt Bijlmermeer, Urban en Convenant) ook op de terreinen werk, onderwijs, veiligheid en leef/woonomgeving subdoelen vastgelegd.

1.2 De Bijlmermonitor

In de genoemde stukken werd tevens vastgelegd dat de vernieuwingsoperatie gevolgd moet worden via een monitor: de Bijlmermeer Vernieuwing Monitor of Bijlmermonitor.
Eind 1995 begin 1996 werd voor deze monitor een Programma van Eisen ontwikkeld. In dat stuk werden de doelen, sub-doelen en ijkpunten die in de diverse nota's genoemd worden logisch gerangschikt en in meetbare termen omgezet. Zo werden twee hoofddoelen en diverse subdoelen geformuleerd. De hoofddoelen zijn de volgende:

❶ **De Bijlmermeer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.**
❷ **Woningstichting Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de saneringsen vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.**

Daarna volgde een periode van bijslijpen, uitbreiden en proefdraaien. Zo kreeg de sociaal economische vernieuwing (werk en onderwijs) meer gewicht in de monitor en werd op basis van een eerste bewoners(proef)-onderzoek (najaar 1996) uiteindelijk gekozen voor een veel intensievere vorm van bewoners enquêtering (duurder maar voor wat betreft de representativiteit beter).

De jaarlijkse evaluatie van het vernieuwingsproces wordt uitgevoerd door een extern onderzoeks- en adviesbureau, Van Dijk, Van Soomeren en Partners b.v. te Amsterdam in samenwerking met het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek.

Er wordt elk jaar een Bijlmermonitor rapportage uitgebracht waarbij telkens dezelfde indicatoren gemeten en afgezet worden tegen een meetlat (in dit geval de doelen die vastgelegd zijn in het Programma van Eisen Bijlmermonitor). De jaarlijkse monitor rapportages hebben als doel de vinger aan de pols te houden en zo nodig te waarschuwen zodat het beleid bijgesteld kan worden.

De periode waarover deze 'monitoring' plaatsvindt, beslaat tien jaar, namelijk de jaren 1996-2006. De monitor van 1996 is echter uiteindelijk gecombineerd met die van 1997. Overigens wordt in de rapportages wel zoveel mogelijk getracht gegevens vanaf 1994 te verzamelen, zodat over een langere periode 'gemonitord' kan worden.

De monitoring vindt plaats aan de hand van een tweevoudige vergelijking:

- De Bijlmermeer-resultaten van het lopende jaar worden vergeleken met die van vorige jaren. Dit levert een beeld op van de *ontwikkeling* in de Bijlmermeer van de gemeten aspecten.
- De ontwikkeling van de Bijlmer wordt vergeleken met de ontwikkeling van geheel Amsterdam op de betreffende aspecten. Zo vindt een *toetsing* plaats van de ontwikkelingen in de Bijlmermeer aan die in overig Amsterdam: een toename van de veiligheidsgevoelens in de Bijlmermeer met 10% wordt minder indrukwekkend als de veiligheidsgevoelens in overig Amsterdam met 20% toegenomen zijn. De ontwikkeling van de Bijlmermeer wordt met dit type vergelijking dus in een referentiekader geplaatst.

De gepresenteerde gegevens worden daarbij steeds afgezet tegen de doelen zoals die in de oorspronkelijke stukken en nota's te vinden zijn (gerangschikt en uitgewerkt in het Programma van Eisen Bijlmermonitor).

1.3 Bronnen

In de monitor wordt gebruik gemaakt van twee fundamenteel verschillende typen gegevens.

1 Statistische standaardgegevens die betrekking hebben op populaties (bijvoorbeeld alle Bijlmermeerbewoners, alle werkenden e.d.).
2 Enquêtegegevens waarbij een steekproef uit de populatie ondervraagd is. We spreken hier gemakshalve veelal over 'bewoners/-of bevolkingsonderzoek'.

Naast dit onderscheid is binnen de Bijlmermeer nog het verschil van belang tussen gegevens die betrekking hebben op de *hele* Bijlmermeer en gegevens die betrekking hebben op het woningen-/bewonersbestand van de corporatie Nieuw Amsterdam[1].
Ondanks het feit dat deze corporatie het merendeel van de woningen in de Bijlmermeer verhuurt (en dus veel Bijlmermeerbewoners als huurder heeft) zijn gegevens van Nieuw Amsterdam niet identiek aan gegevens over de Bijlmermeer.

Noot 1 Afgelopen jaar is Nieuw Amsterdam met Patrimonium gefuseerd. Het is echter de bedoeling om de exploitatiegegevens van Nieuw Amsterdam apart te blijven registreren, zodat de evaluatie niet in gevaar komt.

Voor de Bijlmermonitor is een flink aantal bronnen gebruikt. Onderstaand een opsomming ervan:

- bewonersenquête die in het kader van onderhavige monitor jaarlijks wordt gehouden in de Bijlmermeer;
- stedelijke leefbaarheidsmonitor Amsterdam 1997 en 1998;
- statistieken van *O + S*;
- 4e kwartaalrapportages 1994-1997 van Nieuw Amsterdam;
- kwartaalrapportages Woonruimteverdeling Amsterdam van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties;
- Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties;
- woningaanvraagformulieren Nieuw Amsterdam;
- de pers;
- aangifte- en verdachtencijfers van regiopolitie Amsterdam-Amstelland, afdeling Onderzoek en Statistiek;
- leerplichtambtenaar van het stadsdeel Zuidoost;
- onderwijsinspectie;
- Open Schoolgemeenschap Bijlmer;
- L.A.S. leerling administratiesysteem;
- arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland;
- Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen van de Stedelijke Woningdienst.

De Bijlmermonitor over 1998 is vroeg in het jaar nodig, slechts vier maanden na het afloop van het jaar 1998. Ondanks deze vroege opleveringsdatum en de grote hoeveelheid bronnen die geraadpleegd is, zijn bijna alle gegevens die in het vorige jaar verzameld waren weer opgenomen. In enkele gevallen was het niet mogelijk cijfers over 1998 te krijgen, dit gold echter meestal ook al voor de vorige Bijlmermonitor.

Verder levert de afbakening van het vernieuwingsgebied Bijlmermeer moeilijkheden op: dit is een gebied dat nergens als registratie-eenheid gehanteerd wordt. Het is niet in alle gevallen mogelijk dit gebied te selecteren of is het pas mogelijk na een flinke tijdsinvestering. Door de benodigde bewerkingen van gegevensbestanden was het ook niet altijd meer mogelijk om gegevens vanaf 1994 te genereren.
In de rapportage zijn daarom enkele lege plekken te zien: een enkele keer ontbreekt de informatie van 1998 of juist van de eerste jaren.

In de Bijlmermonitor worden cijfers van een enquête, die speciaal voor de monitor jaarlijks wordt gehouden, vergeleken met de leefbaarheidmonitor Amsterdam. De bewonersenquête voor de Bijlmermeer is daarom ontworpen naar analogie van deze leefbaarheidsmonitor om een goede vergelijking mogelijk te maken. Zowel de wijze van afname van de enquête als de meeste van de vragen zijn (waren) gelijk.
Bij veel enquêtes blijkt dat leden van veel etnische minderheden minder vaak meewerken aan schriftelijke en telefonische enquêtes dan autochtonen. Om deze reden wordt een deel van de interviews face-tot-face afgenomen; allochtonen worden gericht in de buurt opgezocht voor afname van de interviews. Aangezien in de Bijlmermeer meer allochtonen wonen dan de rest van Amsterdam, bleek het nodig in de Bijlmermeer een groter deel van de enquêtes face-tot-face af te nemen dan bij de Amsterdamse leefbaarheidmonitor.
In 1998 is de leefbaarheidsmonitor Amsterdam op een iets andere wijze afgenomen dan in 1997. In 1997 heeft het Amsterdamse bureau voor Onderzoek en Statistiek (O + S) de leefbaarheidmonitor afgenomen met een van te voren vastgesteld percentage face-to-face interviews. In 1998 heeft niet O + S maar onderzoeksbureau Onderzoek op Maat de leefbaarheidsen-

quête van Amsterdam uitgevoerd, in samenwerking met Mediad. Bij deze tweede versie is geen enkel face-to-face interview gehouden, maar zowel schriftelijke als telefonische enquêtes (de bewonersenquête in de Bijlmermeer is wel op dezelfde wijze als in 1997 uitgevoerd). De respondenten van deze twee enquêtes (enquêtes in Amsterdam in 1997 en 1998) zijn vergeleken op verdeling van inkomensgroepen, etniciteit en sekse. Hieruit bleek dat de enquêtes wel vergelijkbaar zijn. Het is echter niet duidelijk welke effecten de afwijkende wijze van enquêteafname heeft op de uitkomsten. Bij zeer grote verschillen in de leefbaarheidsmonitor Amsterdam van 1997 en 1998 moet er rekening meer gehouden worden dat deze verschillen te wijten zijn aan de afwijkende wijze van afname.
Door een aanscherping van het Grote Stedenbeleid is het overigens niet geheel duidelijk of de stedelijke leefbaarheidsmonitor van Amsterdam in dezelfde vorm doorgang zal vinden. Als de stedelijke monitor wordt gewijzigd of wordt stopgezet, kan dat gevolgen hebben voor de mogelijkheden de Bijlmer-enquêtecijfers te vergelijken met die van Amsterdam.

1.4 Gebiedsafbakening

In deze monitor omvat de Bijlmermeer de subbuurten 931 tot en met 935, 940 tot en met 944, 946 en 947. Dat wil zeggen ruwweg het gebied begrensd door Daalwijkdreef en de Gaasperdammerweg (A9) aan de noord- respectievelijk zuidzijde, door de metrolijn Gein en de Foppingadreef aan de westzijde en door de Provinciale weg aan de oostzijde.
De Venserpolder (buurtcombinatie 930) en Geerdinkhof, Groenhoven, Gouden Leeuw en Garskamp (buurtcombinatie 945) horen *niet* tot het actiegebied.
Of bedrijventerrein Amstel III (sub-buurtcombinatie 920 en 921) meetelt, is een vraag waarover nog geen uitsluitsel bestaat bij degenen die bij de vernieuwing zijn betrokken (wat ook in het Programma van Eisen al geconcludeerd wordt). Aangezien hier geen mensen wonen, is het niet meegenomen in de monitor.
Op de plattegrond in afbeelding 1.1 is aangegeven welk gebied als vernieuwingsgebied wordt aangemerkt.

Afbeelding 1.1 Plattegrond Bijlmermeer met buurtgrenzen (donker gebied binnen dikke lijnen is het vernieuwingsgebied

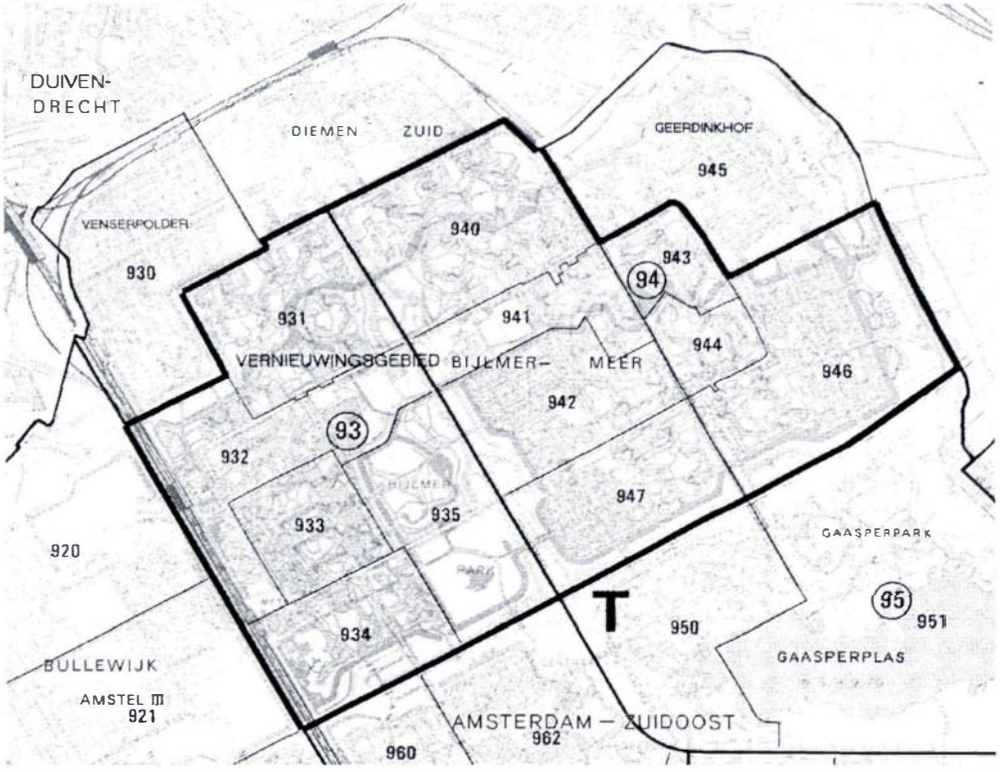

1.5 Terminologie

Kortheidshalve wordt het afgebakende gebied in deze rapportage aangeduid als Bijlmermeer, of de Bijlmer. De 'rest van Amsterdam' is Amsterdam *zonder het vernieuwingsgebied Bijlmermeer*.

1.6 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt ingedeeld:

- In hoofdstuk 2 wordt een korte schets gegeven van wat er aan vernieuwingsprojecten loopt in de Bijlmermeer.
- In hoofdstuk 3 vindt u gegevens over de context waarin de vernieuwing van de Bijlmermeer zich afspeelt: zaken zoals aantallen inwoners, woningen en dergelijke.

Daarna volgen de eigenlijke drie monitor hoofdstukken waarbij de tweevoudige vergelijking (Bijlmer jaar na jaar + Bijlmer <--> Amsterdam) wordt afgezet tegen de gestelde doelen.

- In hoofdstuk 4 wordt het woon- en leefklimaat besproken.
- In hoofdstuk 5 komt de ruimtelijk-fysieke kant van de vernieuwing aan de orde.
- In hoofdstuk 6 wordt de sociaal-economische kant van de vernieuwing behandeld.
- In hoofdstuk 7 worden ten slotte de conclusies ten aanzien van het bereiken van alle doelstellingen gepresenteerd.

Ter verduidelijking van de tekst is in deze monitor gebruik gemaakt van leestekens die verduidelijken wat de subdoelen, hoofddoelen, conclusies en wat percentages van het doel dat reeds is bereikt, zijn. In hoofdstuk 2 staat een 'legenda van deze leestekens'.

2 De vernieuwingsoperatie 1996-1998

Voor de vernieuwingsoperatie is de Bijlmermeer onderverdeeld in drie actiegebieden: Ganzenhoef, Amsterdamse Poort en Kraaiennest. In de actiegebieden zijn drie projectgroepen actief, die ressorteren onder het projectbureau Vernieuwing Bijlmermeer. Het zwaartepunt van de werkzaamheden van de projectgroepen ligt bij de ruimtelijke vernieuwing, maar zij voeren ook projecten uit die te maken hebben met de andere twee pijlers van de vernieuwingsoperatie: het beheer en de sociaal-economische vernieuwing. Voor het beheer zijn sinds 1998 drie gebiedscoördinatoren actief. De sociaal-economische vernieuwing wordt gecoördineerd door bureau SEV, onderdeel van het stadsdeel Zuid-Oost.

2.1 Ganzenhoef

In actiegebied Ganzenhoef is de vernieuwing het verst gevorderd. De afgelopen jaren is hier het aanzien van de Bijlmer ingrijpend gewijzigd door sloop van flats, verlaging van de Bijlmerdreef en nieuwbouw op grote schaal. In 1996 werden de eerste nieuwbouwwoningen opgeleverd langs het Ganzenhoefpad op het Gulden Kruis. In november van dat jaar werd de eerste paal geslagen voor de nieuwbouw in Nieuw Geinwijk. Voor de nieuwe koopwoningen was meteen grote belangstelling. Behalve eengezinswoningen werden op Nieuw Geinwijk beneden-/bovenwoningen en appartementen voor ouderen gerealiseerd. Begin 1996 werd de ontruiming van de flat Gerenstein voltooid. In het centrum Ganzenhoef verdween door partiële sloop van de parkeergarage Geldershoofd en de verlaging van de Elswijkdreef een groot deel van de moeilijk beheerbare 'onderwereld. Lucht en licht konden doordringen tot grote delen van het winkelcentrum. Het stedenbouwkundig programma van eisen voor het nieuwe winkelcentrum werd vastgesteld door de stadsdeelraad en het bouwplan voor het wijkcentrum werd afgerond. Voor de flatverbetering was 1996 in actiegebied Ganzenhoef een jaar van intensieve planvorming. De stedenbouwkundige programma's van eisen voor Groeneveen en Gooioord werden vastgesteld door de stadsdeelraad.

In 1997 werd Gulden Kruis, bestaand uit meer dan 300 nieuwbouwwoningen, opgeleverd met een groot buurtfeest. Verder werd gewerkt aan de realisering van de ruim 300 nieuwbouwwoningen en talrijke voorzieningen van Nieuw Geinwijk. Op het gebied van de vernieuwing van de infrastructuur werd de rotonde Groesbeekdreef/Bijlmerdreef aangebracht en werd een tijdelijke verbinding tot stand gebracht met het deel van de Bijlmerdreef dat nog niet is verlaagd. In 1997 werd de sloop van Gerenstein voltooid. Het terrein werd gereed gemaakt voor de bouw van 420 woningen. In november 1997 werd de eerste paal geslagen voor het nieuwe buurtcentrum Ganzenhoef. Ook werd gestart met de verbouwing van de koppen van de drie garages van de E-flats en met de verbetering van de flat Groeneveen. Voor de flat Gravestein werd het verbeterplan afgerond.

De belangrijkste mijlpaal in 1998 was de afwijzing van de Raad van State van het schorsingsverzoek bestemmingsplan Ganzenhoef. De garage Groeneveen kon daardoor worden verbeterd en er kon definitief een Ketelhuis worden aangelegd voor Gerenstein. Ook kon de onteigeningsprocedure voor het winkelcentrum in gang worden gezet. Een hoogtepunt was de opening van Nos Perla, de woongroep voor Antilliaanse ouderen in de Nieuw Geinwijk. In augustus werd de eerste steen gelegd voor Nieuw

Gerenstein. Daarnaast werd gestart met de verbetering van de flat Gravestein. In het centrum van Ganzenhoef werd het nieuwe activiteitencentrum opgeleverd. Het werd betrokken door de muziekschool, peuterspeelzaal, jongerencentrum en het activiteitencentrum van de stichting Buurtwerkcentrum Zuid-Oost (BZO). Het oude buurtcentrum van BZO werd gesloopt, evenals het voorrijdplatform van de garage Groeneveen. Aan de Daalwijkdreef werden op de koppen van de E-garages bedrijfsruimten gerealiseerd. Op het gebied van de planvorming werden het maaiveldontwerp voor Gravestein en Centrum Ganzenhoef vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van het stadsdeel. Daarnaast werd het SpvE voor het bedrijfsverzamelgebouw aan de Daalwijkdreef nagenoeg afgerond.

In actiegebied Ganzenhoef heeft de sociaal-economische vernieuwing de afgelopen jaren geresulteerd in de komst van twee kerken, de herinrichting van de kinderboerderij en de komst van woningen met bedrijfsruimten. Verder zijn in de plannen opgenomen ruim 20.000 m2 voor winkels en kantoor- en bedrijfsruimten. De sociaal-economische vernieuwing in Ganzenhoef raakte in 1998 steeds meer geïncorporeerd in de ruimtelijke plannen. Zo zal waarschijnlijk in het nieuwe winkelcentrum een mini-shopperhal worden gerealiseerd voor Ghanese ondernemers. Het bedrijfsverzamelgebouw aan de Daalwijk richt zich gedeeltelijk op startende en doorstartende ondernemers. Bij de ontwikkeling van de sport- en spelstrook Gerenstein is de jeugd uit de buurt intensief betrokken geweest. Dat zal hopelijk bijdragen aan de bewustwording van kinderen over bestuurlijke processen en aan een beter beheer van de openbare ruimte. Voor Ganzenhoef bestaan daarnaast vergevorderde plannen voor de bouw van een nieuw Onderwijs- en Vrouwenempowermentcentrum. Naast nieuwbouw voor het Centrum voor Beroepseducatie, de Batjan, een voorziening voor vroegtijdige schoolverlaters van het ROC en de Vrouwenvakschool, zal het centrum ruimte bieden aan diverse vrouwenorganisaties. Met de bouw van een tijdelijke voorziening voor het vrouwenempowermentcentrum is in 1998 begonnen.

2.2 Amsterdamse Poort

In actiegebied Amsterdamse Poort is de planvorming enige jaren later op gang gekomen dan in Ganzenhoef. Momenteel staat het gebied op het punt om een zeer ingrijpende transformatie te ondergaan. De eerste resultaten waren in 1996 al zichtbaar in de vorm van de verbeterde flat Hoogoord. In 1996 werden de ontwerpen voor de nieuwbouwwijk Vogeltjeswei nagenoeg afgerond. Voor het deelgebied Marktplein werd een ruimtelijk programma van eisen opgesteld. Met de eigenaar van het winkelcentrum de Amsterdamse Poort werd het overleg gestart over aanpassing van het bestaande centrum, die in samenhang met de plannen voor het nieuwe marktplein moet worden uitgevoerd. Voor de F-buurt werd het Plan van Aanpak voor de ruimtelijke vernieuwing opgesteld. Over de verschillende scenario's die tot het plan hebben geleid werd intensief met de bevolking gediscussieerd.

Om te bewerkstelligen dat de gebieden ten noorden en zuiden van de Bijlmerdreef straks voldoende samenhang hebben, werd in 1997 gestart met een overkoepelend ontwerp onder de naam 'Kwaliteitsplan Marktplein en F-buurt'. In 1997 werden het evaluatie-onderzoek participatie 1996 en het Participatieplan 1997-2001 vastgesteld. In het participatieplan wordt onder andere het instrument 'bewonerspanels' geïntroduceerd. Deze dragen eraan bij dat de nieuwbouwontwerpen zoveel mogelijk aansluiten bij de wooncultuur van de toekomstige, veelal allochtone , bewoners. Ook vond in 1997 de herhuisvesting plaats van de flats Groot Fleerde en een gedeel-

te van Florijn - in totaal 429 woningen. Met de bouw van Vogeltjeswei werd begonnen. De 156 koopwoningen werden in een mum van tijd verkocht. Voor de 'oude H-buurt' werd het ontwerp voor de verbetering van Hofgeest en de aanpassing van de parkeergarage opgesteld.

In 1998 werd de intensieve planontwikkeling voortgezet. Het overkoepelend stedenbouwkundig ontwerp voor de gebieden Marktplein en F-buurt werd afgerond. Het zal de basis vormen voor de SpvE's voor F-buurt, Bijlmerdreef en Marktplein. Er zal straks een multifunctioneel gebied ontstaan dat het bestaande winkelcentrum completeert en een attractieve verbinding wordt tussen het centrum en de vernieuwde woongebieden van de Bijlmermeer. Er komt een nieuw marktplein, omringd door winkels en voorzieningen. In het vernieuwde gebied bevinden zich straks onder andere een sportcentrum, horecavoorzieningen en een kerkgebouw. Het kan ook een bijdrage leveren aan de sociaal-economische vernieuwing van de Bijlmer. Het plan biedt ruimte voor bedrijfsvestigingen en werken aan huis. Bij de toewijzing van nieuwe winkelruimte rond het marktplein zullen de huidige ondernemers uit winkelcentrum Ganzenhoef voorrang krijgen. De stadsdeelraad stemde eind 1998 in met het ontwerp. Voor de oude H-buurt werd het Stedenbouwkundig Programma van Eisen vastgesteld. Het programma gaat uit van renovatie van de flats, waarbij de onderste twee lagen, die nu worden ingenomen door bergingen en de binnenstraat, overal worden vervangen door nieuwe woningen. Het maaiveldontwerp voor Hofgeest werd afgerond. In de F-buurt zullen straks twee verkleinde hoogbouwflats worden geherpositioneerd. De flats zullen leeg en in onverbeterde staat worden verkocht aan een ontwikkelaar, die de flats in een nieuw marktsegment zal proberen onder te brengen. De vernieuwing is in de F-buurt zichtbaar in de vorm van herhuisvesting en sloop. De parkeergarage Florijn, het middensegment van de flat Florijn en de flat Groot Fleerde werden gesloopt. Ook in de H-buurt waren volop bouwactiviteiten. Er werd gewerkt aan de verbetering van de flat Hofgeest en er werd gebouwd aan een nieuw kantoor voor Nieuw Amsterdam en een Boddaertcentrum. De bouw van Vogeltjeswei vorderde gestaag. De eerste woningen werden eind 1998 feestelijk opgeleverd.

2.3 Kraaiennest

In actiegebied Kraaiennest werd als laatste met de vernieuwingsoperatie begonnen. De eerste contouren van de vernieuwing tekenden zich af in het plan van aanpak K-buurt. Het plan werd eind 1996 vastgesteld. Twee hoofdlijnen werden onderscheiden: vergroting van de (sociale) veiligheid en vergroting van de diversiteit van de wijk (ruimtelijk en verschillende soorten bevolkingsgroepen). Aan de totstandkoming van het plan ging een uitgebreide periode vooraf van participatie en onderzoek. De belangrijkste activiteit op dit gebied was de Bijlmerideeënbus: ruim 300 bewoners leverden meer dan 700 ideeën voor de verbetering van hun wijk.

In 1997 werd de vernieuwing in Kraaiennest concreet voelbaar door de herhuisvesting van de bewoners van de te slopen flat Hoogoord. Daarnaast werd in 1997 gewerkt aan de uitwerking van het plan van aanpak. De ruimtelijke uitwerking werd gemaakt door bureau B+B. Het resultaat, het 'Kwaliteitsplan K-buurt' kwam tot stand na intensief overleg met bewoners en organisaties die bij de vernieuwing betrokken zijn. Ter voorbereiding op het sociaal-economisch plan werd een onderzoek uitgevoerd naar de potenties van de K-buurt. Ook over het aspect beheer werd intensief gediscussieerd.

Daarnaast kreeg de vernieuwing gestalte in de productie van Stedenbouwkundige Programma's van Eisen voor Laag Koningshoef en het Kraaiennestplein en het verbeterplan voor de flat Kikkenstein.

1998 stond in actiegebied Kraaiennest onder andere in het teken van het opstellen Stedenbouwkundige Programma's van Eisen voor de Noordzijde Karspeldreef, Park en Bedrijfsterrein Kromwijkdreef. Ook werd gestart met de sloop van Koningshoef. Op de plaats van de flat komt een nieuwbouwwijk die omzoomd wordt door een park en aansluit op Kantershof. Als voorbereiding op de vernieuwing van het centrum werd gestart met de verplaatsing van de markt naar een tijdelijke locatie en werd begonnen met de sloop van een deel van het busplatform. De eerste te renoveren flat in de K-buurt is Kikkenstein, daarna volgen Kruitberg en Kleiburg. Nota's van Uitgangspunten voor de verbetering van Kikkenstein en omgeving werden vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van het stadsdeel en de directie van Nieuw Amsterdam. Het plan van aanpak voor de sociaal-economische vernieuwing van de K-buurt 'Investeren in K-waliteit' werd door de stadsdeelraad met algemene stemmen aanvaard. Het plan bevat een programma met projecten voor economische stimulering, bevordering van arbeidsparticipatie, verbetering van maatschappelijke participatie en versterking van de maatschappelijke infrastructuur. De eerste projecten zijn gestart: zo werd voortvarend gewerkt aan het Crea-gebouw aan het nieuwe Kraaiennestplein en het sportcomplex in het centrale parkgebied.

2.4 Sociaal-Economische Vernieuwing

Eind 1996 werd met de notitie 'Een nieuwe start' het startsein gegeven voor de sociaal-economische vernieuwing van de Bijlmermeer. Dit moment markeerde ook de herstart van de uitvoering van het Urban-programma. In 1997 ging alle aandacht uit naar het in gang zetten van het SEV--programma. Tevens werd veel aandacht gegeven aan het opzetten van een goede bestuursstructuur voor het Urban-programma. In 1998 werd de sociaal-economische vernieuwing concreet. Tal van nieuwe en vernieuwende projecten werden uitgevoerd. Zo werden in het kader van vernieuwing van participatie en communicatie drie grassrootpanels opgericht. Hierin kunnen bewoners op actieve wijze mede vorm geven aan het sociaal-economische vernieuwingsbeleid. Het grassrootpanel Uma Lampe richt zich speciaal op de vernieuwing van de K-buurt. Grassrootpanel ZOOS wordt een samenwerkingsplatform van ruim 20 radiomakende organisaties. 1998 was tevens het startjaar van het Multiculturalisatie- en Participatiebureau. Het MP-bureau ondersteunt bewoners en organisaties bij het opstellen en indienen van projecten. Belangrijke ontwikkelingen vonden plaats in het kader van het ArenA-Initiatief. Zo startte in 1998 het project Barefootrecruitment. Met behulp van sleutelpersonen uit etnische groepen werden langdurig werklozen uit de Bijlmer geworven voor bemiddeling door het arbeidsbureau. Tenslotte moet de inzet vanuit de sociaal-economische vernieuwing worden vermeld voor de realisatie van nieuwe religieuze voorzieningen in de Bijlmer. De clustervorming van kerken wordt ondersteund. Hierdoor kunnen kerken die alleen onvoldoende financieel draagkracht hebben gezamenlijk wel een kerkgebouw realiseren. Tot op heden werden twee clusters gevormd die elk moeten leiden tot een nieuw 'kerkverzamelgebouw'. Nog drie clusters zijn in voorbereiding.

2.5 Beheer

Het beheer vormt het derde speerpunt in de vernieuwingsoperatie. De beheerders van de Bijlmer: woningcorporatie, stadsdeel en politie werken samen aan dagelijks beheer, crisisbeheer en interimbeheer (tijdens ruimtelijke vernieuwingsoperaties). Voor de coördinatie van de activiteiten van de beheerders zijn sinds 1998 gebiedscoördinatoren actief. Zij worden aangestuurd door het hoofd van het projectbureau Vernieuwing Bijlmermeer. Minimaal een keer per maand werd in elk actiegebied onder leiding van de gebiedscoördinator een beheeroverleg gehouden tussen de verschillende beheerders in het gebied. In de eerste helft van 1998 werd in twee studiebijeenkomsten ingegaan op de stand van zaken van wijkbeheer in het algemeen en de specifieke problemen van de Bijlmermeer in het bijzonder. Er werd stilgestaan bij de situatie in de actiegebieden en de vormen van beheer. Veel energie is door de gebiedscoördinatoren gestoken in het vormen van een netwerk van voor het beheer relevante personen, groepen en organisaties. Zeer veel aandacht is geschonken aan het leggen en onderhouden van kontakten met bewoners. Een eerste aanzet werd gegeven voor een vernieuwing van de formele overlegstructuur rond het beheer.

In Ganzenhoef werd hard gewerkt aan problemen in de wijk Gulden Kruis. Daarnaast moest de gebiedscoördinator veel energie steken in het crisisbeheer in het centrumgebied. Twee café's die illegaal werden uitgebaat werden gesloopt. Daardoor verminderde de overlast door verslaafden en dealers. Ook werd het sociaal-educatief centrum 'Faja Lobi' opgericht. In actiegebied Amsterdamse Poort had met name de F-buurt een moeilijk jaar. In 1998 werd veel overlast veroorzaakt door bouwverkeer. Om alles in goede banen te leiden en de buurt voor de achterblijvende bewoners leefbaar te houden werd een interimbeheerplan opgesteld. In de praktijk konden niet alle doelstellingen worden waargemaakt. De leefbaarheid van de buurt kwam hiermee onder druk te staan. Een mijlpaal voor wat betreft het beheer in actiegebied Kraaiennest was de afronding van het beheerbeleidsplan. Dit plan zal het kader vormen voor deelbeheerplannen in de buurt. Het plan geeft aan op welke wijze de beheerders de samenwerking en de samenhang in het beheer kunnen verbeteren. Hierbij is nadrukkelijk een rol voor bewoners (-organisaties) weggelegd. Een belangrijke opgave wordt het opstellen van beheerplannen voor de 'eilanden' rond de flats. Per flat zullen renovatieplannen en plannen voor inrichting van het maaiveld worden ontwikkeld.

3 Context

In dit hoofdstuk wordt een aantal kenmerken vermeld van de omgeving waarin de vernieuwing zich afspeelt. Het gaat met name om informatie over de bevolking en de woningen.

3.1 Woningen

Tabel 3.1.1 Aantal woningen Nieuw Amsterdam/ overig (per 31-12)

	1994		1995		1996		1997		1998	
eigenaars	aantal woningen	%	aantal woningen	%	aantal woningen	%	aantal woningen	%	aantal woningen	%
Nieuw Amsterdam	12.717	72	12.759	74	12.113	70	11.961	69	10.689	61
overige woningbezitters	5.021	28	4.562	26	5.225	30	5.468	31	6.696	39
totaal	17.738	100	17.321	100	17.338	100	17.429	100	17.385	100

bron: O+S en Jaarverslagen Nieuw Amsterdam.

- Het aantal woningen van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 geleidelijk afgenomen door de sloop en verkoop van huurwoningen. Het laatste jaar is het aantal overige woningen, waarbinnen waarschijnlijk met name het aantal koopwoningen, sterk gestegen.

3.2 Bevolking

Tabel 3.2.1 Ontwikkeling van het aantal inwoners in vergelijking met rest Amsterdam (per 1-1)

	Bijlmermeer	index	Amsterdam	index
1994	41.720	100	681.067	100
1995	39.778	95	681.159	100
1996	38.030	91	678.578	100
1997	37.847	91	675.249	99
1998	37.764	91	680.411	100

bron: O+S.

- Het aantal inwoners in de Bijlmermeer heeft zich na een daling tussen 1994 en 1996 gestabiliseerd. Het bewonersaantal van Amsterdam is in 1997 voor het eerst sinds 1994 in het laatste jaar weer iets gestegen. Toch is het aantal inwoners van de Bijlmer in 1998 nog 9% lager dan in 1994.

Een belangrijk bevolkingsgegeven is de leeftijdsopbouw in de wijk.

Afbeelding 3.2.1 Leeftijdsopbouw bevolking Bijlmermeer en rest Amsterdam naar sekse (per 1-1, percentage van de bevolking per sekse)

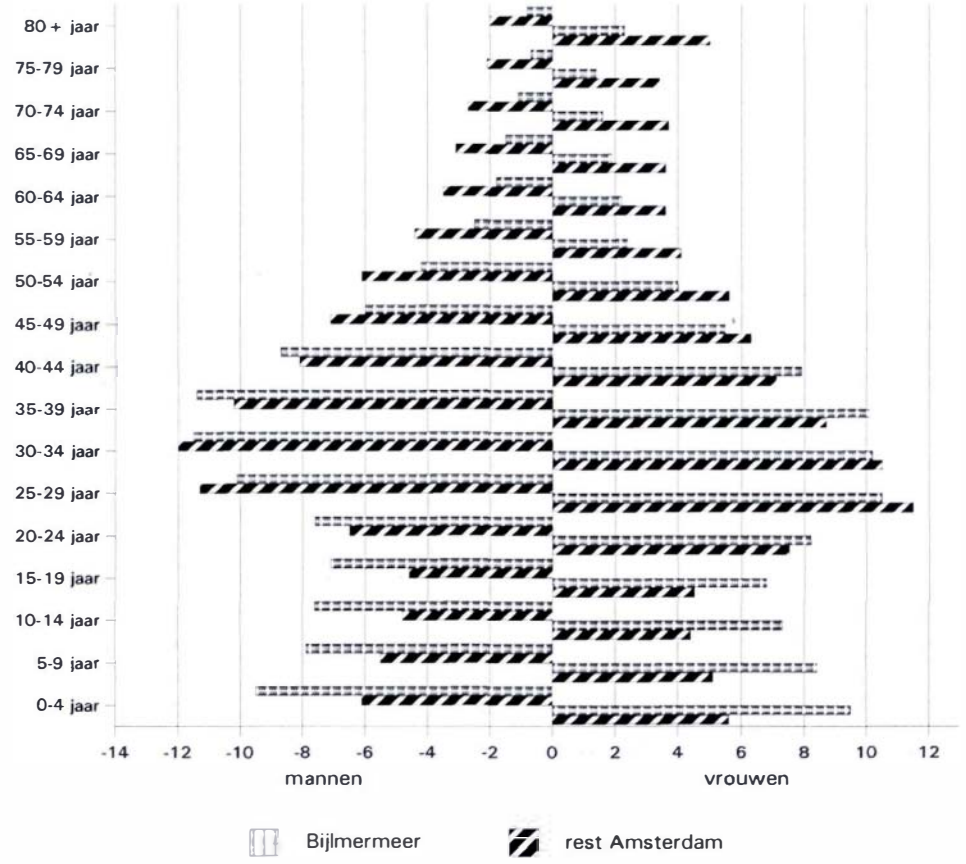

bron: O+S

- De leeftijdsopbouw in de Bijlmermeer is afwijkend van die in de hele stad. Er wonen relatief veel kinderen en jongeren en weinig ouderen. Tussen 1994 en 1998 is dit verschil verder toegenomen.
- Uit nadere analyse blijkt dat dit verschil in leeftijdsopbouw tussen de Bijlmermeer en de rest van Amsterdam sinds 1994, wat betreft de mannen groter is geworden, maar wat betreft de vrouwen iets kleiner is geworden.

In bijlage 3 zijn alle percentages en absolute aantallen bewoners vanaf 1994 weergegeven.

Een belangrijk kenmerk van de Bijlmermeer is de rijkdom aan etnische groepen in de wijk. In de onderstaande tabellen zijn de etnische samenstellingen weergegeven van de Bijlmermeer en van de rest van Amsterdam.

Tabel 3.2.2 Etniciteit in de Bijlmermeer (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997	1998
Nederlands	21	20	20	19	19
Surinaams	34	35	36	36	36
Antilliaans (incl. Arubaans)	8	8	8	8	8
Turks	2	2	1	1	1
Marokkaans	2	2	2	2	2
Zuid-Europees	2	2	2	2	2
overige geïndustrialiseerde landen	5	5	5	4	4
overige niet-geïndustrialiseerde landen	26	27	27	28	28
totaal	100	100	100	100	100

bron: O+S.

Tabel 3.2.3 Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, percentage)

	1994	1995	1996	1997	1998
Nederlands	61	60	60	60	59
Surinaams	8	8	8	8	8
Antilliaans (incl. Arubaans)	1	1	1	1	1
Turks	4	5	5	5	5
Marokkaans	7	7	7	7	7
overig Zuid-Europees	2	2	2	2	2
overige geïndustrialiseerde landen	10	10	10	10	10
overige niet-geïndustrialiseerde landen	7	7	7	8	8
totaal	100	100	100	100	100

bron: O+S.

- De verhouding tussen de etnische bevolkingsgroepen in de Bijlmermeer is het laatste jaar exact gelijk gebleven. In Amsterdam is het percentage Nederlanders iets gedaald.

Het laatste aspect van de bevolkingssamenstelling dat in dit hoofdstuk aan de orde komt is de huishoudensamenstelling, ook dit bepaald in belangrijke mate het karakter van de buurt.

Tabel 3.2.4 Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer (per 1-1, percentage van het aantal woonadressen)

jaartal	1994	1995	1996	1997	1998
(echt)paar zonder kinderen	9	8	7	7	6
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	11	10	10
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	14	16	17	19	19
alleenwonende	35	36	38	38	39
alleenstaande met éénouder	6	6	6	6	6
twee alleenstaanden	11	11	11	11	10
drie of meer alleenstaanden	3	3	3	3	3
overig	9	9	7	6	6
totaal	100	100	100	100	100

bron: O+S.

Tabel 3.2.5 Huishoudensamenstelling in rest Amsterdam (per 1-1, percentage van de woonadressen)

jaartal	1994	1995	1996	1997	1998
(echt)paar zonder kinderen	13	13	13	13	12
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	12	12	12	12	12
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	7	7	8	8	8
alleenwonende	47	47	47	47	47
alleenstaande met éénoudergezin	3	3	3	3	3
twee alleenstaanden	12	12	12	12	12
drie of meer alleenstaanden	3	3	2	2	2
overig	4	4	4	3	3
totaal	100	100	100	100	100

bron: O+S.

- Er zijn duidelijke verschillen in de huishoudensamenstellingen tussen de Bijlmermeer en de rest van Amsterdam. In de Bijlmermeer wonen minder echtparen met of zonder kinderen en alleenwonenden en meer één-oudergezinnen met inwonende kinderen.
- Deze geconstateerde verschillen tussen de Bijlmermeer en de rest van Amsterdam zijn sinds 1994 alleen maar groter geworden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de ontwikkeling in de Bijlmermeer.
- Er is in 1998 geen trendbreuk te zien in deze ontwikkeling van de huishoudensamenstelling van de Bijlmer.

3.3 Conclusies

- ➜ Het aantal woningen van Nieuw Amsterdam neemt geleidelijk af ten gunste van het aantal woningen van andere woningbezitters in de Bijlmermeer.
- ➜ Het aantal inwoners in de Bijlmer is sinds 1994 9% gedaald, terwijl in de rest van de stad het aantal inwoners is gestegen.
- ➜ In de Bijlmermeer wonen nog steeds relatief veel kinderen en jongeren (tot 24 jaar) en weinig ouderen. Dit verschil is de laatste jaren verder toegenomen.
- ➜ In de Bijlmermeer heeft slechts een vijfde van de bevolking een Nederlandse achtergrond. Er wonen in verhouding tot de rest van de stad veel Surinamers, Antillianen en mensen uit diverse niet-geïndustrialiseerde landen, maar relatief weinig Turken en Marokkanen. Deze verschillen tussen de Bijlmer en de rest van de stad zijn sinds 1994 iets toegenomen. Binnen de Bijlmer zijn de etnische verhoudingen hetzelfde gebleven.
- ➜ Ook de verhouding tussen de verschillende typen in de Bijlmermeer verschilt duidelijk van de situatie in de rest van de stad. In de Bijlmer wonen relatief veel éénoudergezinnen met inwonende kinderen en huishoudens die uit meerdere alleenstaanden (kamerbewoners) bestaan. Er wonen in vergelijking met de rest van Amsterdam weinig alleenwonenden en (echt)paren zonder inwonende kinderen. Deze geconstateerde afwijkingen van de Bijlmer ten opzichte van de rest van de stad zijn sinds 1994 alleen maar toegenomen.

4 Wonen en leven in de Bijlmer: oordeel en gedrag

4.1 Stand van zaken hoofddoel

Het eerste hoofddoel[2] van de vernieuwing luidt:

In 2006 is de Bijlmermeer een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.

Een aantal subdoelen zijn niet goed te scharen onder de vernieuwingsthema's die in hoofdstukken 5 en 6 worden bekeken. In het 'Programma van eisen Bijlmer Vernieuwing Monitor' zijn een aantal dergelijke subdoelen direct onder het eerste hoofddoel verzameld. Ze hebben te maken met de Bijlmermeer in het algemeen. Deze subdoelen bekijken hoe het woon- en leefklimaat er in de Bijlmermeer voor staat aan de hand van het *oordeel* dat mensen hebben over de Bijlmermeer en aan de hand van het feitelijke *gedrag* van mensen. Hierbij gaat het niet alleen om het oordeel en gedrag van Bijlmermeerbewoners zelf, maar ook om het gedrag van niet-Bijlmermeerbewoners. Een beter woon- en leefklimaat leidt er idealiter niet alleen toe dat Bijlmermeerbewoners het prettig vinden om in de Bijlmermeer te wonen en er dus blíjven wonen, maar ook dat niet-Bijlmermeerbewoners een positiever beeld krijgen van het gebied, met als gevolg dat er meer mensen willen gaan wonen.
Een deel van deze subdoelen is in het Programma van Eisen verder geoperationaliseerd, omdat ze niet direct meetbaar waren. Deze operationalisaties van de algemene doelen worden hier gebruikt als subdoelen.
Deze operationalisaties/subdoelen zijn:

- De woonduur in de Bijlmer is gelijk aan de woonduur in een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer is gelijk aan het aantal vertrekkers uit een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer is gelijk aan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.
- Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is gelijk aan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.
- Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt is gelijk aan het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.
- Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer is gelijk aan hun oordeel over andere (bekende) buurten.
- Indicatie van de pers-aandacht over de Bijlmer naar kwantiteit en inhoud

Noot 2 Dit (hoofd)doel en de diverse doelen die per paragraaf in dit (en volgende) hoofdstukken worden genoemd, zijn te vinden in het Programma van Eisen Bijlmer Monitor.

4.2 Woonduur en vertrek

- **De woonduur in de Bijlmer is gelijk aan de woonduur in een gemiddelde Amsterdamse buurt[3].**

Afbeelding 4.2.1 Gemiddelde woonduur in buurt (in aantal jaren)

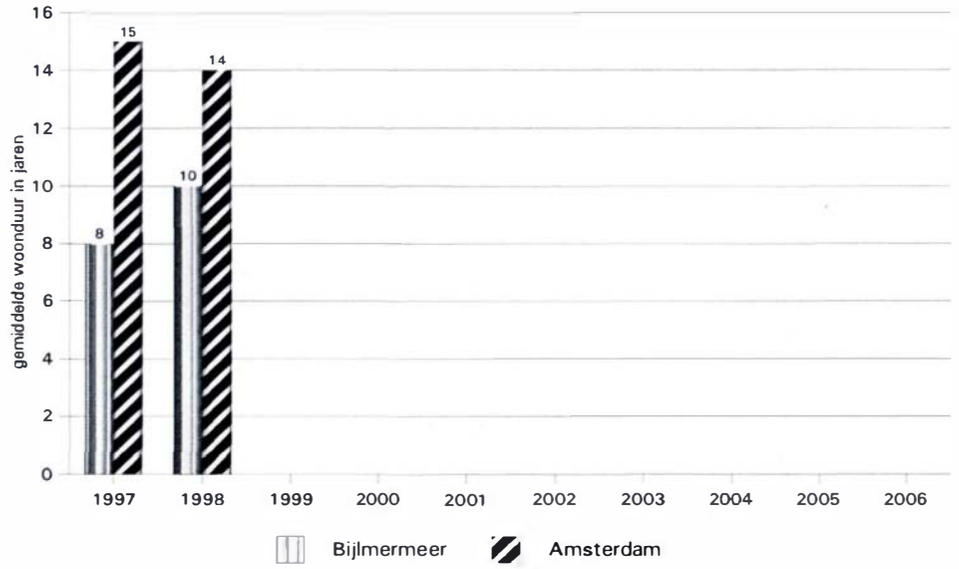

bron: bewonersenquêtes.

- Afgaande op de cijfers in afbeelding 4.2.1 woont de gemiddelde bewoner in de Bijlmer beduidend korter in de eigen buurt dan de gemiddelde Amsterdammer.
- De woonduur in de Bijlmermeer is 20% langer geworden, in Amsterdam is de woonduur juist korter geworden.
- Het verschil in woonduur is daarmee het afgelopen jaar aanmerkelijk kleiner geworden.

Noot 3 Er bestaan wel statistische gegevens met betrekking tot de woonduur op een adres, maar niet over woonduur in een bepaalde wijk. Daarom worden hier gegevens gepresenteerd uit de bewonersenquêtes.

- **Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer is gelijk aan het aantal vertrekkers in een gemiddelde Amsterdamse buurt.**

Afbeelding 4.2.2 Aantal vertrekkers een buurt van de Bijlmermeer die wel respectievelijk niet tevens de stad hebben verlaten (percentage v/h aantal buurtbewoners)[4]

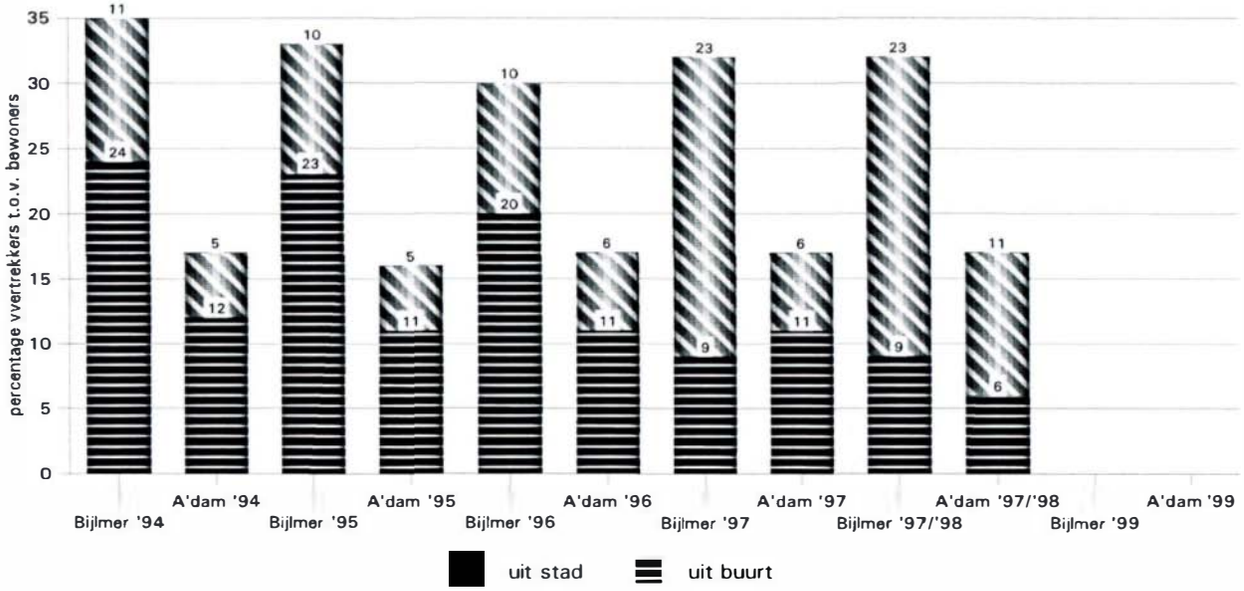

* aantal vertrekkers betreft in dit geval de periode juli '97 tot eind juni '98, de andere jaren betreffen de cijfers de periode van januari tot eind december .
* bron: O+S.

In verband met de vroege opleveringsdatum is ervoor gekozen in plaats van het aantal vertrekkers in 1998 het aantal vertrekkers van halverwege 1997 tot halverwege 1998 weer te geven. Cijfers over geheel 1998 zijn nog niet beschikbaar, deze zullen in monitor van 1999 worden gepresenteerd.

- Uit de gepresenteerde cijfers blijkt dat het percentage mensen dat uit hun oude buurt vertrekt, maar wel in Amsterdam blijft wonen met name in de Bijlmermeer is afgenomen.
- Tegenover deze daling staat echter een stijging van het percentage mensen die tegelijkertijd uit de stad vertrekken, waardoor de totale percentages bewoners die zijn verhuist, gelijk zijn gebleven.

Noot 4 In de statistieken is vertrek overigens niet op wijkniveau gedefinieerd, maar op buurtniveau. Dit betekent dat degenen die binnen de Bijlmer naar een andere buurtcombinatie verhuizen door ons als vertrekkers worden geregistreerd, terwijl zij feitelijk binnen de Bijlmer blijven wonen. Hetzelfde geldt overigens ook voor het geregistreerde vertrek in andere Amsterdamse buurten.

- **Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer is gelijk aan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.**

Tabel 4.2.1 Persoon wil binnen twee jaar verhuizen (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
zeker	30	31	23	23
misschien	24	19	13	18

bron: bewonersenquêtes.

- De Bijlmerbewoners willen vaker binnen twee jaar verhuizen dan de gemiddelde Amsterdammer. De percentages twijfelaars zijn in 1998 in de Bijlmer en Amsterdam echter praktisch gelijk, in 1997 overwogen nog veel meer Bijlmerbewoners om te verhuizen.
- De percentages huishoudens in de Bijlmer en de hele stad die willen verhuizen liggen veel dichter bij elkaar dan de daadwerkelijk vertrekpercentages de afgelopen jaren. Dit lijkt erop te wijzen dat de vertrekcijfers van de Bijlmer de komende jaren meer gaan lijken op die in Amsterdam.

Afbeelding 4.2.3 Bewoners met verhuisplannen: verhuizen waarheen (percentage)

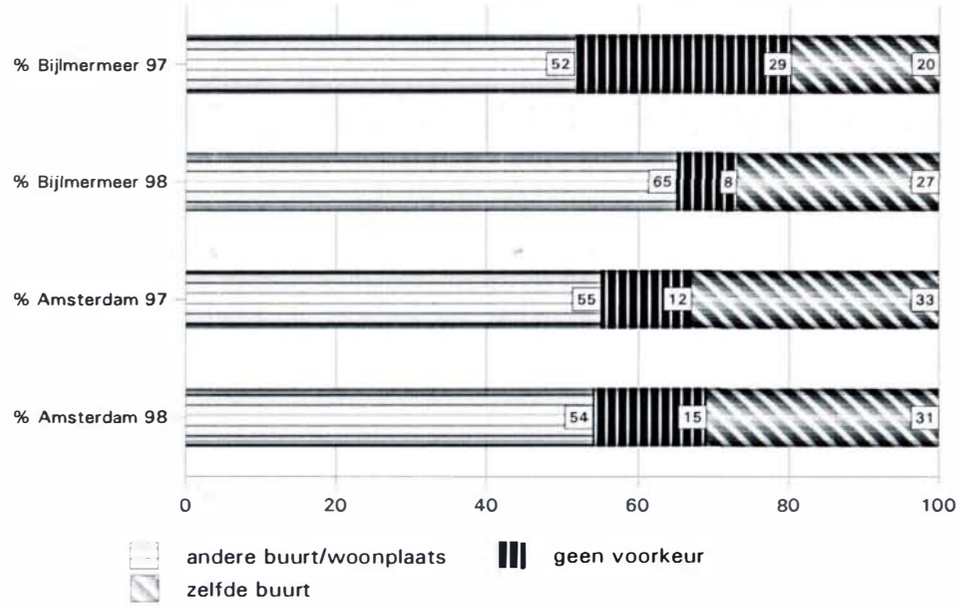

bron: bewonersenquêtes.

- De Bijlmerbewoners met verhuisplannen hebben een duidelijker voorkeur gekregen of ze wel of niet de buurt willen verlaten. Vergeleken met geheel Amsterdam willen veel van de verhuislustigen een huis zoeken buiten de huidige buurt of woonplaats.
- Anderzijds is het percentage verhuizers dat binnen de oude buurt wil blijven wonen in 1998 nauwelijks meer kleiner dan in de hele stad. In 1997 wilden veel minder Bijlmerbewoners binnen de buurt verhuizen. Deze tendens was ook al te zien in de percentages van de huishoudens die de afgelopen jaren daadwerkelijk zijn verhuisd.

4.3 Instroom

- **Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is gelijk aan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.**

Het doel daarbij is dat niet alleen het aantal, maar ook het type aanvragers min of meer overeen moet komen (verhouding starters-doorstromers, samenstelling huishoudens, maatschappelijke positie).

Een dergelijke indicator is lastig te meten. We beperken ons daarom tot een grovere vergelijking van het aantal ingeschreven woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam en het aantal ingeschrevenen bij de andere aanbieders van huurwoningen in Amsterdam. Deze andere corporaties zijn sinds 1 januari 1996 verenigd in drie wooncclusters. Deze cijfers zijn echter een niet al te nauwkeurige indicatie van de werkelijkheid. Hoe groot de onnauwkeurigheid is, is lastig aan te geven[5].

Tabel 4.3.1 Aantal woningzoekenden op het totale woningbezit woningcorporaties

Bijlmermeer	1995	1996	1997	1998
woningbezit	12.311	12.682	10.577	10.292
aantal woningzoekenden	1.794	2.268	3.480	3.520
percentage woningzoekenden	14,6	17,9	32,9	34,2
Amsterdam (incl. Bijlmermeer)				
woningbezit	194.684	198.842	205.181	205.515
abonnees woonkranten		63.642	80.625	91.389
percentage abonnees woonkranten		32,0	39,3	44,5

bron: 4e kwartaalrapportages 1996 en 1997 Nieuw Amsterdam, rapportage Woonruimteverdeling Amsterdam 1997 en gegevens van de Federatie van Woningcorporaties.

Het percentage woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam is een andere eenheid dan het percentage abonnees van de woonkranten van de drie clusters. De verschillen tussen beide percentages geeft daarom niet meer dan een indicatie.

- Het percentage woningzoekenden is in de Bijlmer meer dan verdubbeld sinds 1994.
  Het percentage abonnees op de woonkranten is sinds 1995 echter ook anderhalf maal zo groot geworden. Het verschil lijkt wel kleiner te zijn geworden

Noot 5 Dit heeft een aantal oorzaken:
- Het aantal woningzoekenden voor Amsterdam wordt bepaald op basis van het aantal abonnees op de woonkranten van de drie wooncclusters. Probleem hierbij is dat een onbekend aantal woningzoekenden geabonneerd is op meerdere kranten tegelijk. Hoe groot dit aantal is, is vooralsnog onbekend. Hiernaar wordt momenteel onderzoek gedaan door de clusters.
- De vraag naar woningen voor de Bijlmermeer wordt niet alleen bepaald door de ingeschreven woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam, maar ook door het aantal woningzoekenden voor woningen in de Bijlmermeer bij de andere corporaties.

Aan alle woningzoekenden wordt tijdens de inschrijving bij Nieuw Amsterdam gevraagd of zij op dat moment inwonend zijn of zelfstandig woonruimte huren. Daarnaast wordt nagegaan of de ingeschreven persoon een interne verhuizer is, dat wil zeggen dat deze persoon reeds in een woning van Nieuw Amsterdam woont. Wanneer de woningzoekenden die, al dan niet zelfstandig, in een woning van Nieuw Amsterdam wonen, onderscheiden worden van degenen die van elders komen, dan ontstaat het volgende beeld.

Afbeelding 4.3.1 Woonsituatie van woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam (percentage)

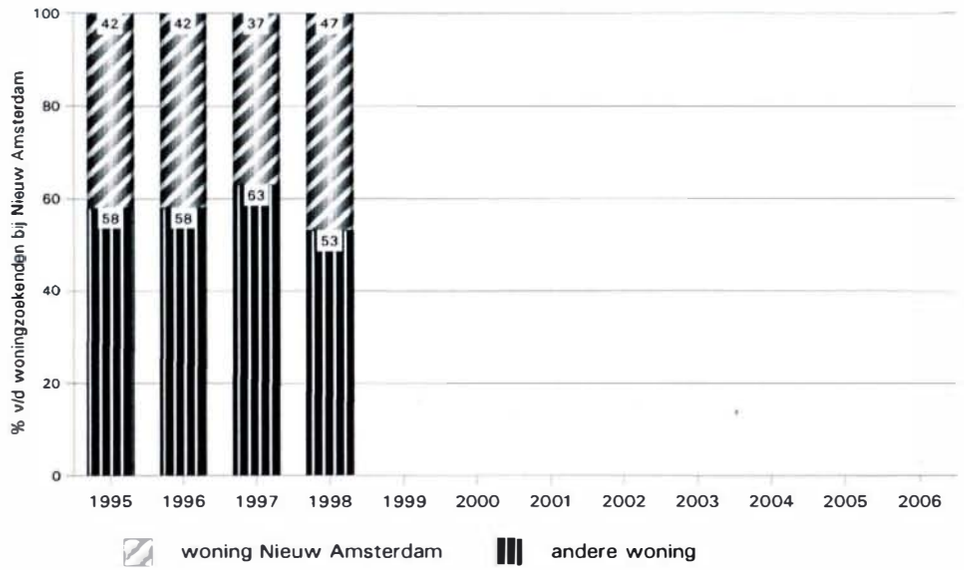

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- Het percentage van de woningzoekenden van Nieuw Amsterdam dat nu ook al in een woning van deze corporatie woont, is het laatste jaar gestegen.

Door Nieuw Amsterdam wordt sinds kort bij inschrijving nagegaan om welke redenen de woningzoekenden zich in de Bijlmermeer wil vestigen. Deze redenen worden in de volgende tabel gepresenteerd.

Tabel 4.3.2 Belangrijkste vestigingsredenen Bijlmermeer (percentage van de ingeschreven woningzoekenden)

reden	1997	1998
wil snel een woning	26	43
wil weg uit huidige buurt	32	1
wil in Amsterdam wonen	6	4
kan nergens anders een woning krijgen	1	1
het maakt persoon niet veel uit waar hij/zij woont	1	1
heeft altijd in Bijlmermeer gewoond	1	0
wil graag in hoogbouw wonen	0	5
dichtbij familie/vrienden/kennissen	4	6
dichtbij werk/studie	4	8
dichtbij bepaalde religieuze gemeenschap	1	1
prettige woonomgeving (o.m. ruime opzet en veel groen)	10	7
werkgelegenheid in de Bijlmermeer	0	0
goede kwaliteit van het onderwijs in de Bijlmermeer	0	0
veiligheid	1	1
verkeersveiligheid	0	0
goede sport- en recreatiemogelijkheden	0	0
goede speelmogelijkheden voor kinderen	0	0
goede culturele/recreatieve voorzieningen	0	0
goede zorgvoorzieningen	0	0
[redacted]redenen	5	20

bron: woningaanvraagformulieren Nieuw Amsterdam 1997 & 1998.

- De belangrijkste vestigingsredenen van de nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam zijn sterk veranderd. Het valt met name op dat het weg willen uit de huidige buurt van de belangrijkste reden terug is gevallen tot één van de minst belangrijke.

4.4 Oordeel van bewoners

- **Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt is gelijk aan het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.**

Afbeelding 4.4.1 Woon- en leefklimaat eigen buurt (gemiddeld rapportcijfer)

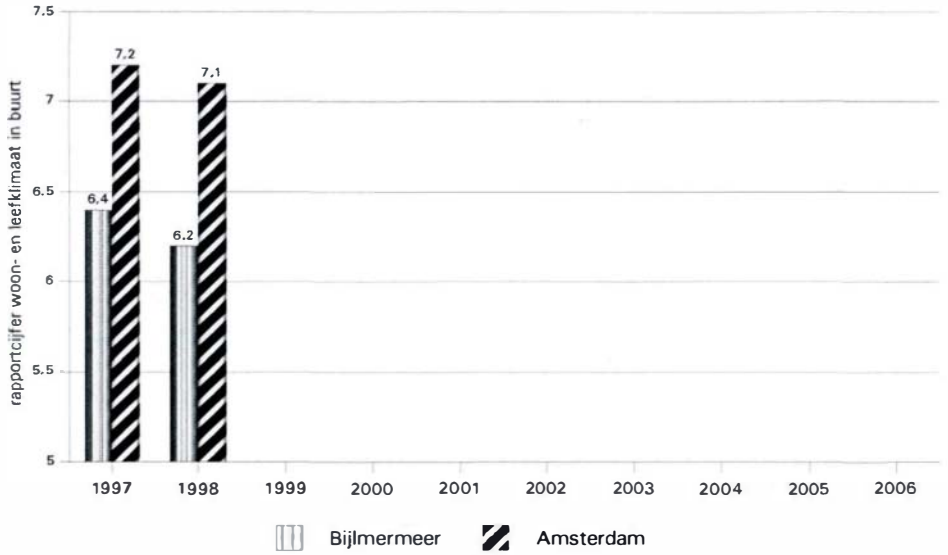

bron: bewonersenquêtes.

- Het gemiddelde rapportcijfer dat bewoners aan hun eigen buurt geven is in de Bijlmer beduidend lager dan gemiddeld in de stad. De waardering van de Bijlmerbewoners voor hun buurt is er in verhouding tot alle Amsterdammers in 1998 nog iets op achteruit gegaan.

In de Bijlmer bewonersenquête van 1998 zijn ook vragen opgenomen over de vernieuwingswerkzaamheden aan de woning en aan de directe woonomgeving.

- De Bijlmerbewoners wier woning onlangs in het kader van de vernieuwing is opgeknapt, blijken significant meer tevreden over het woon- en leefklimaat in hun buurt, zij geven een 6,7. De huishoudens met woningen die in de toekomst nog opgeknapt zullen worden, zijn het minst tevreden, ze geven zelfs een onvoldoende (5,4) voor het woon- en leefklimaat in de buurt.

De respondenten kregen in de enquêtes vier stellingen over hun woonbuurt voorgelegd:

- de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen;
- het is vervelend om in deze buurt te wonen;
- als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen;
- als je in deze buurt woont, heb je het goed getroffen.

De ondervraagden konden telkens aangeven in hoeverre ze het met de betreffende stellingen eens of oneens waren. In de tabel zijn de percentages weergegeven van de huishoudens die positief (voor hun buurt) reageerden op de stellingen.

Tabel 4.4.1 Oordeel over de buurt (percentage positieve score)

		Bijlmermeer		Amsterdam	
	mening	1997	1998	1997	1998
de mensen in deze buurt blijven hier graag wonen	eens	48	64	80	74
het is vervelend om in deze buurt te wonen	oneens	67	69	90	86
als het maar enigszins mogelijk is, ga ik uit deze buurt verhuizen	oneens	54	57	81	77
als je in deze buurt woont heb je het goed getroffen	eens	39	49	74	68
algemeen oordeel over de buurt	positief	51	58	80	75

bron: bewonersenquêtes.

- Op alle voorgelegde stellingen reageren in de Bijlmer relatief weinig huishoudens positief. Weinig Bijlmerbewoners zijn het er niet mee eens dat het vervelend is om in hun buurt te wonen en wel eens met de stelling dat ze het goed getroffen hebben in de buurt.
- Uit de mening over deze stellingen blijkt dat het algemeen oordeel over de buurt in de Bijlmer aanzienlijk dichter bij dat in geheel Amsterdam is komen te liggen. Er is echter nog steeds een achterstand in te lopen.

Naast het oordeel over het huidige woon- en leefklimaat is het interessant te bekijken hoe bewoners de ontwikkeling van hun buurt beoordelen.

Tabel 4.4.2 Ontwikkeling van de buurt afgelopen jaar (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
vooruit	26	30	27	28
gelijk	40	37	51	47
achteruit	34	33	22	25

bron: bewonersenquêtes.

- Het percentage van de Bijlmerhuishoudens dat vindt dat de buurt er het laatste jaar op vooruit is gegaan, is wel gestegen.
- De Bijlmerbewoners zijn negatiever over de ontwikkeling van hun buurt de afgelopen jaren dan de gemiddelde Amsterdammer.

Ook hier is gekeken of het stadium waarin de aanpak van de woning en woonomgeving van de ondervraagde huishoudens verkeert, invloed heeft op hun oordeel.

- De aanpak van de woningen en de inrichting van de openbare ruimte wordt duidelijk als verbetering ervaren. Het meest positief over de ontwikkeling de afgelopen jaren zijn de huishoudens wier woning of woonomgeving op het moment van ondervraging wordt opgeknapt, maar ook de bewoners van de reeds opgeknapte woningen en buurten vinden vaak dat de buurt er op vooruit is gegaan.

Tabel 4.4.3 Ontwikkeling van de buurt de komende jaren (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
vooruit	50	55	41	36
gelijk	23	19	36	36
achteruit	28	27	24	29

bron: bewonersenquêtes.

- Meer dan de helft van de huishoudens in de Bijlmer verwacht dat de buurt er in de komende jaren op vooruit zal gaan, dit is aanmerkelijk meer dan in geheel Amsterdam. In 1998 is het percentage dat verwacht dat de buurt de komende jaren zal verbeteren gestegen, terwijl hetzelfde percentage in geheel Amsterdam is gedaald.

Uitsplitsing naar het stadium van de aanpak van de eigen woning en de directe woonomgeving levert het volgende beeld op.

- De verwachting dat de buurt er op vooruit zal gaan is nog aanmerkelijk hoger onder de Bijlmerbewoners wier woning of buurt momenteel of in de toekomst opgeknapt wordt.

Het vertrouwen in de vernieuwingsoperatie is dus groot onder de bewoners van de Bijlmermeer.

4.5 Imago

- **Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer is gelijk aan hun oordeel over andere (bekende) buurten.**

Tabel 4.5.1 Beoordeling woon- en leefklimaat diverse buurten door Amsterdammers (gemiddeld rapportcijfer)

	1997	1998
Bijlmermeer	4,6	4,4
Zuid	7,1	6,9
De Pijp	6,3	6
Osdorp	6,1	5,8
Binnenstad	6,5	6,5
Noord	6	5,8

bron: bewonersenquêtes.

- De beoordeling van de Bijlmer door alle Amsterdammers is aanzienlijk lager dan die voor andere buurten in de stad.
- Dit rapportcijfer van het woon- en leefklimaat van de Bijlmer is afgelopen jaar nog iets verder gedaald, maar wel iets minder dan dat van de andere buurten. Ten opzichte van de gemiddelde Amsterdamse buurt lijkt de Bijlmer het dus iets beter te doen.

■ **Indicatie van de pers-aandacht over de Bijlmer naar kwantiteit en inhoud**

Voor het personderzoek van drie landelijke dagbladen zijn alle artikelen opgezocht die over de Bijlmermeer gaan of die zich daar afspelen. De periode die is bestudeerd loopt van 1995 tot en met 1998. Artikelen over de nasleep van de vliegtuigramp in 1992 zijn niet gebruikt.
De artikelen zijn bekeken op aantal woorden, onderwerp en op de toon of het oordeel dat er impliciet in wordt gegeven. Voor de indeling op onderwerp is gebruikt gemaakt van een lijst met trefwoorden, deze is in bijlage 1 terug te vinden. De drie gebruikte kranten zijn: het Algemeen Dagblad, het Parool en de Volkskrant.
In deze Bijlmermonitor zal dit personderzoek minder uitgebreid worden besproken dan in de vorige versie. Voor een uitgebreide vergelijking tussen de beeldvorming in de drie bestudeerde kranten, verwijzen we terug naar de Bijlmermonitor over 1997.

Afbeelding 4.5.1 Krantenartikelen (aantal artikelen dat in drie dagbladen verscheen)

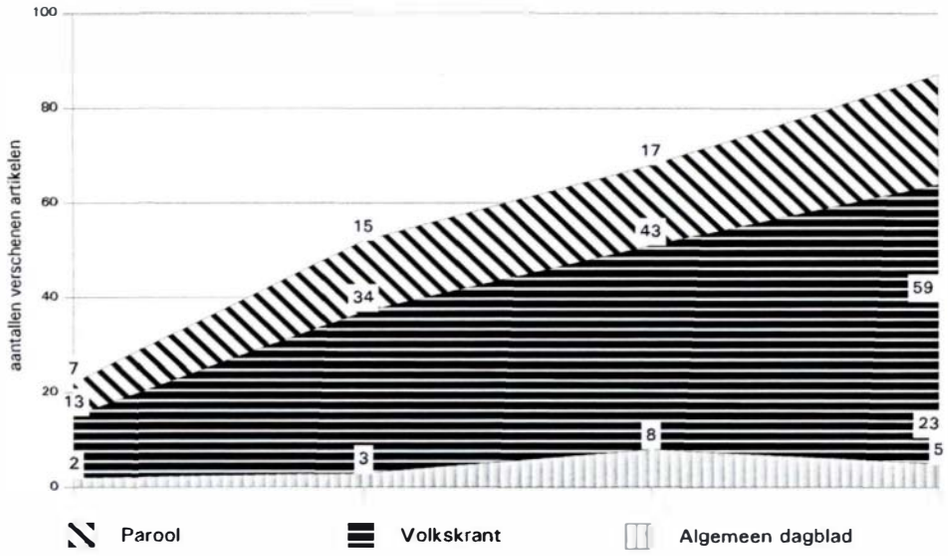

bron: personderzoek DSP.

- Net als in de voorgaande jaren staan ook in 1998 de meeste en de langste artikelen over de Bijlmermeer in de Volkskrant. Het aantal artikelen over de Bijlmermeer is sinds 1995 echter in alle drie kranten sterk gestegen, in de Volkskrant wel het sterkst.

Tabel 4.5.2 Categorieën krantenartikelen (gemiddeld aantal woorden per artikel en verdeling per jaar)

	gemiddeld aantal woorden per artikel (alle jaren)	1995	1996	1997	1998
ruimtelijke vernieuwing	295	48	27	21	15
woning fysiek	495	0	0	1	0
woonomgeving	382	8	6	7	1
bewoners/voorzieningen	655	4	13	25	21
veiligheid/criminaliteit/overlast	279	28	13	8	11
werk/scholing/onderwijs	433	4	8	6	5
politiek/ambtelijk	565	0	21	21	7
sfeertekeningen	718	0	12	6	9
sport	478	0	0	0	6
overig	328	8	0	0	12
totaal	82	100	100	100	100

bron: personderzoek DSP

- Er zijn duidelijke ontwikkelingen te zien in de thema's die de kranten belichten. Sommige, ruimtelijke vernieuwing, woonomgeving en veiligheid/criminaliteit/overlast, hebben gedurende de onderzochte periode steeds minder aandacht gekregen. Andere thema's, bewoners/voorzieningen en sport, genieten een groeiende aandacht in de dagbladen.
- Er waren in 1998 veel artikelen over de kerkgemeenschappen in de Bijlmer (categorie bewoners/voorzieningen). Ook waren er meer stukken over de jeugd dan de voorgaande jaren. De artikelen over sport die in 1998 verschenen, gingen bijna alle over een voetbalteam uit de Bijlmer.
- Artikelen over politiek en ambtelijke zaken maakten ook een dergelijke toename in de belangstelling van de pers mee: van geen enkel artikel in 1995 tot één van de hoogste percentages van de artikelen in 1997. In 1998 is dit percentage echter weer teruggevallen tot 7%. Er was in het laatste jaar duidelijk minder aandacht voor de conflicten tussen zwart en wit in de politiek en ambtenarij, het 'Zwart beraad' krijgt geen aandacht meer in de pers. De meeste aandacht in deze categorie ging uit naar de verkiezingen die werden gewonnen door Hannah Belliot.
- De categorie 'overig' was opvallend groot in 1998. Belangrijke oorzaak hiervan was de aandacht voor een toneelstuk dat over en in de Bijlmermeer speelt.

Tabel 4.5.3 Ontwikkeling 1995-1997 oordeel over Bijlmermeer in krantenartikelen (percentage van het aantal artikelen per jaar)

	gemiddeld aantal woorden per artikel	1995	1996	1997	1998	totaal
heel positief	943	4	6	4	5	5
positief	798	24	19	15	29	22
neutraal	703	24	25	26	11	12
negatief	761	24	38	46	36	29
heel negatief	594	24	12	9	20	32
totaal	717	100	100	100	100	100

bron: personderzoek DSP

- Het oordeel over de Bijlmermeer dat in de artikelen naar voren komt, is in de vier onderzochte jaren iets verbeterd. Er zijn in 1998 meer positieve artikelen geschreven dan in de voorgaande jaren en minder 'heel negatieve stukken'. Alleen in 1995 werden er relatief weinig 'negatieve' stukken gepubliceerd. Er zijn in 1998 echter wel weer meer 'heel negatieve' artikelen in de kranten geplaatst over de Bijlmermeer.
- Grofweg blijft de verdeling dat ruim de helft van de artikelen een negatief beeld over de Bijlmermeer schetst, een kwart tot een derde een positief beeld geeft. Het percentage neutrale artikelen is het laatste jaar aanzienlijk lager dan andere jaren.

4.6 Conclusie stand van zaken woon- en leefklimaat Bijlmermeer

- ■ De woonduur in de Bijlmer is gelijk aan de woonduur in een gemiddelde Amsterdamse buurt
- ↘ Bijlmermeerbewoners wonen nog steeds gemiddeld korter in de Bijlmermeer dan inwoners van Amsterdam in hun respectievelijke wijken maar dit verschil is sinds 1997 43% kleiner geworden.
- ■ Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer is gelijk aan het aantal vertrekkers in een gemiddelde Amsterdamse buurt.
- ↘ Het vertrekpercentage is in de Bijlmermeer sinds 1994 twee maal zo hoog als het vertrekpercentage uit andere buurten in Amsterdam. Het percentage vertrekkers die wel in de stad blijven wonen daalt wel sterk in de Bijlmer. De meeste vertrekkers in de Bijlmer verhuizen naar een andere woonplaats.
- ■ Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer is gelijk aan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.
- ↘ Bijlmerbewoners gaven in 1997 nog duidelijk vaker dan anderen aan verhuisplannen te hebben, in 1998 is dit verschil gehalveerd.
- ■ Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is gelijk aan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.
- ✘ De beschikbare cijfers over de percentages woningzoekenden in de Bijlmer en in de hele stad zijn niet goed vergelijkbaar.
- ↘ Het percentage woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam is sinds 1995 meer dan verdubbeld. In Amsterdam is het aantal ingeschreven bij de woningkranten ook gestegen, maar minder sterk als in de Bijlmermeer.
- ■ Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt is gelijk aan het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.

- ↘ Het oordeel van Bijlmermeerbewoners over het woon- en leefklimaat in de buurt valt nog steeds negatiever uit dan het oordeel van Amsterdammers over hun eigen buurt; in 1998 is dit verschil nog iets groter geworden. Een andere indicator, het 'algemeen oordeel over de buurt' is wel verbeterd ten opzichte van dat in Amsterdam. Ook in dit percentage is nog wel een duidelijke achterstand van de Bijlmer te zien. Bijlmerbewoners zijn gemiddeld genomen wel positiever over de toekomstige ontwikkeling van hun buurt, de verwachting voor de komende jaren is het laatste jaar nog hoger geworden.
- ■ Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer is gelijk aan hun oordeel over andere (bekende) buurten.
- ↘ Het rapportcijfer dat Amsterdammers voor het woon- en leefklimaat voor de Bijlmermeer geven is veel lager dan het gemiddeld rapportcijfer dat ze voor andere bekende buurten geven. Het rapportcijfer voor de Bijlmermeer is in het laatste jaar nog verder gedaald, maar niet meer dan dat voor de andere buurten.
- ■ Indicatie van de pers-aandacht over de Bijlmer naar kwantiteit en inhoud
- ↘ Het aantal artikelen over de Bijlmermeer dat in de pers verschijnt stijgt elk jaar sterk. De toonzetting in de media was in 1998 echter vaker positief dan in de voorgaande jaren.

5 Ruimtelijke vernieuwing

Om het feitelijke woon- en leefklimaat beter te kunnen beoordelen is een aantal subdoelen verzameld onder een aantal vernieuwingsthema's.
De vernieuwingsthema's van de Bijlmermeer zijn opgesplitst in ruimtelijke vernieuwing en sociaal-economische vernieuwing. In dit hoofdstuk komen de vernieuwingsthema's aan de orde die vallen onder de ruimtelijke vernieuwing: wonen, woonomgeving en veiligheid. In het volgende hoofdstuk zullen de vernieuwingsthema's met betrekking tot de sociaal-economische vernieuwing worden besproken.

5.1 Wonen

Doel:
- de tevredenheid met betrekking tot de woning en de woonvorm/het gebouw stijgt, waardoor de mutatiegraad af neemt en de beheerskosten dalen.

In het Programma van Eisen voor de Bijlmer monitor is dit nader geconcretiseerd in subdoelen:
- tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer op gemiddeld Amsterdams peil;
- mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil;
- aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen;
- onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil;
- huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de moet huur
- daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999);
- instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.

5.1.1 Kwaliteit woning

- **Tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer op gemiddeld Amsterdams peil.**

In de bewonersenquêtes zijn huishoudens naar hun tevredenheid over hun woonsituatie in het algemeen gevraagd.

Afbeelding 5.1.1 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

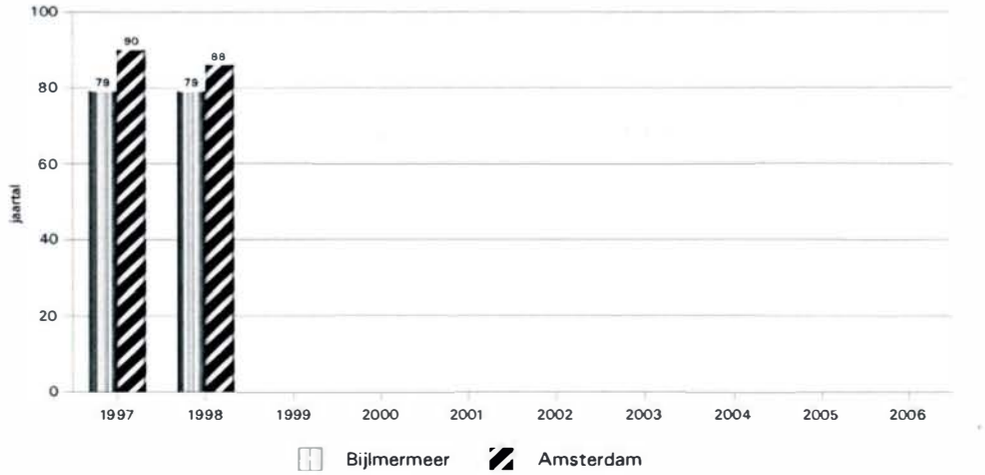

bron: bewonersenquêtes.

- In afbeelding 5.1.1 is duidelijk te zien dat de tevredenheid over het wonen in het algemeen in de Bijlmermeer lager is dan in heel Amsterdam.
- Het verschil in tevredenheid tussen de Bijlmer en de hele stad is iets afgenomen, niet omdat de tevredenheid in de Bijlmer is gestegen, maar omdat die in Amsterdam is gedaald.

Bovenstaande gegevens doen de vraag rijzen over welke specifieke aspecten van het wonen de Bijlmerbewoners meer en minder tevreden zijn.

Tabel 5.1.1 Tevredenheid woning (percentage (zeer) tevreden)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
grootte woning	88	86	79	77
indeling woning	73	69	80	71
woonlasten	41	37	65	62
naaste buren	77	77	87	82
geluidsoverlast	78	78	69	78

bron: bewonersenquêtes.

- Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de Bijlmermeer bewoners in vergelijking tot de gemiddelde Amsterdammer vooral minder tevreden zijn over de woonlasten en over de naaste buren.
- Over de grootte van de woning zijn de bewoners in de Bijlmermeer juist meer tevreden dan de gemiddelde Amsterdammer.
- De tevredenheid van de huishoudens in de Bijlmermeer over de indeling van de woning en de woonlasten is afgenomen.
- De huishoudens die vanwege de renovatie of sloop van hun oude woning zijn verhuisd, zijn significant minder tevreden over de indeling van hun (nieuwe) woning dan andere Bijlmerbewoners.
  Ook bewoners van woningen die momenteel of in de toekomst worden opgeknapt zijn minder te spreken over de indeling.

Een belangrijke verstoorder van woongenot is overlast die mensen kunnen ondervinden van bijvoorbeeld verkeers- en vliegtuiglawaai of van omwonenden.

Tabel 5.1.2 Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
overlast door verkeerslawaai	12	18	25	27
overlast door vliegtuiglawaai	44	47	33	33
overlast door omwonenden	16	20	14	16

bron: bewonersenquêtes.

- De scheiding van verkeersstromen is er waarschijnlijk de oorzaak van dat de overlast door verkeerslawaai in de Bijlmermeer duidelijk geringer is dan elders in de stad. De stijging van het aantal huishoudens dat overlast van verkeerslawaai ondervindt, kan verklaard worden doordat er meer buurten zijn gekomen waar de scheiding van de verkeersstromen ongedaan is gemaakt.
- De huishoudens in de Bijlmermeer ondervinden meer vliegtuigoverlast dan gemiddeld in Amsterdam, de vliegtuigoverlast in de Bijlmer was in 1998 nog hoger dan in 1997.
- Het percentage van de Bijlmerhuishoudens dat overlast van omwonenden ondervindt, is in de Bijlmermeer iets hoger dan gemiddeld in de stad.

5.1.2 Wonen bij Nieuw Amsterdam

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de volkshuisvestingsgegevens van Nieuw Amsterdam. Om die reden is het aardig om hier alvast te kijken naar de wijze waarop door huurders het wonen bij Nieuw Amsterdam wordt ervaren. Dit wordt vergeleken met de tevredenheid van andere bewoners in de Bijlmermeer[6].

Noot 6 Bij de overige bewoners zijn ook de huishoudens met een koopwoning meegeteld, met uitzondering van tabel 5.1.4, die alleen betrekking heeft op huurders.

Afbeelding 5.1.2 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

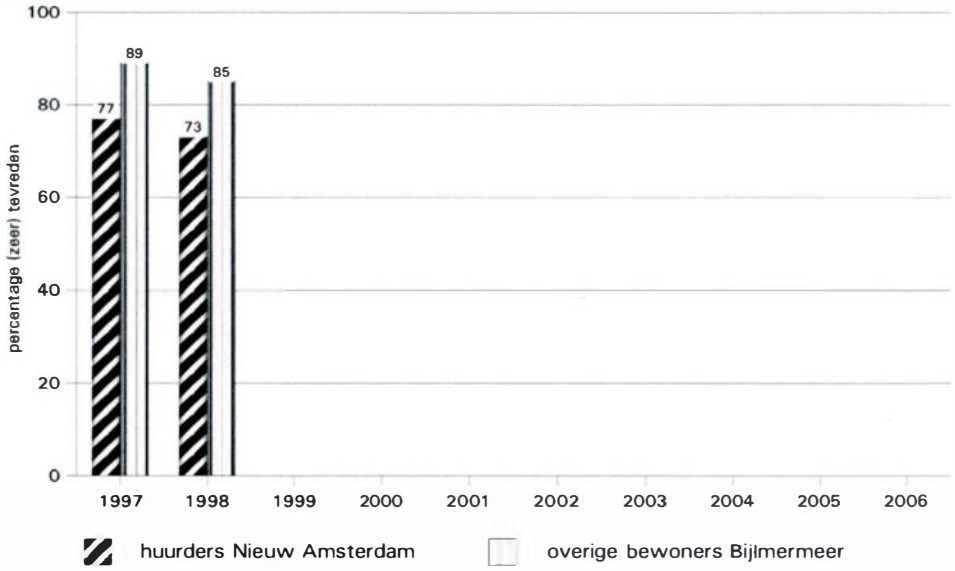

bron: bewonersenquêtes.

- De huurders van Nieuw-Amsterdam blijken minder tevreden over het wonen in de Bijlmermeer dan andere bewoners van de Bijlmermeer.
- Het verschil in tevredenheid tussen Nieuw Amsterdam en overige bewoners van de Bijlmermeer is het afgelopen jaar niet veranderd, beide zijn vier procentpunten gedaald.

Tabel 5.1.3 Tevredenheid woning huurders Nieuw Amsterdam/ andere bewoners Bijlmermeer (percentage (zeer) tevreden)

	Nieuw Amsterdam		Bijlmer overig	
	1997	1998	1997	1998
grootte woning	89	87	89	83
indeling woning	72	65	84	73
woonlasten	36	24	55	56
naaste buren	72	76	87	76
geluidsoverlast	69	76	89	80

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997.

- De huurders van Nieuw-Amsterdam zijn, wat betreft de aspecten die in de voorgaande tabel zijn weergegeven, alleen meer te spreken over de grootte van hun woning dan andere Bijlmerbewoners. Bijlmerbewoners zijn minder tevreden over de woonlasten, de naaste buren en over de geluidsoverlast in hun woning dan andere huishoudens in de Bijlmermeer.
- Het verschil in tevredenheid over de woonlasten tussen huurders van Nieuw Amsterdam en andere Bijlmerhuishoudens is verder gegroeid.

Tabel 5.1.4 Oordeel over verhuurders Bijlmermeer (gemiddeld rapportcijfer)

onderhoud en service	Nieuw Amsterdam		Bijlmermeer overig[7]	
	1997	1998	1997	1998
onderhoud woning	5,5	5,9	5,1	6,4
onderhoud flatgebouw	6,1	5,5	5,7	7,1
reactie op technische klachten	5,5	5,4	5,8	6,1

bron: bewonersenquête Bijlmermeer.

- Nieuw Amsterdam krijgt aanmerkelijk lagere rapportcijfers voor het onderhoud dan de overige verhuurders in de Bijlmermeer. Voor het onderhoud van de flat en de reactie op technische klachten krijgt Nieuw Amsterdam niet of net een voldoende, voor het onderhoud van de woning is het rapportcijfer nauwelijks hoger.
- De tevredenheid over het onderhoud door andere verhuurders dan Nieuw Amsterdam is opvallend verbeterd. Bij het hoge rapportcijfer voor het onderhoud van het flatgebouw door de overige verhuurders moet wel de kanttekening worden gemaakt dat dit een klein aantal ondervraagden betreft.

Tabel 5.1.5 Overlast (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

	Nieuw Amsterdam		Bijlmermeer overig	
	1997	1998	1997	1998
overlast door verkeerslawaai	12	18	14	20
overlast door vliegtuiglawaai	41	47	53	51
overlast van omwonenden	21	24	8	17

bron: bewonersenquête Bijlmermeer.

- De huurders van Nieuw Amsterdam en de overige huurders ondervinden ongeveer evenveel overlast, de huurders van Nieuw Amsterdam hebben meer last van omwonenden terwijl de overige Bijlmermeerbewoners iets meer overlast van vliegtuiglawaai hebben.

Tabel 5.1.6 Vervuiling en vandalisme in/rond de woning (percentage 'komt vaak voor')

	Nieuw Amsterdam		Bijlmermeer overig	
	1997	1998	1997	1998
vernieling	56	57	35	26
brandstichting	16	20	4	16
vervuiling	66	69	39	50

bron: bewonersenquête Bijlmermeer.

Noot 7 De resultaten in deze kolom betreffen alleen de respondenten die in een huurwoning wonen.

- De huurders van woningstichting Nieuw Amsterdam hebben aanzienlijk vaker dan andere bewoners van de Bijlmermeer, te maken met vernieling en vervuiling. Bij overlast door brandstichting is het verschil kleiner
- Het verschil in overlast van vernieling tussen de huurders van Nieuw Amsterdam en andere huishoudens in de Bijlmer is groter geworden. Daar staat tegen over dat het verschil in overlast van brandstichting bijna verdwenen is door een sterke stijging van deze overlast die de 'andere' Bijlmerbewoners ondervinden.

5.1.3 Volkshuisvestingsgegevens Nieuw Amsterdam

In de hier gepresenteerde gegevens van Nieuw Amsterdam zijn mutaties, leegstand en verhuringen door de sloop niet meegeteld.

- **Mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil.**
- **Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.**

Tabel 5.1.7 Volkshuisvestingsgegevens 2[8] (percentages van het aantal woningen, per 31 december)

		1994	1995	1996	1997	1998
alle Amsterdamse woningcorporaties[9]	mutaties		8,2		11,3	
	leegstand				1,3	
Nieuw Amsterdam[10]	mutaties	16,8	17,8	16,7	16,5	14,6
	verhuringen	14,2	20,7	17,1	17,3	13,5
	leegstand	7	5,1	4,3	2,8	3,5
	gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0	3,3

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Databank Complexgegevens Amsterdamse Federatie van Woningcorporatie.

- Het percentage mutaties van alle woningen van Nieuw Amsterdam is sinds 1995 gedaald, in het laatste jaar is het percentage mutaties voor het eerst beduidend lager dan in 1994. Nieuw Amsterdam zelf hanteert vastgestelde mutatiegraden per soort bezit als doelstellingen. Deze doelstellingen worden alle ruim gehaald (zie ook tabel in bijlage 3).
- Het percentage mutaties bij alle Amsterdamse woningbouwverenigingen samen is sinds 1995 sterk gestegen, waardoor het verschil met de Bijlmermeer kleiner is geworden.
- In 1998 is het percentage verhuringen op het totaal aantal woningen van Nieuw Amsterdam aanzienlijk afgenomen. In 1995 was het percentage verhuringen opvallend hoog.

Noot 8 De gegevens van de gezamenlijke woningcorporaties over 1998 zijn pas halverwege 1999 beschikbaar.

Noot 9 Deze cijfers zijn nog niet beschikbaar van andere jaren. Over 1998 komen ze waarschijnlijk pas in juni beschikbaar.

Noot 10 Deze cijfers geven een ander beeld van de ontwikkeling dan de vorige tabel, omdat in de voorgaande tabel werd gekeken naar de ontwikkeling van de aantallen en in deze tabel wordt gekeken naar de ontwikkeling van mutaties en leegstand als deel van het totaal aantal woningen. Dit totaal aantal woningen is, zoals in de vorige tabel ook is te zien, echter gedaald.

- Terwijl in 1994 aanzienlijk meer woningen vrij kwamen (mutaties) dan er werden verhuurd, was deze situatie tussen 1995 en 1997 omgekeerd, waardoor de leegstand daalde. In 1998 was het aantal mutaties echter weer hoger dan het aantal verhuringen, waardoor de leegstand weer is gestegen.

■ **Daling leegstand: niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999.**

Vanaf 1997 kan de gemiddelde leegstand uitgesplitst worden naar wel en niet verbeterde woningvoorraad, zodat het subdoel met betrekking tot de leegstand beter kan worden beantwoord. Tot 1998 betrof de verbeterde woningvoorraad nog slechts een klein deel van de woningvoorraad, de gemiddelde leegstand van 1994 tot en met 1997 kan daarom worden gezien als de gemiddelde leegstand voor de niet verbeterde woningvoorraad.

Tabel 5.1.8 Gemiddelde leegstand Nieuw Amsterdam naar wel/niet verbeterde woningvoorraad (percentages van het aantal woningen, per 31 december)

	1994	1995	1996	1997	1998
gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0	3,3
gemiddelde leegstand niet verbeterde woningen					3,4
gemiddelde leegstand wel verbeterde woningen				1,3	0,9

bron: Nieuw Amsterdam.

- Voor de verbeterde woningvoorraad is het gestelde subdoel reeds bereikt. De leegstand is zelfs 10% lager dan geëist.
- Wat betreft de niet verbeterde woningvoorraad is de leegstand sinds 1994 aanzienlijk gedaald, maar is het doel van 2,5% nog niet gehaald.

Wat zijn de redenen voor huurders van een woning van Nieuw Amsterdam om te verhuizen? Worden deze bepaald door de woning of is dat misschien de buurt? Gegevens hierover worden gepresenteerd in de volgende tabel, waarbij de resultaten worden vergeleken met Bijlmermeerbewoners die niet in een woning van Nieuw Amsterdam wonen.

Tabel 5.1.9 Verhuisredenen (percentage huishoudens die (misschien) willen verhuizen)[11]

(meerdere antwoorden mogelijk)	Nieuw Amsterdam		Bijlmermeer overig	
	1997	**1998**	**1997**	**1998**
privé-omstandigheden	**18**	**18**	**21**	**22**
woning				
woning is niet naar wens	14	11	17	16
woning is te duur	21	44	8	16
medebewoners flat bevallen niet	6	8	13	7
woonomgeving				
vervuiling in en om de flat	17	27	8	7
vandalisme in en om de flat	10	26	4	4
buurt is niet naar wens	19	17	8	16
onveiligheid in de buurt	21	33	21	4
anders	24	17	29	47
weet niet	8	3	0	

bron: bewonersenquêtes.

- De huurders van Nieuw Amsterdam die binnen twee jaar (misschien) willen verhuizen, willen dit veel vaker dan andere Bijlmermeerbewoners omdat ze hun woning te duur vinden, er veel vervuiling en vandalisme rond de flat is en vanwege de onveiligheid in de buurt.
- De verhuiswens komt bij de huurders van Nieuw Amsterdam minder vaak voort uit het feit dat de woning niet naar wens is.
- De verhuisredenen verschillen veel in beide jaren. De prijs van de woning heeft sterk aan belang gewonnen als verhuisreden, ongeacht of het huishouden de woning wel of niet van Nieuw Amsterdam huurt. Voor de huurders van Nieuw Amsterdam is ook de vervuiling en het vandalisme rond de flat en de onveiligheid in de buurt een belangrijkere reden geworden om te verhuizen. De andere huishoudens in de Bijlmermeer zeggen aanzienlijk vaker dan in het voorafgaande jaar dat de huurprijs en het feit dat de buurt niet naar wens is, redenen om te verhuizen zijn. De medebewoners en de onveiligheid in de buurt zijn voor hen veel minder vaak dan voorheen reden om te willen verhuizen.

■ **Instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.**

Bij dit subdoel is niet aangegeven waar nu precies naar gekeken moet worden (inkomen, opleiding, etniciteit). Bovendien zijn gegevens over 'de vraag in de regio' lastig te vergaren. Om toch een indicatie te geven, geven we in tabel 5.1.10 gegevens over het geboorteland van nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam. Als vergelijking dienen de geboortelandgegevens van de Amsterdamse bevolking.

Noot 11 Omdat men meerdere redenen kon noemen waarom men wil verhuizen, tellen de percentages niet op tot 100%.

Tabel 5.1.10 Geboorteland van nieuwe huurders Nieuw Amsterdam en inwoners in heel Amsterdam[12] (percentage)

geboorteland	nieuwe huurders Nieuw Amsterdam			inwoners Amsterdam	
	1996	1997	1998	1997	1998
Nederland	28	27	24	74	73
Suriname en Nederlandse Antillen	37	34	42	7	7
elders	35	39	31	19	20
totaal	100	100	100	100	100

bron: 4e kwartaalrapportage Nieuw Amsterdam, O+S.

- Vergeleken met de bevolking van Amsterdam zijn onder de nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam weinig mensen die in Nederland zijn geboren en veel die in Suriname, de Nederlandse Antillen of elders zijn geboren.
- Dit verschil is sinds 1996 iets groter geworden. Het percentage nieuwe huurders bij Nieuw Amsterdam uit landen buiten het voormalig Nederlands koninkrijk is in 1998 nog slechts anderhalf maal zo hoog als de bevolkingssamenstelling van de hele stad. De verschillen in het percentages nieuwe huurders die in Nederland, Suriname of in de Nederlandse Antillen zijn geboren, zijn toegenomen.

5.1.4 Exploitatie Nieuw Amsterdam

Het tweede hoofddoel van de Bijlmermeer vernieuwingsoperatie luidt:

❷ **'Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de sanerings- en vernieuwingsoperatie in 2006 het exploitatietekort tot nul teruggebracht'.**

Het bereiken van dit tweede hoofddoel hangt nauw samen met het behaalde succes ten aanzien van het eerste hoofddoel. In een wijk met een slechter woon- en leefklimaat dan elders, trekken mensen immers weg, waardoor problemen ontstaan in de financiële huishouding van de grootste verhuurder in de wijk, in casu Nieuw Amsterdam.
In dit hoofdstuk worden verschillende financiële gegevens gepresenteerd.

Noot 12 Aangezien cijfers over het geboorteland van de Amsterdamse woningzoekenden niet beschikbaar zijn, moeten we hier de cijfers van alle inwoners van Amsterdam gebruiken. Het is goed denkbaar dat het percentage woningzoekenden dat niet in Nederland is geboren hoger is dan dat van de hele Amsterdamse bevolking.

Afbeelding 5.1.3 Jaarresultaat (in 1000 guldens)

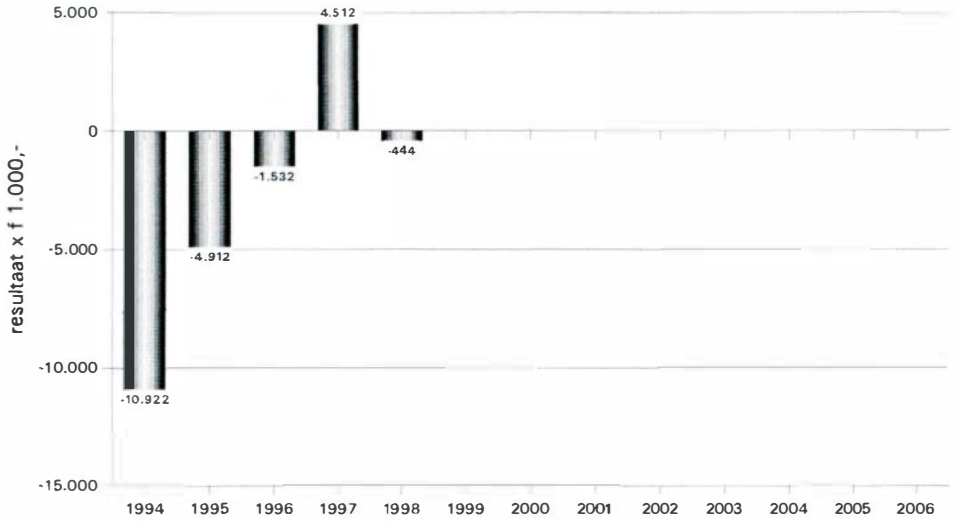

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- Het jaarresultaat is de afgelopen jaren sterk verbeterd, in 1997 werd zelfs winst geboekt. In 1998 was er een licht verlies.

Hoewel het jaarresultaat een goede indicator lijkt voor de winstgevendheid van Nieuw Amsterdam, zijn deze cijfers bedrieglijk. Juist vanwege de vernieuwing worden er door Nieuw Amsterdam veel investeringen gepleegd in woningen. Aan de andere kant worden er veel woningen verkocht, in 1998 kwam er bijvoorbeeld 8,8 miljoen gulden binnen door de verkoop van bijna 450 woningen. Anders dan in andere cijfers van Nieuw Amsterdam die in deze monitor worden gepresenteerd, komen de kosten (-leegstand door- sloop, nieuwbouw, renovatie) en baten (subsidies, verkoop woningen) van de vernieuwingsoperatie in deze cijfers wel tot uitdrukking.

■ **Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil.**

Bij de onderhoudskosten zijn de sloop- en renovatieactiviteiten niet opgenomen.

Afbeelding 5.1.4 Totaal onderhoudskosten (in 1000 guldens)

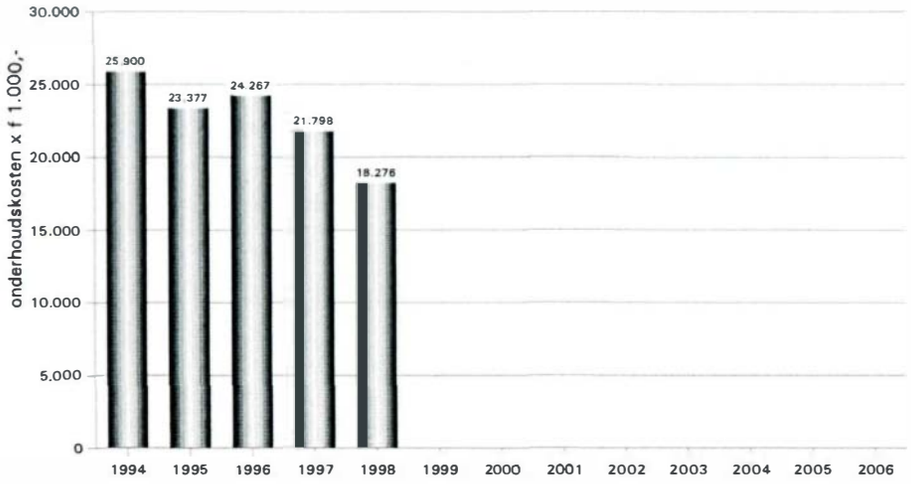

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De onderhoudsuitgaven van Nieuw Amsterdam zijn sinds 1994 bijna 30% gedaald. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de onderhoudskosten 34% gedaald[13].

Tabel 5.1.11 Totale onderhoudsuitgaven als percentage van de huren en vergoedingen[14]

	1994	1995	1996	1997	1998
Nieuw Amsterdam	24	21	21	18	16
Gezamenlijke Amsterdamse woningbouwcorporaties		22	18	19	

bron: Jaarverslagen Nieuw Amsterdam en Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen.

- De onderhoudsuitgaven als percentage van de huren en vergoedingen zijn in de Bijlmermeer sterk gedaald, terwijl die van alle corporaties samen, zijn gestegen.
- In 1997 waren de onderhoudsuitgaven van Nieuw Amsterdam als percentage van de huren en vergoedingen lager dan die van de gemiddelde corporatie!

Noot 13 Consumentenprijsindex CBS 1-1-95 tot 1-1-99; 7,0%. Bron: www.cbs.nl/cijfers/
Noot 14 Dit cijfer van de gezamenlijk woningbouwcorporaties is nog niet beschikbaar over 1998, deze zal pas later in 1999 bekend worden. De cijfers over 1994 zijn niet in de rapportage vermeld.

Tabel 5.1.12 Gemiddelde niet planmatige onderhoudsuitgaven (geïndexeerd per woning c.q. per mutatie[15])

	1994		1995	1996	1997	1998
	guldens	index	index	index	index	index
klachtenonderhoud	341	100	119	116	103	117
mutatie-onderhoud[16] (bij verhuizing)	965	100	107	103	101	112
vandalisme	57	100	125	100	105	110

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De kosten van alle drie onderscheiden typen onderhoudsuitgaven waren het hoogst in 1995 en zijn daarna tot 1997 weer gedaald tot rond het niveau van 1994. In 1998 zijn alle drie onderhoudsposten weer gestegen.

■ **Huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moet' huur.**

Tabel 5.1.13 Huurderving door huurachterstanden (percentage v/d moethuur)

	1994	1995	1996	1997	1998
zittende bewoners	3,9	3,5	2,6	2,7	2,4
vertrokken huurders	11,9	11,8	8,2	9,3	8,9
totaal	15,9	15,2	10,8	12,1	11,4

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Er wordt in deze monitor aangenomen dat met de huurderving door wanbetaling de nog niet afgeboekte huurachterstand van de nog in hun woning zittende huurders wordt bedoeld.

- De huurachterstand van zittende bewoners was in 1994 aanzienlijk hoger dan de 2,1% die in het subdoel wordt genoemd. Pas in 1998 wordt dit percentage benaderd. Het beoogde subdoel van 1,0% is nog niet bereikt.
- De huurderving door huurachterstanden van vertrokken huurders is vooral van 1995 op 1996 sterk gedaald, daarna lijkt deze kostenpost gestabiliseerd te zijn.

Noot 15 Deze cijfers komen uit de bijlagen van de 4e kwartaalrapportages. Voor 1997 zijn cijfers uit bijlagen 2-7, 2-1 en 2-8 gebruikt.

Noot 16 Bij dit type onderhoud worden de kosten per mutatie weergegeven in plaats van per woning.

Tabel 5.1.14 Huurderving door huur achterstand[17] Nieuw Amsterdam en alle Amsterdamse woningcorporaties (percentage van huren en vergoedingen)

	1994	1995	1996	1997
huurderving Nieuw Amsterdam	4,1	3,5	2,6	2,5
huurderving alle woningbouwcorporaties	1,9	2,1	1,6	1,5

bron: Kengetallen 1992-1996 en 1993-1997Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen.

- De huurderving door huurachterstand in de Bijlmermeer is sinds 1994 geleidelijk gedaald.
- Het verschil tussen Nieuw Amsterdam en het gemiddelde van de corporaties is tussen 1994 en 1997 sterk gedaald. Tussen 1996 en 1997 is het verschil gelijk gebleven.

In de onderstaande tabel zijn kosten door leegstand in verband met de sloopwerkzaamheden niet meegenomen.

Tabel 5.1.15 Huurderving Nieuw Amsterdam door leegstand geïndexeerd (1994 = 100): de kosten van leegstand (in 1000 guldens)

	1994	1995	1996	1997	1998
kosten	4.281	5.099	3.789	3.096	6.963
index, gecorrigeerd voor inflatie	100	118	86	69	152
aantal woningen	860	615	515	294	356
gemiddelde leegstand	4,8	5,9	4,0	3,0	3,3

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De kosten van huurderving door leegstand is na een sterke stijging in 1995 ten opzichte van 1994, en een daling in de jaren daarna, in 1998 tot een nieuw hoogtepunt gekomen.
- Het aantal woningen dat leeg staat, is sterk gedaald sinds 1994, net als het percentage leegstaande woningen (van de woningvoorraad van Nieuw Amsterdam).

5.1.5 Conclusies

De meeste subdoelen binnen het vernieuwingsthema wonen hebben direct te maken met Nieuw Amsterdam. Deze subdoelen worden daarom (in de conclusies) onder het tweede hoofddoel geschaard. Alleen het eerste subdoel valt onder het eerste hoofddoel van de vernieuwing (het woon- en leefklimaat in de Bijlmermeer moet gelijk zijn aan dat in de gemiddelde Amsterdamse wijk):

Noot 17 'Onder huurachterstand wordt verstaan de balanspost huurdebiteuren (zittende en vertrokken bewoners). Een eventuele voorziening voor huurdebiteuren is hierop niet in mindering gebracht. Huurachterstand wordt uitgedrukt in een percentage van de som van huren en vergoedingen voor leveringen en diensten, zonder aftrek van de derving van huren en vergoedingen' (uit Kengetallen 1992-1996 Amsterdamse volkshuisvestingsinstellingen).

- Tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer op gemiddeld Amsterdams peil.
- ↘ Het percentage tevredenen over de woonsituatie daalt in geheel Amsterdam terwijl deze in de Bijlmer constant blijft. Hierdoor wordt het verschil kleiner. Uit de oordelen over deelaspecten van het wonen blijkt echter dat de tevredenheid op onderdelen ook in de Bijlmer is afgenomen. Overlast door verkeer- en vliegtuiglawaai en door omwonenden is in de Bijlmer sterker toegenomen dan in de hele stad.

Het tweede hoofddoel wordt geheel in deze paragraaf gemonitord;

Hoofddoel ❷ **Woningstichting Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de saneringsen vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.**

- ↘ Nieuw Amsterdam heeft over 1998 een negatief jaarresultaat van 444.000 gulden. In 1994 bedroeg dit tekort nog bijna 11 miljoen. Over 1997 maakte Nieuw Amsterdam daarentegen 4½ miljoen winst. Het jaarresultaat wordt echter sterkt beïnvloed door de investeringen in en verkoop van woningen.
- Mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil.
- ↘ De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam was in 1994 relatief hoog. De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 duidelijk gedaald, terwijl die in de hele stad is gestegen. De mutatiegraad bij Nieuw Amsterdam is echter nog wel hoger dan gemiddeld.
- Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.
- ↘ Terwijl in 1994 het aantal mutaties nog duidelijk boven het aantal verhuringen lag, werden in 1995 tot en met 1997 meer woningen verhuurd dan er leeg kwamen te staan. In 1998 zijn er weer meer woningen leeg komen te staan dan er verhuurd zijn.
- Daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999).
- ↘ De gemiddelde leegstand voor de niet verbeterde leegstand is gedaald van 4,8% in 1994 (toen nog geen verbeterde woningen opgeleverd waren) tot 3,4% in 1998. De leegstand voor de wel verbeterde woningen ligt in 1998 al 10% onder het gestelde doel.
- Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil.
- ↘ De onderhoudsuitgaven zijn tussen 1994 en 1998 bijna 34% gedaald. Hoewel de onderhoudskosten van de gezamenlijke corporaties ook zijn gedaald, is Nieuw Amsterdam erin geslaagd in 1997 een lager percentage van de huren en vergoedingen aan het onderhoud te besteden dan de gemiddelde corporatie.
- Huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de 'moet' huur.
- ✘ In deze monitor wordt aangenomen dat met huurderving door wanbetaling de huurachterstand van zittende bewoners wordt bedoeld. Deze huurachterstand van zittende bewoners lag in 1994 echter beduidend hoger dan het subdoel suggereert.
- ↘ De huurachterstand van zittende bewoners is tussen 1994 en 1998 gedaald van 3,9% tot 2,4% van de moethuur. Het subdoel is dus nog niet bereikt, maar de situatie is aan sterk verbeterd.
- Instroom nieuwe huurders vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.
- ✘ Het was alleen mogelijk het geboorteland van de nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam te vergelijken met de bevolking van geheel Amsterdam.
- ↘ De nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam zijn wat betreft geboorteland sinds 1994 meer van de bevolkingssamenstelling van de hele stad gaan afwijken.

Ter ondersteuning van de financiële cijfers zijn ook gegevens over de tevredenheid van de huurders van Nieuw Amsterdam vergeleken met de tevredenheid van andere bewoners van de Bijlmermeer.

➜ Huurders van Nieuw Amsterdam blijken minder vaak tevreden te zijn over hun woning in het algemeen en over de deelaspecten van het wonen dan andere bewoners in het vernieuwingsgebied. Ook over het onderhoud van de woning zijn de huurders van Nieuw Amsterdam minder tevreden en ze hebben vaker overlast door vernieling, brandstichting en vervuiling.

5.2 Woonomgeving

Subdoelen:

- Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte; ten behoeve hiervan zou het oppervlak aan (semi-)openbare en privé ruimte vastgesteld moeten worden.
- ✘ Gegevens hierover blijken echter niet te bestaan en waar wel gegevens over bestaan blijken de bronnen (stadsdeel en O+S) met elkaar in tegenspraak door andere definiëringen. Dit subdoel wordt daarom in deze monitor niet geëvalueerd.
- Ingreep in het wegenstelsel: een aantal wegen ('dreven') zal naar maaiveldniveau worden gebracht. Netto zal dat resulteren in evenveel oppervlak.
- ✘ Om dezelfde reden als bij het vorige subdoel wordt dit subdoel niet apart in deze monitor geëvalueerd.
- Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte;
- Wijkgewijs werken en invoeren leefbaarheidsoverleggen met bewoners.
- ✘ Ook hier zijn geen kwantitatieve gegevens over beschikbaar.

Er blijft dus slechts één subdoel over dat gekwantificeerd kan worden:

- **Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte;**

Afbeelding 5.2.1 Gehechtheid en medeverantwoordelijkheid voor de buurt (% wel gehecht/ medeverantwoordelijkheidsgevoel)

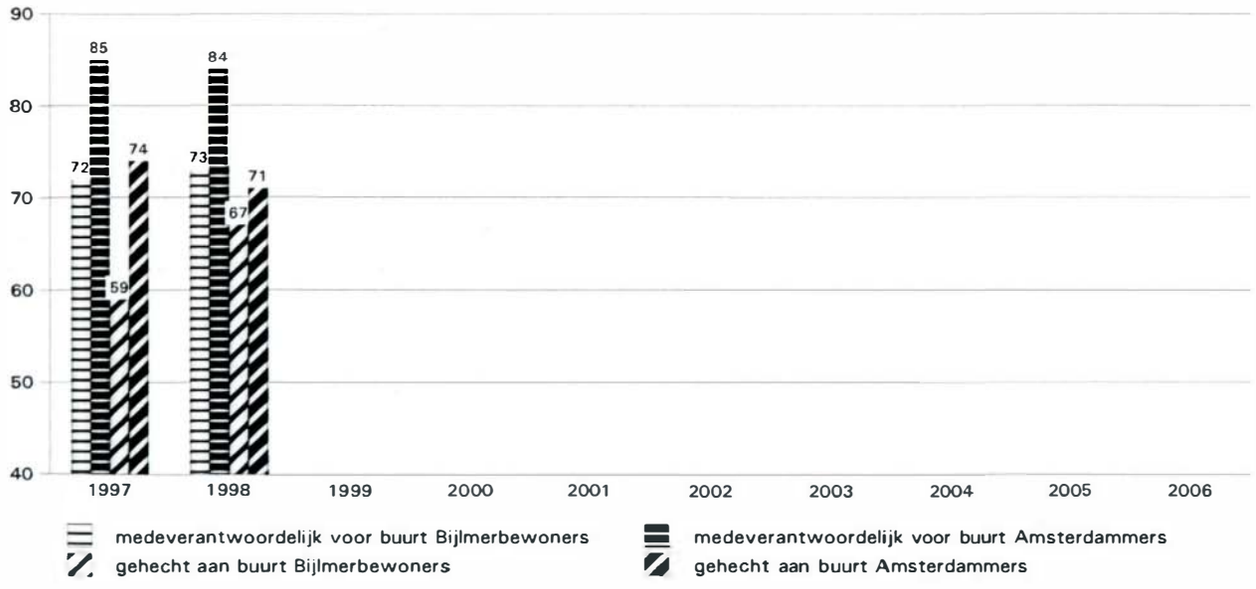

bron: bewonersenquêtes.

- Zowel de gehechtheid aan de buurt als de medeverantwoordelijkheid voor de buurt is in de Bijlmermeer lager dan gemiddeld in Amsterdam.
- Het verschil in gehechtheid aan de buurt tussen de Bijlmer en Amsterdam als geheel is sterk afgenomen door een sterke stijging van de gehechtheid in de Bijlmermeer. Het verschil in het percentage dat zich medeverantwoordelijk voelt is ook iets kleiner geworden.

Ook de sociale kwaliteit van de woonomgeving is met een viertal stellingen in beeld gebracht. Aan respondenten zijn de volgende stellingen voorgelegd:
- de mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks;
- de mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om;
- ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is;
- ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

In de tabel zijn percentages van de huishoudens weergegeven die positief reageerden op de stellingen.

Tabel 5.2.1 Stellingen sociale kwaliteit (percentage positieve reactie voor buurt op stelling)

		Bijlmermeer		Amsterdam	
	reactie	1997	1998	1997	1998
De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks.	oneens	50	48	45	42
De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om.	eens	61	60	75	68
Ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is.	eens	40	40	43	36
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.	eens	48	65	65	59

bron: bewonersenquêtes.

- De bewoners van de Bijlmermeer geven vaker positieve reacties op de stellingen over de sociale kwaliteit van de buurt dan de gemiddelde Amsterdammer. Alleen met de stelling dat de mensen in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaan, zijn Amsterdammers het vaker eens dan de huishoudens in de Bijlmer.
- De meningen over de bovengenoemde stellingen zijn in de Bijlmer grotendeels op hetzelfde niveau gebleven. Alleen het percentage van de mensen die zich thuis voelen bij de andere mensen die in de Bijlmer wonen, is aanmerkelijk toegenomen. In geheel Amsterdam zijn de huishoudens minder positief geworden over de stellingen over de sociale kwaliteit.

In afbeelding 5.2.2 is voor de sociale kwaliteit het gemiddelde percentage genomen van de huishoudens die op de bovenstaande stellingen een positief oordeel vellen over hun buurt.

Afbeelding 5.2.2 Tevredenheid sociale kwaliteit (gemiddeld percentage positieve reacties op stellingen sociale kwaliteit - zie tabel 5.2.5)

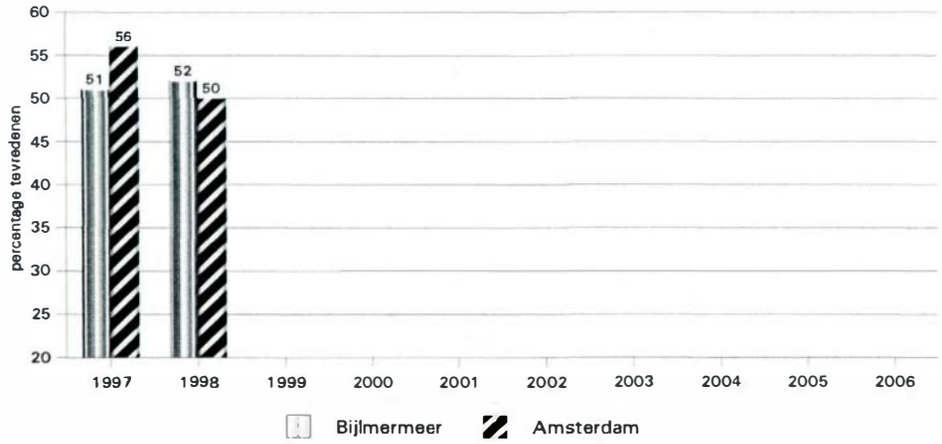

bron: bewonersenquêtes.

- Zoals al bij de afzonderlijke stellingen te zien was, wordt de sociale kwaliteit in de Bijlmer in het laatste jaar hoog gewaardeerd. In tegenstelling tot 1997 is de tevredenheid hierover in 1998 in de Bijlmer hoger in de hele stad. Dit komt vooral door een daling in tevredenheid over de sociale kwaliteit van de buurt, van alle Amsterdammers.

Voor een prettige openbare omgeving is het belangrijk dat deze goed wordt onderhouden.

Tabel 5.2.2 Onderhoud openbare ruimte 1997 (rapportcijfers)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
ophalen huisvuil	6,3	6,1	7,3	7,4
schoonhouden straat	5,7	5,6	6,5	6,4
onderhoud parken en plantsoenen	6,0	5,6	6,6	6,5
onderhoud straatverlichting	6,5	6,5	7,5	7,5
onderhoud wegdek en bestrating	5,9	5,8	6,4	6,4
onderhoud overig straatmeubilair	6,1	5,9	6,6	6,5
onderhoud openbare ruimte algemeen	6,1	6,0	6,8	6,8

bron: bewonersenquêtes.

- De rapportcijfers die bewoners geven voor het onderhoud van de openbare ruimte, liggen in de Bijlmer duidelijk lager dan in heel Amsterdam. De verschillen zijn vooral groot wat betreft het ophalen van het huisvuil en het onderhoud van de straatverlichting, wat belangrijk is voor het gevoel van veiligheid .
- De verschillen in waardering van het onderhoud zijn over het algemeen iets groter geworden door een lichte daling in de Bijlmermeer.

Afbeelding 5.2.3 Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (percentage).

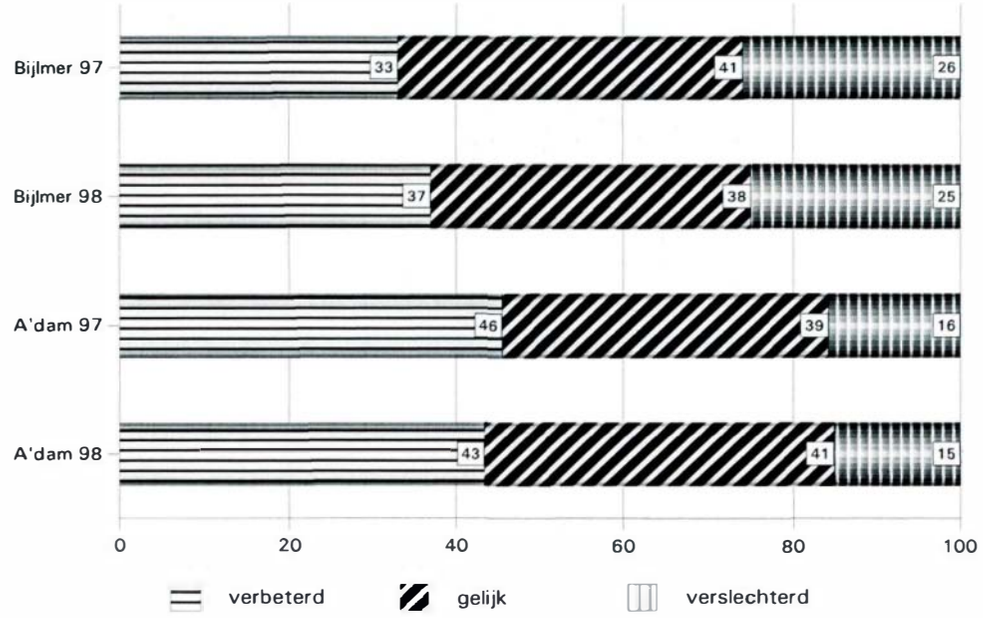

bron: bewonersenquêtes.

- De kleine achteruitgang van de rapportcijfers voor het onderhoud komt overeen met de mening van relatief veel Bijlmerbewoners dat het onderhoud is verslechterd.
- De ontwikkeling van het onderhoud zoals de bewoners die ervaren, is wel iets verbeterd in de Bijlmer en ligt nu dichter bij de ontwikkeling van (de waardering voor) het onderhoud in geheel Amsterdam.

Een belangrijk aspect van de woonomgeving is welke voorzieningen er in de buurt zijn:

Tabel 5.2.3 Tevredenheid over buurtvoorzieningen (percentage (heel) tevredenen)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
winkels voor de dagelijkse boodschappen	83	83	86	84
speelmogelijkheden voor de kinderen	46	44	56	52
openbaar vervoer	78	83	83	82
basisonderwijs	67	74	84	75
voorzieningen voor jongeren	27	33	37	25

bron: bewonersenquêtes.

- Terwijl in 1997 de bewoners in de Bijlmermeer nog duidelijk minder tevreden waren over de voorzieningen in de buurt, liggen de percentages tevredenen in 1998 ongeveer even hoog als in Amsterdam. Over de speelmogelijkheden voor kinderen zijn de huishoudens in de Bijlmermeer relatief ontevreden. De voorzieningen voor jongeren daarentegen worden in de Bijlmer hoger gewaardeerd dan elders in de stad.

Tabel 5.2.4 Tevredenheid fysieke voorzieningen in de openbare ruimte (percentage voldoende)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
parkeermogelijkheden	71	60	65	58
glas- en papierbakken	56	45	66	69
straatverlichting	61	71	88	89
groenvoorzieningen	86	72	69	71

bron: bewonersenquêtes.

- De huishoudens in de Bijlmermeer zijn ongeveer even vaak tevreden over de parkeermogelijkheden en de groenvoorzieningen als andere Amsterdammers. In 1997 gaven de bewoners van het vernieuwingsgebied echter veel vaker een voldoende voor deze voorzieningen.
- Over de glas- en papierbakken en de straatverlichting zijn de Bijlmerbewoners minder te spreken dan de gemiddelde stadsgenoot. Het percentage voldoendes voor de glas- en papierbakken is sterk afgenomen. De tevredenheid met de straatverlichting neemt wel toe.

- Met name Bijlmerbewoners wier directe omgeving opnieuw is ingericht zijn zeer tevreden over de straatverlichting (82% voldoende).

Conclusies

Van de subdoelen met betrekking tot de woonomgeving kon er één in deze monitor worden getoetst:

■ Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi-)openbare ruimte.

↘ De gevoelens van medeverantwoordelijkheid voor en gehechtheid aan de buurt nemen in de Bijlmermeer toe, maar zijn nog steeds lager dan in de hele stad. De rapportcijfers die bewoners voor het onderhoud van de openbare ruimte geven, zijn in de Bijlmer relatief laag en zijn in 1998 nog iets lager geworden. De tevredenheid over de buurtvoorzieningen is sterk toe gegroeid naar het niveau van tevredenheid in Amsterdam. Wat betreft tevredenheid over fysieke voorzieningen in de openbare ruimte zijn de parkeermogelijkheden en groenvoorzieningen, waarin de Bijlmer in 1997 nog beter scoorden dan de hele stad, achteruitgegaan. Hierdoor zijn deze voorsprongen van de Bijlmer verdwenen. De tevredenheid over de straatverlichting is echter wel gestegen.

5.3 Veiligheid

Subdoelen:

■ Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.
■ Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages; toename van de verkeersveiligheid
■ Afname van het vervuilings- en vandalismeniveau tot het niveau van soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam;
■ Daling van de drugsoverlast;
■ Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.

- **Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.**

Tabel 5.3.1 Aangiften van delicten in Bijlmermeer (per 1000 inwoners)

	Bijlmermeer		Amsterdam		
	1997	1998	1996	1997	1998
straatroof	13	14	5	5	5
overval	1	1	1	1	1
overig geweld	10	12	8	8	8
zakkenrollerij	10	7	17	17	18
integriteit woning	13	9	15	14	8
inbraak bedrijf/school	2	6	7	5	4
diefstal van auto	10	10	8	8	7
diefstal uit/vanaf auto	30	46	31	30	30
fietsendiefstal	4	7	12	15	11
diefstal overige voertuigen	2	1			3
overige vermogensdelicten	4	5	3	3	3
overige diefstallen	37	40	38	42	33
vernieling	7	7	11	12	8
overige criminaliteit	1	0			
totaal	142	166	156	160	139

bron: aangiftecijfers politie Amsterdam-Amstelland

- Bewoners in de Bijlmer zijn vaker slachtoffer van misdrijven waar ze aangifte van doen dan de gemiddelde Amsterdammer. Met name de delicten straatroof, overig geweld, diefstal vanaf, uit of van auto's komen veel voor. Fietsendiefstal en zakkenrollerij komen relatief weinig voor in de Bijlmermeer.
- Het aantal aangiften per bewoner was in 1997 in Amsterdam nog hoger dan in de Bijlmer. De situatie is sindsdien in de Bijlmer verslechterd en in Amsterdam verbeterd.

Van lang niet alle misdrijven wordt aangifte gedaan. Daarom zijn in de bewonersenquête ook vragen over slachtofferschap opgenomen.

Afbeelding 5.3.1 Slachtofferschap: percentage dat in eigen buurt de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geworden van criminaliteit[18].

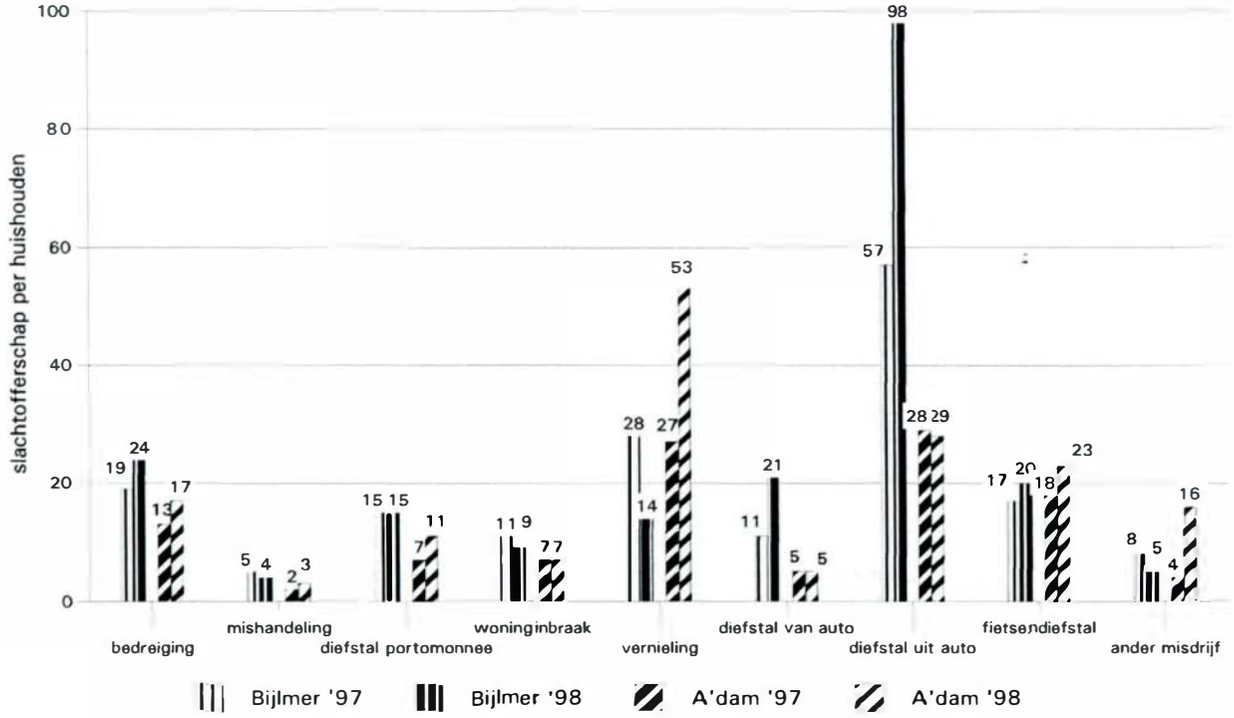

bron: bewonersenquêtes.

- Er zijn enkele zeer grote verschillen tussen de enquêtes van 1997 en 1998. Het aantal diefstallen uit auto's in de Bijlmer verdubbelde, net als het aantal vernielingen in geheel Amsterdam. Ook het aantal gevallen van portemonnee-diefstal steeg sterk in de stad. In de Bijlmer halveerde het aantal vernielingen juist bijna. Er zijn vooral veel stijgingen in de slachtofferpercentages in de hele stad.

Bij nadere analyse blijkt de manier van afname van de enquête een duidelijke invloed te hebben op het gemiddeld aantal gemelde incidenten. Respondenten die schriftelijk zijn benaderd melden bijna twee maal zo veel incidenten als de telefonische benaderde respondenten. Bij de enquête in Amsterdam in 1998 is, in tegenstelling tot de andere enquêtes geen gebruik gemaakt van face-tot face afname van de vragenlijst, maar van schriftelijke ondervraging.

- Op fietsendiefstal en vernieling na zijn de huishoudens in de Bijlmermeer van alle delicten vaker slachtoffer dan het gemiddelde Amsterdamse huishouden.

De ontwikkelingen die in de aangiftecijfers en de slachtoffercijfers in de Bijlmer te zien zijn (zover als het dezelfde categorieën misdrijven betreft) komen grofweg overeen. Woninginbraak is afgenomen en diefstal uit auto's en van fietsen is toegenomen. Alleen is de verdubbeling van het aantal aangiften van autodiefstal niet in de enquêteresultaten terug te vinden. De respondenten is ook gevraagd of bepaalde delicten vaak in hun buurt voorkomen.

Noot 18 Overigens wordt erop gewezen dat het slachtofferschap van objectgerelateerde delicten (hier auto's en fietsen) wordt berekend op basis van het aantal *objecten* in plaats van het aantal *mensen* dat slachtoffer geworden is. Dus: in de 224 auto's waarover de respondenten in totaal beschikken, is er 186 keer ingebroken, sommigen zijn meer dan één keer slachtoffer van dit delict geworden). Dit is dus anders dan in de tabel 5.3.1, waarin alle aangiftecijfers, inclusief die van diefstal van voertuigen en woninginbraak, zijn gedeeld op het aantal inwoners.

Tabel 5.3.2 Vermogensdelicten (percentage komt vaak voor)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
fietsendiefstal	47	49	49	49
diefstal uit auto's	49	54	30	39
beschadiging van auto's	43	43	25	33
inbraak in woningen	35	32	29	24
gemiddeld	42	43	32	36

bron: bewonersenquête 1997.

- Vermogensdelicten komen in de Bijlmermeer vaker voor dan gemiddeld. Alleen van fietsendiefstal hebben de huishoudens in de Bijlmermeer minder last.
- In de hele stad groeit het aantal huishoudens dat meent dat de vermogensdelicten vaak voorkomen. Hierdoor wordt het verschil tussen de Bijlmermeer en het stadsgemiddelde kleiner.

■ **Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages; toename van de verkeersveiligheid.**

Tabel 5.3.3 Onveiligheidsgevoelens: percentage dat zich vaak onveilig voelt

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
overdag thuis	3	8	▮	2
overdag op straat	8	8	2	3
's avonds thuis	5	13	2	4
's avonds op straat	34	31	13	10

bron: bewonersenquêtes.

- De bewoners van de Bijlmermeer voelen zich veel vaker onveilig dan de gemiddelde Amsterdammer.
- De onveiligheidsgevoelens die de Bijlmerbewoners thuis hebben, zijn sterk toegenomen, zowel overdag als 's avonds. In geheel Amsterdam zijn deze onveiligheidsgevoelens ook toegenomen, maar minder dan in de Bijlmer. Het onveiligheidsgevoel 's avonds op straat is in geheel Amsterdam duidelijk afgenomen, in de Bijlmer is deze afname ook aanwezig, maar relatief veel kleiner.

Een belangrijke oorzaak voor gevoelens van onveiligheid in de buurt is de perceptie van hoe vaak voorvallen van 'dreiging' in de buurt voorkomen. Met behulp van zes soorten dreigende incidenten kan een gemiddeld percentage huishoudens worden berekend dat dreiging vaak vindt voorkomen.

Tabel 5.3.4 Incidenten dreiging (percentage komt vaak voor)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
bedreiging	19	25	9	10
dronken mensen op straat	16	24	18	14
lastig gevallen worden	19	27	11	6
gewelddelicten	22	29	14	11
drugsoverlast	43	44	18	11
tasjesroof	24	33	13	7
dreiging gemiddeld	23	30	15	10

bron: bewonersenquêtes.

- Het percentage van de huishoudens dat vindt dat voorvallen van dreiging vaak voorkomen is in de Bijlmer drie maal zo hoog als in de hele stad. Vooral lastig gevallen worden, drugsoverlast en tasjesroof komen in de Bijlmer zeer veel voor.
- Het verschil tussen de Bijlmermeer en de hele stad is flink toegenomen, niet alleen door een sterke stijging van het percentage Bijlmerbewoners dat deze voorvallen vaak vindt voorkomen, maar ook door een daling bij de bewoners van Amsterdam.

Een deel van de mensen die zich niet veilig voelen, voelt zich bedreigd door de aanwezigheid van en overlast door jongeren, daarom wordt ook de overlast door jongeren hier weergegeven.

Afbeelding 5.3.2 Overlast door jongeren (percentage dat 'vaak' overlast ondervindt)

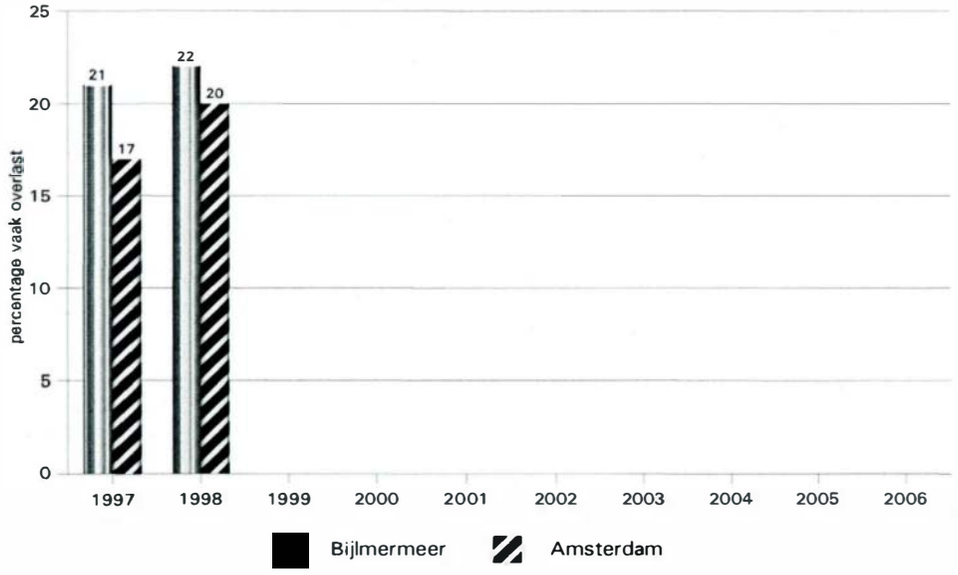

bron: bewonersenquêtes.

- In de Bijlmermeer ondervindt een groter deel van de huishoudens overlast van jongeren dan gemiddeld in Amsterdam. De situatie in deze buurt en de gehele stad is in het laatste jaar naar elkaar toe gegroeid.

Tabel 5.3.5 Ervaren bijdrage aan veiligheid in de buurt van flatwachten of stadswachten (percentage vindt dat ze wel een bijdrage leveren aan de veiligheid)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
flatwachten	71	93	n.v.t.	n.v.t.
stadswachten	69	67	63	65

bron: bewonersenquêtes.

- Bijna alle huishoudens in de Bijlmermeer vinden in 1998 dat de flatwachten een bijdrage leveren aan de veiligheid, de waardering voor de flatwachten is aanzienlijk toegenomen.
- Van de stadswachten vindt bijna tweederde van de huishoudens dat ze een bijdrage aan de veiligheid leveren, de verschillen tussen beide jaren en tussen de Bijlmermeer en de gehele stad zijn klein.

Afbeelding 5.3.3 Oordeel verkeersveiligheid in de buurt[19]

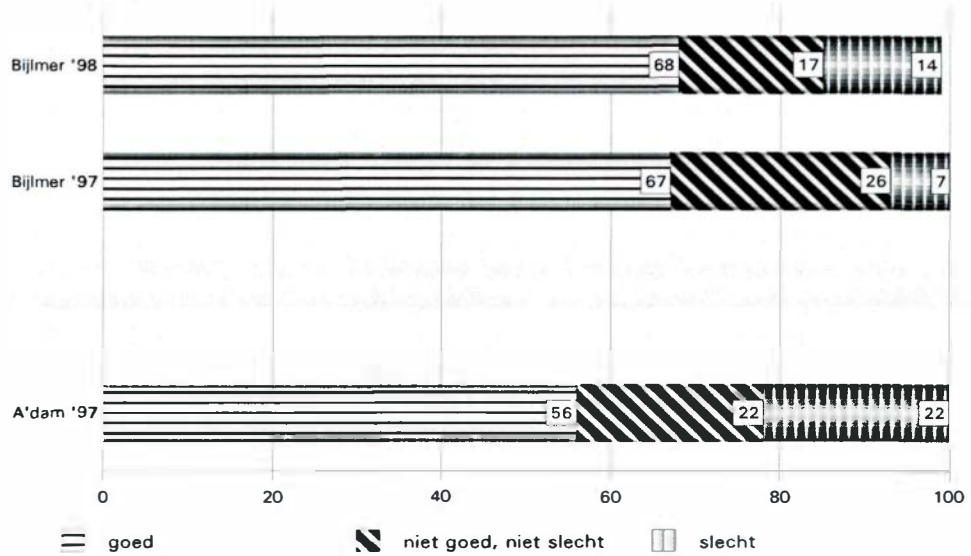

bron: bewonersenquêtes.

- Het oordeel over de verkeersveiligheid is in de Bijlmermeer duidelijk beter dan in de hele stad. Wel is het percentage Bijlmerhuishoudens dat de verkeersveiligheid slecht vindt, verdubbeld.

Noot 19 In de bewonersenquête die in Amsterdam is gehouden is geen vraag naar de verkeers(on)veiligheid gesteld.

Tabel 5.3.6 Aantal verkeersongevallen naar aard afloop; *stadsdeel Zuidoost* in vergelijking met Amsterdam (geïndexeerd: 1994 = 100)[20]

	1994		1995	1996	1997
	abs.	index	index	index	index
Amsterdam					
mat. schade	13.841	100	100	93	94
letsel	2.902	100	97	94	74
dodelijk	28	100	104	86	82
totaal	16.771	100	100	93	91
Zuidoost					
mat.schade	1.095	100	88	90	101
letsel	144	100	112	102	77
dodelijk	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	■
totaal	1.239	100	91	91	98

bron: O+S.

- Het aantal ongelukken in stadsdeel Zuidoost is na een daling in 1995 in het laatste jaar weer gestegen tot het niveau van 1994. Voor het eerst sinds 1994 zijn er ook dodelijke ongelukken in de Bijlmer gebeurd, waarbij drie slachtoffers vielen. Alleen het aantal ongelukken waarbij letsel optrad is in 1998 lager dan in de voorgaande jaren.
- De stijging van het aantal ongelukken is niet in de Amsterdamse cijfers terug te vinden. De daling van de ongelukken met lichamelijk letsel heeft wel ook in de hele stad plaatsgevonden.

Noot 20 Cijfers over verkeersongevallen in het laatste jaar zijn pas voor de volgende monitor beschikbaar.

Afbeelding 5.3.4 Oordeel aantal veilige fietspaden en oversteekplaatsen voor voetgangers (percentage tevreden over veiligheid)

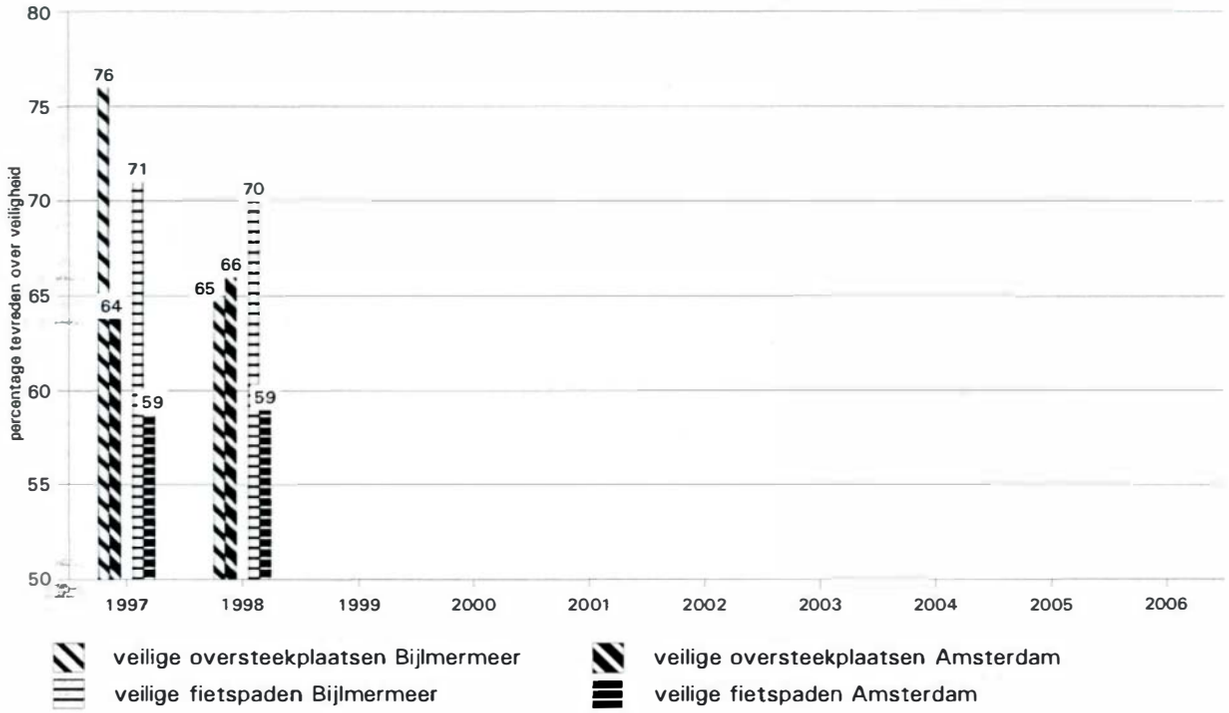

bron: bewonersenquêtes

- Terwijl in 1997 de Bijlmerbewoners nog aanzienlijk beter te spreken waren over de veiligheid van de oversteekplaatsen dan in geheel Amsterdam, is de tevredenheid hierover in 1998 in de Bijlmer zelfs iets lager dan in de stad.
- Over de veilige fietspaden zijn de huishoudens in de Bijlmermeer nog wel meer tevreden dan de gemiddelde stadsgenoot. De tevredenheid hierover in de Bijlmer is zelfs verder gestegen.

■ **Afname van het vervuilings- en vandalismeniveau tot het niveau van soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam.**

De mate waarin de buurt als verloederd wordt ervaren, bepaalt mede de fysieke kwaliteit van de buurt. Met behulp van een aantal indicatoren is de mate waarin de buurt door de bewoners als verloederd wordt ervaren, in kaart gebracht. Respondenten dienden bij de enquêtering steeds weer aan te geven hoe vaak een aantal zaken in hun buurt voorkomen:

Tabel 5.3.7 Verloedering (percentage komt vaak voor/ (helemaal) mee eens)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
bekladding van muren en gebouwen	38	47	35	39
rommel op straat	50	59	49	46
hondenpoep op straat	21	36	57	51
vernieling van bushokjes	17	24	12	15
slecht onderhouden huizen	24	30	15	19
	33	40	34	36

bron: bewonersenquêtes.

- Terwijl in 1997 de verloedering van de omgeving door de Bijlmerbewoners nog net iets minder erg werd gevonden dan door de gemiddelde Amsterdammer, is de (beleving van de) verloedering in 1998 in de Bijlmer groter. Dit is te wijten aan een sterke toename van het aantal huishoudens in de Bijlmer dat vindt dat de verloederingsaspecten vaak voorkomt.

Cijfers over vandalisme kwamen we al in tabel 5.1.12 tegen, deze halen we hier nogmaals aan.

Tabel 5.3.8 Gemiddelde onderhoudsuitgaven woningbezit per woning Nieuw Amsterdam (geïndexeerd per woning c.q. per woning)

	1994		1995	1996	1997	1998
	guldens	index	index	index	index	
vandalisme	57	100	125	100	105	111

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

- De schade die Nieuw Amsterdam ondervindt door vandalisme schommelt voortdurend. In 1998 is deze schadepost 11% hoger dan in 1994.

■ **Daling van de drugsoverlast.**

- In de Bijlmermeer heeft 44% van de bewoners te maken met drugsoverlast, in 1997 was dit nog 42%. In Amsterdam is de drugsoverlast aanzienlijk minder, in 1998 heeft 11% van de huishoudens vaak drugsoverlast, dit is een stijging ten opzichte van 1997 toen 8% van de huishoudens met drugsoverlast te maken had.

- **Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.**

Afbeelding 5.3.5 Jeugdcriminaliteit: aantal daders jonger dan 18 jaar per 1000 inwoners onder 18 jaar in politiedistricten Flierbosdreef en Ganzenhoef[21]

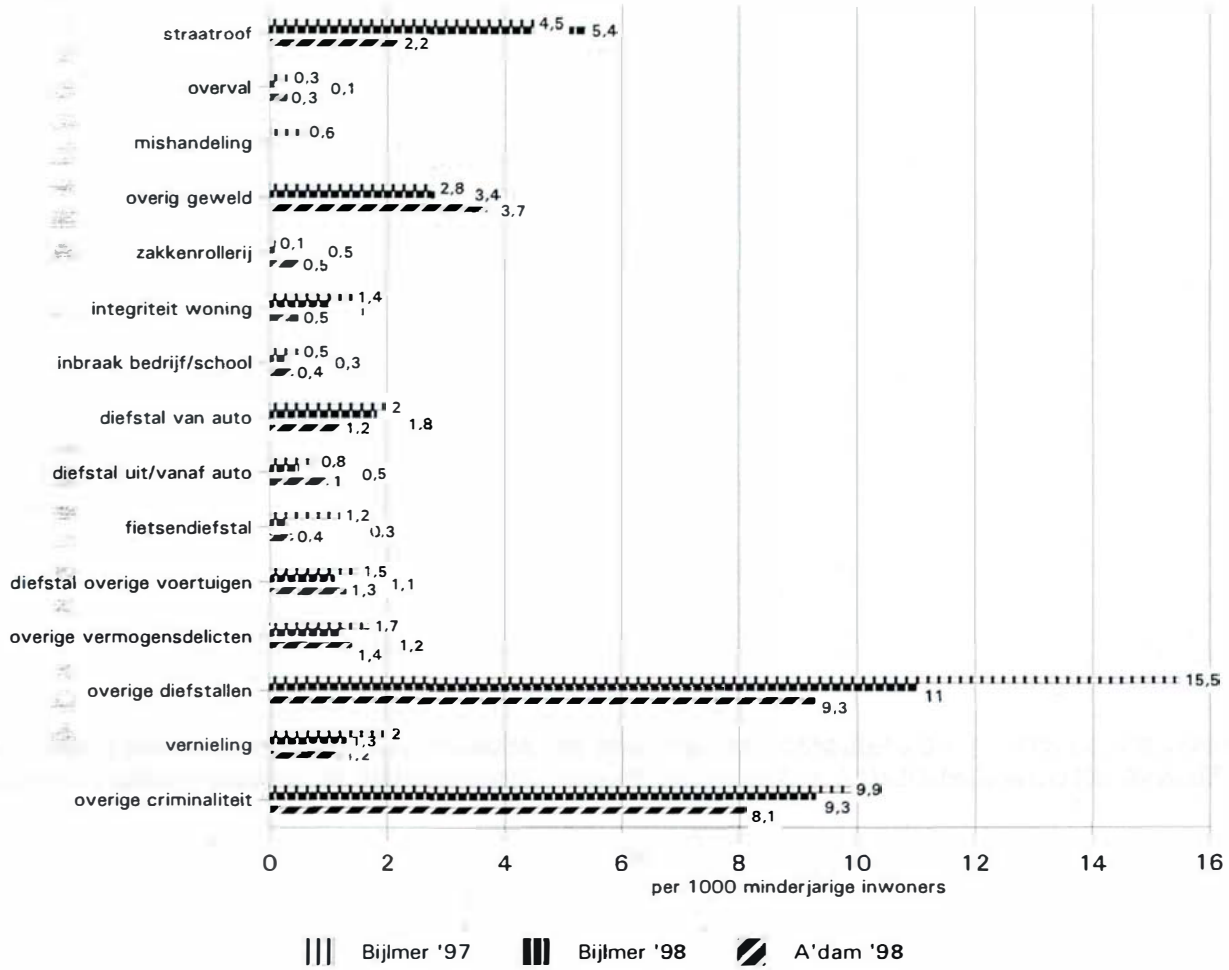

bron: politie Amsterdam-Amstelland; afdeling Onderzoek en Statistiek

- Het aantal jeugdige arrestanten is in de Bijlmer hoger dan in de rest van de stad. Deze jeugdige delinquenten uit de Bijlmermeer worden relatief vaak opgepakt voor straatroof en inbraak (integriteit woning).
- Het aantal jeugdige arrestanten is sterk afgenomen in de Bijlmer. De Bijlmerjeugd wordt vooral minder opgepakt voor verschillenden vormen van diefstal. Het aantal aanhoudingen van jeugdigen in verband met straatroof is wel sterk toegenomen.

Noot 21 Dit betreft dus niet het alleen het vernieuwingsgebied maar ook Venserpolder en Geerdinkhof.

Conclusies

In de inleiding van deze paragraaf zijn een aantal subdoelen met betrekking tot de veiligheid geformuleerd. Hier zal worden gekeken hoe het er voor staat met deze subdoelen:

- Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.
- ↘ Uit de aangiftecijfers van de politie bleken in 1997 Bijlmerbewoners minder vaak aangifte van misdrijven te doen dan de gemiddelde Amsterdammer, dit was vooral toe te schrijven aan diefstal van voertuigen en aan zakkenrollerij. Dit subdoel leek toen al te zijn bereikt. In 1998 is het aantal aangiftes per 1000 inwoners in de Bijlmer echter hoger dan in Amsterdam. Uit de resultaten van de bewonersenquête blijkt echter niet dat de kans op slachtofferschap van Bijlmerbewoners al gelijk is aan die in de hele stad.
- Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages; toename van de verkeersveiligheid.
- ↘ De gevoelens van veiligheid 's avonds op straat zijn weliswaar gestegen, maar nog steeds voelen zeer veel Bijlmerbewoners zich dan niet veilig op straat. De verkeersveiligheid is nog steeds hoog in de Bijlmer, de situatie is echter verslechtend ten opzichte van 1997.
- Afname van het vervuilings- en vandalismeniveau tot het niveau van soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam.
- ✘ Er zijn geen cijfers bekend over vervuiling en vandalisme in 'vergelijkbare' hoogbouwcomplexen. Er kan daarom alleen met de hele stad worden vergeleken.
- ↘ De kosten van vandalisme bij Nieuw Amsterdam fluctueren sterk. In 1998 is deze kostenpost 11% hoger dan in 1994. De verloedering is verergerd in de Bijlmer, zodat deze in 1998 duidelijk erger wordt gevonden dan in de hele stad.
- Daling van de drugsoverlast.
- ↘ Hoewel de drugsoverlast in 1998 in de Bijlmer iets minder is gestegen dan in de hele stad, is de drugsproblematiek in de Bijlmermeer nog steeds zeer groot in verhouding tot de hele stad.
- Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.
- ↘ Het totaal aantal minderjarige arrestanten onder de Bijlmer-jeugd is afgenomen. Het verschil met de Amsterdamse jeugd is meer dan gehalveerd, maar nog steeds 19% hoger dan gemiddeld. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat in de Bijlmer relatief veel jongeren wonen.

6 Sociaal-economische vernieuwing (werk en onderwijs)

In dit hoofdstuk wordt het tweede deel van de vernieuwing besproken; de sociaal-economische vernieuwing. Hieronder vallen werk en onderwijs. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat ook doelstellingen met betrekking tot zorg en vrije tijd zouden worden geëvalueerd. Deze doelstellingen zijn echter nog niet vertaalbaar naar gegevens die in deze monitor kunnen worden gepresenteerd.

6.1 Subdoel werk

Subdoelen:
- Werkloosheid terugdringen.
- Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.
- Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.

Om deze doelstellingen te monitoren, zijn de aantallen niet werkende werkzoekenden en de toekomstverwachtingen ten aanzien van de arbeidspositie van Bijlmermeerbewoners geïnventariseerd.

- **Werkloosheid terugdringen.**
- **Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.**

Afbeelding 6.1.1 Niet werkende werkzoekenden (nww-ers) als percentage van de bevolking Bijlmermeer en Amsterdam (op 31 december)

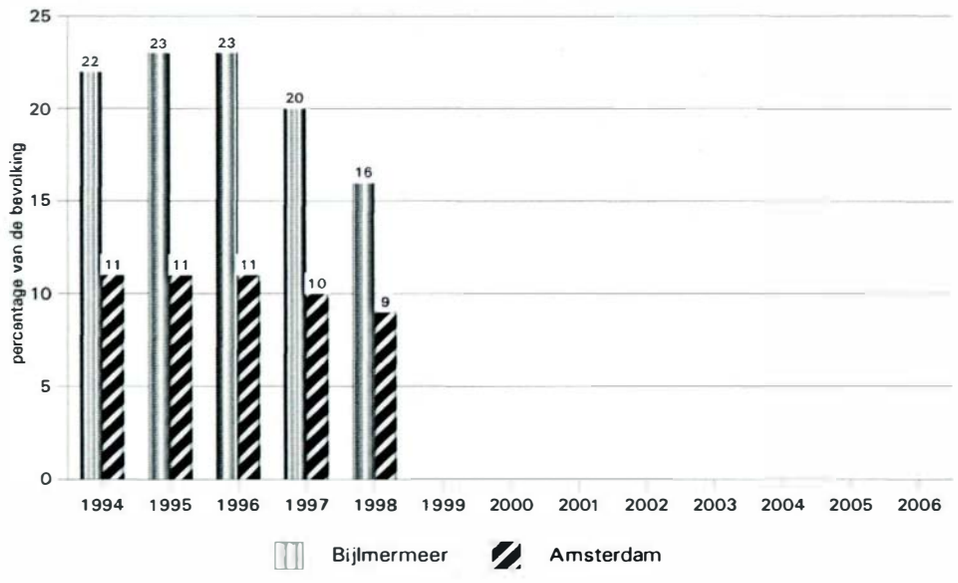

bron: O + S.

- De werkloosheid in de Bijlmer is hoger dan in de hele stad. Beide cijfers zijn sinds 1996 gedaald. Voor het eerst sinds 1994 is het werkloosheidspercentage in de Bijlmer minder dan twee maal zo hoog als in Amsterdam.

De arbeidsvoorziening deelt ingeschreven werkzoekenden in fases in die aangeven hoe groot de afstand tot de arbeidsmarkt is. De indeling gebeurt onder andere op basis van opleiding, werkervaring, leeftijd, werkloosheidsduur en motivatie. Aan deze fasen zijn dienstverleningsvormen gekoppeld voor de werkzoekende. In de eerste fase is de dienstverlening gericht op directe bemiddeling, in de tweede fase krijgt de werkzoekende dienstverleningstrajecten van korter dan een jaar aangeboden, in de derde fase trajecten van meer dan een jaar. In de vierde fase is de hulpverlening gericht op hulp en zorg.

Tabel 6.1.1 Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijlmermeer (percentages op 31 december 1997)

	Bijlmer		Zuidelijk N-Holland	
	1997	1998	1997	1998
fase 1 (direct bemiddelbaar)	9	13	25	22
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	19	12	11	7
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	39	32	22	21
fase 4: (onbemiddelbaar)	31	40	36	44
fase nader te bepalen	0	3	2	4
overig:	▮	0	5	2
totaal	100	100	100	100

bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

- Een veel kleiner deel van de niet werkende werkzoekenden (nww-ers) in de Bijlmer dan in de regio is direct bemiddelbaar. Relatief veel van de nww-ers heeft eerst een cursustraject nodig voor ze bemiddeld kunnen worden. Het percentage onbemiddelbaren is in de Bijlmer is gestegen, net als in de regio.

Tabel 6.1.2 Bemiddeling, kwalificering en mutaties[22] en langdurig werklozen Bijlmermeer (absoluut en % van de niet werkende werkzoekenden)

	1997		1998	
	abs.	%	abs.	%
kwalificatietraject	289	4	480	8
bemiddelingstraject	551	8	809	14
inschrijvingen 1997	4328	60	4093	72
uitschrijvingen 1997	4775	66	4949	86
langdurig werklozen	4865	67	3754	66

bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

- Het aantal nww-ers dat in een kwalificatie- dan wel bemiddelingstraject is opgenomen, is bijna verdubbeld.
- De aantallen in- en uitschrijvingen is toegenomen, veel werkzoekenden vinden dus gedurende het jaar weer een baan of hebben voor kortere periodes werk.
- Het aantal langdurig werklozen is gelijk gebleven.

In de bewonersenquête is de mensen zonder baan gevraagd of ze verwachten binnen twee jaar een betaalde baan te hebben.

- In de Bijlmermeer antwoordde in 1998 79% van de werkzoekenden hier ja op, 20% meer dan in 1997. In heel Amsterdam dacht in 1997 nog een aanzienlijk hoger deel van de werklozen binnen twee jaar een betaalde baan te hebben dan in de Bijlmer: 70%. In 1998 is deze verhouding echter volledig omgedraaid, in Amsterdam dacht in het laatste jaar nog slechts 31% van de werklozen binnen twee jaar een betaalde baan te vinden.

Noot 22 Hier zijn de totaal aantallen in- en uitschrijvingen geteld en niet de mensen die in of uit zijn geschreven gedurende het jaar. Dit heeft tot gevolg dat werklozen die gedurende 1997 twee maal zijn in- en uitgeschreven, dubbel tellen in deze percentages.

- **Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.**

Afbeelding 6.1.2 Verwachte arbeidspositie over vijf jaar (percentage)

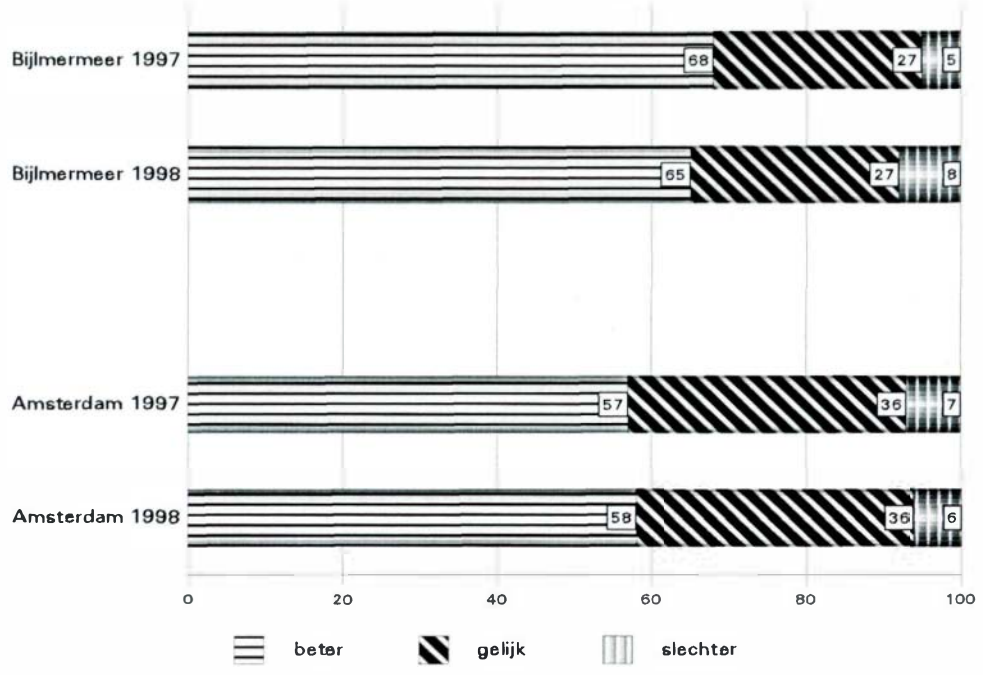

bron: bewonersenquêtes

- De Bijlmerbewoners zijn optimistischer over hun toekomstige arbeidspositie dan de gemiddelde Amsterdammer. De verschillen zijn in 1998 echter aanzienlijk kleiner dan in het voorgaande jaar omdat de gemiddelde Bijlmerbewoner iets 'pessimistischer' is geworden.

Afbeelding 6.1.3 Netto inkomen van huishoudens (percentage)

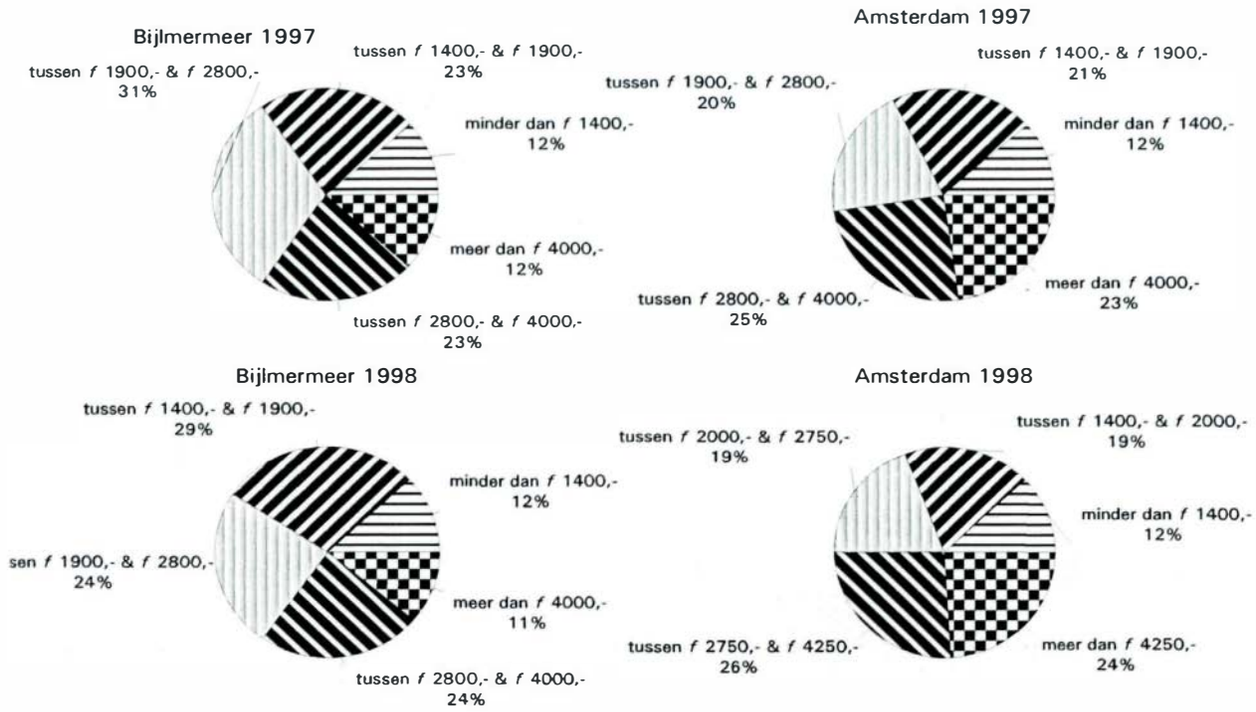

bron: bewonersenquêtes

- In het vernieuwingsgebied van de Bijlmermeer wonen relatief weinig mensen met een hoog inkomen en veel met een laag inkomen. Huishoudens met een inkomen onder de 1400 gulden komen in de Bijlmer even vaak voor als in de rest van de stad.
- Ten opzichte van 1997 hebben in 1998 minder huishoudens een inkomen tussen de 1900 en 2800(/2750) gulden en meer huishoudens een inkomen tussen de 1400 en 1900(/2000) gulden gekregen. Het gemiddelde inkomen is dus verder omlaag gegaan.

Conclusies

De stand van zaken in de Bijlmermeer op het gebied van werk wordt per subdoel samengevat:

- ■ Werkloosheid terugdringen.
- ■ Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.
- ↘ De werkloosheid in de Bijlmermeer als percentage van de bevolking is bijzonder hoog in de Bijlmermeer. Conform de subdoelen is de werkloosheid sinds 1994 wel sterk gedaald en is het verschil met de regio afgenomen.
- ■ Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.
- ✘ Maatschappelijke positie kon alleen meetbaar worden gemaakt door het op te vatten als inkomenspositie.

↘ In de Bijlmer hebben relatief veel huishoudens een netto inkomen tussen de veertienhonderd en negentienhonderd en tussen de negentienhonderd en achtentwintighonderd gulden per maand[23]. Ook wonen er weinig huishoudens met een hoog inkomen. Deze situatie is sterk verslechterd, de percentages inwoners in de laagste inkomensgroepen in de Bijlmer en Amsterdam zijn veel verder uiteen gaan lopen.

6.2 Onderwijs

Subdoelen:
In het Programma van Eisen worden de doelstellingen vermeld op het gebied van scholing. Dit zijn:

- Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%.
- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25%.
- Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.
- Jongeren kunnen zich meten met anderen.

✘ Deze doelstelling hangt sterk samen met de overige doelstellingen, omdat gesteld kan worden dat wanneer de overige doelstellingen zijn behaald, ook aan deze doelstelling wordt voldaan. Bovendien is deze doelstelling op zichzelf moeilijk te operationaliseren. Zij wordt in dit hoofdstuk daarom niet behandeld.

- De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.
- Het aantal stage- en leerwerkplaatsen in het bedrijfsleven groeit jaarlijks met 15%.
- Het percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft, moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.
- Alle leerlingen hebben een opleidingsplaats die bij hun niveau past.
- Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.

De voor deze monitor benodigde informatie over het onderwijs wordt over het algemeen zeer gebrekkig geregistreerd. Hierdoor is het (nog) niet mogelijk om over alle geformuleerde doelen gegevens te produceren. Dit geldt voor de volgende doelen:

✘ Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.
✘ De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.
✘ Aantal stage- en leerwerkplaatsen groeit jaarlijks met 15%.
✘ Percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft, moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.
✘ Gepaste opleidingsplaats voor elke leerling.

Noot 23 In de bewonersenquêtes zijn meestal de volgenden inkomenscategorieën onderscheiden: minder dan *f* 1400,-, tussen *f* 1400,- & *f* 1900,-, tussen *f* 1900,- & *f* 2800,-, tussen *f* 2800,- & *f* 4000,- en meer dan *f* 4000,-. In de enquête van 1998 in geheel Amsterdam is een iets andere indeling gebruikt.

Aan de andere kant zijn er vrij recent, door de gemeente en de scholen zelf, allerlei initiatieven genomen om meer kengetallen over het onderwijs te verzamelen. Dit zal de Bijlmermonitor in de komende jaren zeker ten goede komen.

■ **Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.**

In de vorige Bijlmermonitor werd het onderwijsaanbod in het vernieuwingsgebied Bijlmermeer (in 1997) vergeleken met het onderwijsaanbod in de rest van stadsdeel Zuidoost. Gezien het gebrek aan beweging in het aantal scholen is het niet zinvol deze tabel jaarlijks opnieuw in te vullen. Daarom worden hier alleen de conclusies van vorig jaar herhaald en wordt dit subdoel nog niet geëvalueerd.

- In 1997 bleek dat in totaal 11 van de 29 basisscholen uit Zuidoost (38%) in het vernieuwingsgebied staan. Verder staat er in het vernieuwingsgebied één (openbare) school voor het voortgezet onderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs (VO/VBO): de Open Schoolgemeenschap Bijlmer. De overige drie VO/VBO-scholen in Zuidoost zijn respectievelijk openbaar, protestant-christelijk en algemeen bijzonder.

Niet alle leerlingen van een school komen uit de buurt van die school. Met name wat betreft scholen voor voortgezet onderwijs betekent een groot aanbod aan scholen in een wijk nog niet dat aan de vraag in die buurt wordt voldaan. Een school kan andere kinderen en jongeren aantrekken dan in de directe omgeving wonen. Nagegaan is daarom in hoeverre de leerlingen van het aangeboden VO-onderwijs in het vernieuwingsgebied ook daadwerkelijk in het vernieuwingsgebied wonen ('buurtgebondenheid scholen').

Tabel 6.2.1 Woonbuurt[24] van leerlingen van school voor v.o. in vernieuwingsgebied (percentage van de leerlingen)

woonbuurt	1997	1998
vernieuwingsgebied	31	36
elders in de Bijlmer	19	31
elders	50	33
totaal	100	100

bron: Leerling Administratie Systeem

- Slechts een derde van de leerlingen van de school voor voortgezet onderwijs die in het vernieuwingsgebied staat, komt zelf uit dit gebied.
- Het aandeel van de leerlingen dat in de buurt woont is sterk gestegen.

■ **Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%.**

Noot 24 Het 'vernieuwingsgebied' in deze tabel is ruimer dan gebruikelijk: de hele buurten 93 en 94. Venserpolder en Geerdinkhof horen eigenlijk niet tot het vernieuwingsgebied. Elders in de Bijlmer zijn buurten '96' en '97'.

In tabel 6.2.2 staat het aantal tussentijdse schoolverlaters in het vernieuwingsgebied. Met tussentijdse schoolverlaters worden leerlingen bedoeld die na 15 september (inschrijving), maar voor het moment van bevordering of het examen, zijn uitgestroomd. Het percentage tussentijdse schoolverlaters is niet gelijk aan het percentage 'drop-outs'. Een drop-out is een leerling die het VO verlaat zonder over te stappen naar een vervolgopleiding en zonder VO-diploma. Deze leerlingen vormen een belangrijke risico-groep, daar zij niet of onvoldoende gekwalificeerd zijn voor de arbeidsmarkt. Het is onmogelijk om de omvang van de groep drop-outs vast te stellen aan de hand van de in de tabel gepresenteerde in- door- en uitstroomgegevens van de onderwijs-inspectie. De groep tussentijdse schoolverlaters is namelijk hoger dan het aantal drop-outs omdat hier ook leerlingen in zijn opgenomen die verhuizen of om een andere legitieme reden van school wisselen, leerlingen die uitvallen als gevolg van ziekte of overlijden en leerlingen die trachten een hoger diploma te halen dan ze al hebben, maar daar niet in slagen. Ondanks deze handicaps vormt de gepresenteerde informatie (zeker in vergelijking met andere peiljaren) een indicatie voor voortijdige schooluitval en de mate waarin leerlingen op een 'verkeerd' onderwijstype beland zijn.

Tabel 6.2.2 Tussentijdse schoolverlaters Bijlmermeer (percentage van het aantal leerlingen en percentage daling t.o.v. 1993/1994)

type onderwijs	94/95	95/96	96/97	97/98	% stijging/daling
gemiddeld	5,9	5,5	5,1	5,6	-5

bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs.

- Na een paar jaar van daling is het percentage tussentijdse schoolverlaters in het laatste schooljaar voor het eerst weer gestegen. Het percentage ligt wel nog altijd lager dan het schooljaar 94/95.

In tabel 6.2.3 staat een overzicht van bij de leerplichtambtenaren gemelde zaken. In deze tabel betekent absoluut verzuim dat de leerplichtige leerling op geen enkele school staat ingeschreven. Relatief verzuim betekent dat de leerplichtige staat ingeschreven op een school, maar in verband met verzuim is gemeld bij de afdeling leerplicht. Bij extra verlof gaat het bijvoorbeeld om verlof buiten de schoolvakantie (bijvoorbeeld als de ouder in een bedrijf werkt dat een piek in werkzaamheden tijdens de (zomer)vakantie kent). Ook gaat het om afwezigheid van de leerling bij overlijden, huwelijk, ziekenhuisopname van familieleden etc. De voorschriften en procedures inzake schorsing en verwijdering van een leerling zijn omschreven in de Wet op het Basisonderwijs en Voortgezet onderwijs. Onder bemiddeling wordt bijvoorbeeld verstaan het op gang brengen van hulpverlening en het begeleiden van leerlingen naar (een andere) school.

Hierbij moet echter worden opgemerkt dat lang niet al het absolute verzuim bij de leerplichtambtenaar terecht komt. Het Leerling Administratie Systeem (LAS) kan in principe betrouwbaardere gegevens omtrent het absolute verzuim verstrekken. In het schooljaar 1995/1996 waren de gegevens uit het systeem echter nog te onvolledig en vervuild. In het schooljaar 1996/1997 is door het stadsdeel veel tijd besteed aan het opschonen van het LAS. Vanaf het schooljaar 1997/1998 kunnen daarom pas de verzuimgegevens van dit systeem worden gebruikt.

De meldingen bij leerplicht over de schooljaren 95/96 en 96/97 zijn niet bekend, van deze jaren zijn geen jaarverslagen van de afdeling leerplicht van stadsdeel Zuidoost uitgebracht.

Tabel 6.2.3 Meldingen bij leerplichtambtenaar[25] (absolute aantallen)

	1993/1994	1994/1995	1997/1998
absoluut verzuim	142	128	118
relatief verzuim	232	437	266
extra verlof	227	221	188
schorsing, verwijdering en bemiddeling	227	271	132
onbekend	▮	▪	▪
totaal	829	1057	704

bron: jaarverslag leerplicht Amsterdam Zuidoost 1994, 1995 en 1998.

- Het verzuim, maar ook andere meldingen bij de leerplichtambtenaren zijn in Zuidoost sterk afgenomen. Alleen het aantal meldingen van relatief verzuim is gestegen.

Tabel 6.2.4 Schoolverzuim naar type onderwijs[26] (absolute aantallen)

	1994/1995	1995/1996
basisonderwijs		371
speciaal basisonderwijs		81
totaal basisonderwijs	265	452
IVBO		53
VBO		124
MAVO		106
HAVO		18
VWO		11
KMBO		23
voortgezet speciaal onderwijs		49
totaal voortgezet onderwijs	337	384
totaal	602	836

bron: jaarverslag leerplicht Amsterdam Zuidoost 1994 en 1995.

Noot 25 Door personele problemen bij de afdeling leerplicht in stadsdeel Zuidoost zijn geen cijfers over het schooljaar 1996/1997 beschikbaar.

Noot 26 Door personele problemen bij de afdeling leerplicht van stadsdeel Zuidoost zijn geen nieuwe gegevens beschikbaar. Over het schooljaar 1998/1999 wordt weer een uitgebreid jaarverslag uitgebracht waarin deze gegevens waarschijnlijk weer in worden vermeld.

In het jaarverslag over schooljaar 97/98, dat wel weer is uitgebracht, zijn de gegevens over schoolverzuim niet opgenomen. Voor het jaar 1995 konden de resultaten niet worden uitgesplitst naar schooltype.

- Uit deze gegevens blijkt dat relatief de meeste uitval in het basisonderwijs plaats vindt. Ook MAVO en VBO-scholen scoren naar verhouding hoog.
  Voor een juiste interpretatie is het echter van belang deze gegevens te relateren aan het aantal leerlingen binnen de verschillende typen onderwijs. Deze gegevens zijn echter (nog) niet voorhanden.

De meeste voor schoolverzuim gemelde jongeren gaan na bemiddeling van de leerplichtambtenaar weer naar school. Andere mogelijkheden zijn bijvoorbeeld doorverwijzing naar het PPI of een internaat en een ontheffing of vrijstelling van de leerplicht.

- **De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.**

Vanaf 1970 kunnen basisscholen deelnemen aan de Eindtoets Basisonderwijs (Cito-toets). De Cito-toets is een schoolvorderingentoets voor het hoogste leerjaar van het basisonderwijs.

Tabel 6.2.5 Gemiddelde scores op Eindtoets Basisonderwijs.

	Zuidoost	Amsterdam
1996	528	530
1997	530	530
1998	530	531

bron: O & S Amsterdam

- De basisscholen in Zuidoost doen niet of nauwelijks onder voor de andere Amsterdamse basisscholen wat betreft de gemiddelde score op de CITO-eindtoets.

- **De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25%.**

In de onderstaande tabel worden de slaagpercentages van de school voor voortgezet onderwijs in het vernieuwingsgebied vergeleken met Amsterdam. Bij deze cijfers moet de kanttekening worden gemaakt dat de school waar deze cijfer vandaan komen tot voor 1995 een experimentele middenschool was. Eén van de kenmerken van deze schoolvorm was dat de cursusduur voor VBO, MAVO en HAVO een jaar langer was dan op andere scholen (ook was het lespakket uitgebreider), alleen het VWO had de normale cursusduur. Doordat de middenschool in 1995 is afgeschaft, is de cursusduur voor nieuwe leerlingen vanaf het schooljaar 1995/1996 weer hetzelfde als elders. Het is niet duidelijk wat voor effect het verkorten van de cursusduur zal hebben op de slaagpercentages.

Tabel 6.2.6 Slaagpercentages voortgezet onderwijs (percentage)

	Bijlmermeer					Amsterdam	
	1994	1995	1996	1997	1998	1997	1998
VBO	100	97	97	97	96	87	89
MAVO	90	87	92	96	93	90	86
HAVO	94	87	97	96	92	76	72
VWO	83	72	88	86	77	83	83
gemiddeld	92	86	94	94	90	84	83

bron: individuele scholen voor voortgezet onderwijs en de inspectie van het onderwijs

- De slaagpercentages van het voortgezet onderwijs in de Bijlmer zijn zeer hoog. Met name die van het VBO en de HAVO liggen ver boven het Amsterdams gemiddelde.
- In 1998 zijn de slaagpercentages lager dan in de twee voorgaande jaren. Met name dat van het VWO is gezakt en ligt nu onder het Amsterdamse gemiddelde. In 1995 slaagde nog een kleiner deel van de VWO-leerlingen, toen was dit percentage het volgende jaar weer volledig hersteld.

De nagestreefde 25% stijging van het gemiddelde slaagpercentage in de Bijlmermeer is niet alleen niet meer een zinvol doel, het slaagpercentage in de Bijlmer is reeds hoger dan in de hele stad, het is ook onmogelijk te behalen.

■ **Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.**

Nieuwkomers in Nederland krijgen een cursus inburgering. Deze cursus bestaat uit twee onderdelen, namelijk Nederlands en maatschappelijke oriëntatie. De cursus duurt ongeveer één jaar en wordt gegeven door verschillende basisscholen in stadsdeel Zuidoost. In het verleden was er sprake van lange wachtlijsten voor deze cursussen. Dit is er waarschijnlijk de oorzaak van dat als doelstelling van de vernieuwingsoperatie in de Bijlmermeer is opgenomen dat de wachtlijst inburgering moet worden teruggebracht tot minder dan twee maanden.

- Navraag bij het scholingsbureau, welke de aanvragen voor geheel Amsterdam coördineert, leerde dat er de laatste twee jaar geen sprake meer is van wachtlijsten. Dit is enerzijds te danken aan een financiële impuls van de gemeente Amsterdam. Anderzijds is er een voorrangsbeleid ingesteld, wat inhoudt dat alle mensen die de inburgeringsprocedure volgen met voorrang bij de cursussen worden geplaatst.

Conclusies onderwijs

Met betrekking tot het onderwijs zijn er elf doelstellingen genoemd. Hier zal per doel de huidige stand van zaken kort worden samengevat:

- De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.
- ✘ Er zijn alleen cijfers over de Cito-scores in geheel stadsdeel Zuidoost beschikbaar.
- ↘ De resultaten voor de Cito-toets in het basisonderwijs zijn goed, de gemiddelde Cito-score in Zuidoost is sinds 1996 gelijk of iets onder die in de hele stad.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%.
- ↘ Het percentage tussentijdse schoolverlaters is tussen schooljaar 94/95 en schooljaar 96/97 gedaald, in het laatste schooljaar is dit percentage echter weer gestegen.
- De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgt in de jaren 1995-1999 met 25%.
- ↘ De slaagpercentages van de school voor voortgezet onderwijs die in het vernieuwingsgebied staat zijn zeer goed, aanzienlijk beter dan in de hele stad. Wel is zijn de slaagpercentages in het laatste jaar omlaag gegaan, maar jaarlijkse schommelingen zijn normaal. De gevraagde 25% stijging is door de goede resultaten in de Bijlmer niet mogelijk en niet zinvol.
- Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.
- ↘ Er is al drie jaar geen wachtlijst meer voor de inburgering.
- ✘ De ander onderwijssubdoelen zijn ofwel al beantwoord met de andere subdoelen, of er worden geen gegevens over geregistreerd, dit betreft:
- Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.
- Jongeren kunnen zich meten met anderen.
- De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.
- Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.
- Het aantal stage- en leerwerkplaatsen in het bedrijfsleven groeit jaarlijks met 15%.
- Het percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.
- Alle leerlingen hebben een opleidingsplaats die bij hun niveau past.

Voor zover er cijfers beschikbaar zijn, blijkt de situatie wat betreft scholing verrassend goed te zijn in de Bijlmermeer, er is op dit terrein geen achterstand ten opzichte van geheel Amsterdam.

7 Conclusies

Sinds 1992 is in de Bijlmermeer een omvangrijke vernieuwingsoperatie aan de gang die zal voortduren tot het jaar 2007. In de afspraken die over de vernieuwingsoperatie zijn gemaakt, werd bepaald dat de voortgang van de vernieuwing vastgelegd moet worden in een jaarlijkse monitor. In een 'Programma van Eisen' werden doelen, subdoelen en ijkpunten uit voorgaande nota's gerangschikt en zoveel mogelijk omgezet in meetbare termen. Deze doelen en subdoelen vormen de basis waarop deze Bijlmermonitor is gebouwd. Met behulp van een zeer diverse verzameling gegevens wordt getracht de voortgang van elk subdoel in kaart te brengen; er is onder meer gebruik gemaakt van bevolkingsenquêtes, bevolkingscijfers en krantenberichten.
In veel van de doelen en subdoelen is het streven opgenomen om van de Bijlmer een gemiddelde Amsterdamse wijk te maken. Daardoor wordt in deze monitor vaak een tweevoudige vergelijking gemaakt, enerzijds wordt de ontwikkeling van de Bijlmer bekeken, anderzijds wordt de ontwikkeling van het verschil tussen de Bijlmer en de hele stad bekeken.
De eerste officiële Bijlmermonitor beschreef de situatie in de Bijlmer in 1997, waarbij zoveel mogelijk werd terug gekeken tot 1994. In deze tweede monitor zal de ontwikkeling tot en met 1998 worden geschetst.

In deze conclusies zullen alle in het Programma van eisen gestelde doelen en subdoelen één voor één worden langsgelopen. Hierbij zal ter verduidelijking van de structuur met symbolen worden gewerkt: Hieronder wordt de betekenis van de symbolen uitgelegd.

- ■ Elk subdoel zal worden aangehaald,
- ↘ waarna de conclusies met betrekking tot dat doel, die in de hoofdtekst zijn getrokken, worden weergegeven.
- ✘ Niet alle subdoelen kunnen (volledig) worden geëvalueerd. Waar dit het geval is, wordt dit gemeld.
- ➜ Belangrijke conclusies die niet direct met één van de subdoelen te maken hebben maar wel met de hoofddoelen zullen ook worden aangehaald. Dit betreft met name onderwerpen die in hoofdstuk 4 aan de orde komen.
- ✎ Uit de belangrijkste indicatoren voor dat doel zal vervolgens een percentage worden gegeven van de voortgang. In hoeverre is het gestelde doel bereikt ten opzichte van de eerste meting, deze eerste meting is meestal 1994 of 1997. In dit eerste meetjaar wordt het voortgangspercentage op nul gesteld. Als het volledig is bereikt dan is het voortgangspercentage 100%. Als het doel in 1998 nog even ver weg is als in het eerste gemeten jaar, is het voortgangspercentage dus nog steeds nul. Als het doel nog verder weg is komen te liggen is het voortgangspercentage negatief. Tussen haakjes is weergegeven op basis van welke factoren het voortgangspercentage is berekend[27].

De bedoeling van elk doel is natuurlijk gehaald te worden. Voor deze monitor is er van uitgegaan dat elk doel in 2006, aan het einde van de vernieuwing gehaald moet zijn. Afhankelijk van het eerste meetjaar is dan een tijdschema op te stellen waarin te zien is in welk jaar de voortgangspercentages welk niveau bereikt moeten hebben. In afbeelding 7.1 zijn de twee veelvoorkomende tijdschema's afgebeeld.

Noot 27 In bijlage 2 wordt uitgebreid beschreven wat deze percentages voorstellen.

Afbeelding 7.1 Tijdschema's voortgangspercentages t.o.v. 1994 en 1997

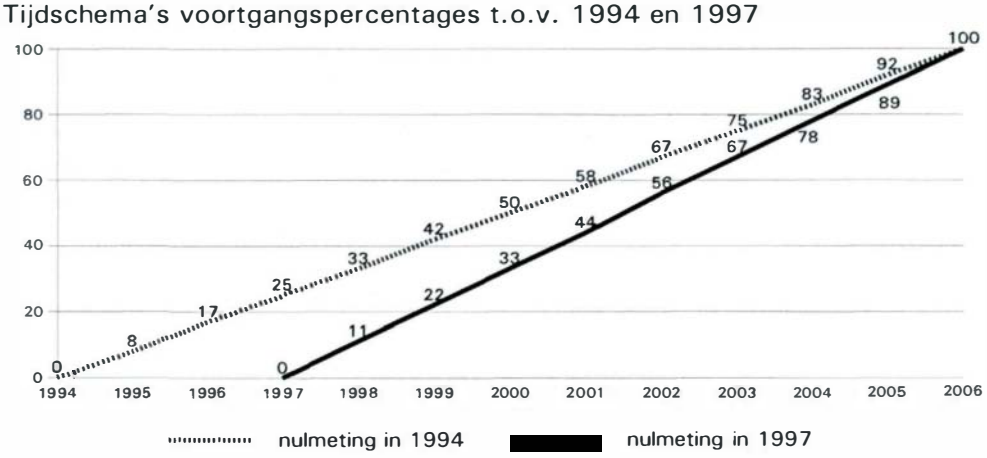

Als een doel in 2006 bereikt dient te zijn, en de nulmeting in 1997 was, zou in 1998 11% van het doel bereikt moeten zijn. Als de nulmeting in 1994 ligt, is het streef-voortgangspercentage in 1998 33%.

De belangrijkste werkelijke cijfers zijn in tabel 7.1 te vinden aan het einde van de conclusies.

Bevolking

Voordat de voortgang van alle doelen en subdoelen worden belicht, wordt in deze rapportage nog gekeken naar de bevolkingssamenstelling van de wijk in vergelijking met die in de rest van de stad.

- ➜ Het aantal woningen van Nieuw Amsterdam neemt geleidelijk af ten gunste van het aantal woningen van andere woningbezitters in de Bijlmermeer.
- ➜ Het aantal inwoners in de Bijlmer is sinds 1994 9% gedaald, terwijl in de rest van de stad het aantal inwoners is gestegen.
- ➜ In de Bijlmermeer wonen nog steeds relatief veel kinderen en jongeren (tot 17 jaar) en weinig ouderen. Dit verschil is de laatste jaren verder toegenomen.
- ➜ In de Bijlmermeer heeft slechts een vijfde van de bevolking een Nederlandse achtergrond. Er wonen in verhouding tot de rest van de stad veel Surinamers, Antillianen en mensen uit diverse niet-geïndustrialiseerde landen, maar relatief weinig Turken en Marokkanen. Deze verschillen tussen de Bijlmer en de rest van de stad zijn sinds 1994 iets toegenomen. Binnen de Bijlmer zijn de etnische verhoudingen hetzelfde gebleven.
- ➜ Ook de verhouding tussen de verschillende typen in de Bijlmermeer verschilt duidelijk van de situatie in de rest van de stad. In de Bijlmer wonen relatief veel éénoudergezinnen met inwonende kinderen en huishoudens die uit meerdere alleenstaanden (kamerbewoners) bestaan. Er wonen in vergelijking met de rest van Amsterdam weinig alleenwonenden en (echt)paren zonder inwonende kinderen. Deze geconstateerde afwijkingen van de Bijlmer ten opzichte van de rest van de stad zijn sinds 1994 alleen maar toegenomen.

Hoofddoel ❶ **De Bijlmermeer is in 2006 een wijk waar het woon- en leefklimaat even goed is als in de gemiddelde Amsterdamse wijk.**

Algemeen

■ **De woonduur in de Bijlmer is gelijk aan de woonduur in een gemiddelde Amsterdamse buurt.**

↘ Bijlmermeerbewoners wonen nog steeds gemiddeld korter in de Bijlmermeer dan inwoners van Amsterdam in hun respectievelijke wijken maar dit verschil is sinds 1997 43% kleiner geworden.

✎ 43% van dit subdoel is reeds bereikt t.o.v. 1997 (gemiddelde woonduur).

■ **Het aantal vertrekkers uit de Bijlmer is gelijk aan het aantal vertrekkers in een gemiddelde Amsterdamse buurt.**

↘ Het vertrekpercentage is in de Bijlmermeer sinds 1994 constant zo'n twee maal zo hoog als het vertrekpercentage uit andere buurten in Amsterdam. Het percentage vertrekkers die wel in de stad blijven wonen daalt wel sterk in de Bijlmer. De meeste vertrekkers in de Bijlmer verhuizen naar een andere woonplaats.

✎ 17% van dit subdoel is bereikt sinds 1994 (totaal aantal vertrekkers uit de buurt).

■ **Het aantal huishoudens met verhuisplannen in de Bijlmer is gelijk aan het aantal huishoudens met verhuisplannen elders in de stad.**

↘ Bijlmerbewoners gaven in 1997 nog duidelijk vaker dan anderen aan verhuisplannen te hebben, in 1998 is dit verschil gehalveerd.

✎ 50% van dit subdoel is reeds bereikt t.o.v. 1997 (% wil (misschien) vertrekken).

■ **Het aantal woningaanvragen voor de Bijlmer is gelijk aan dat in stadsdelen met een vergelijkbaar woningaanbod.**

✘ De beschikbare cijfers over de percentages woningzoekenden in de Bijlmer en in de hele stad zijn niet goed vergelijkbaar. Het voortgangspercentage van dit subdoel is daarom niet correct te berekenen.

↘ Het percentage woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam is sinds 1995 meer dan verdubbeld. In Amsterdam is het aantal ingeschreven bij de woningkranten ook gestegen, maar minder sterk als in de Bijlmermeer.

■ **Het oordeel van Bijlmerbewoners over hun eigen buurt is gelijk aan het oordeel van andere Amsterdammers over hun buurt.**

↘ Het oordeel van Bijlmermeerbewoners over het woon- en leefklimaat in de buurt valt nog steeds negatiever uit dan het oordeel van Amsterdammers over hun eigen buurt; in 1998 is dit verschil nog iets groter geworden. Een andere indicator, het `algemeen oordeel over de buurt' is wel verbeterd ten opzichte van dat in Amsterdam. Ook in dit percentage is nog wel een duidelijke achterstand van de Bijlmer te zien. Bijlmerbewoners zijn gemiddeld genomen wel positiever over de toekomstige ontwikkeling van hun buurt, de verwachting voor de komende jaren is het laatste jaar nog hoger geworden.

✎ 14% van dit subdoel is in 1998 bereikt t.o.v. 1997 (rapportcijfer woon- & leefklimaat eigen buurt en 'algemeen oordeel over buurt')

- **Het oordeel van Amsterdammers over de Bijlmermeer is gelijk aan hun oordeel over andere (bekende) buurten.**

↘ Het rapportcijfer dat Amsterdammers voor het woon- en leefklimaat voor de Bijlmermeer geven is veel lager dan het gemiddeld rapportcijfer dat ze voor andere bekende buurten geven. Het rapportcijfer voor de Bijlmermeer is in het laatste jaar nog verder gedaald, maar niet meer dan dat voor de andere buurten.

✎ 0% van dit subdoel is bereikt t.o.v. 1997 (rapportcijfer Bijlmer en gemiddelde rapportcijfers andere buurten)

- **Indicatie van de pers-aandacht over de Bijlmer naar kwantiteit en inhoud**

✘ Er is geen echt doel geformuleerd over het beeld van de Bijlmer in de media dat meetbaar is.

↘ Het aantal artikelen over de Bijlmermeer dat in de pers verschijnt stijgt elk jaar sterk. De toonzetting in de media was in 1998 echter vaker positief dan in de voorgaande jaren.

Afbeelding 7.2 Voortgangspercentage subdoelen woon- en leefklimaat in het algemeen t.o.v. 1997

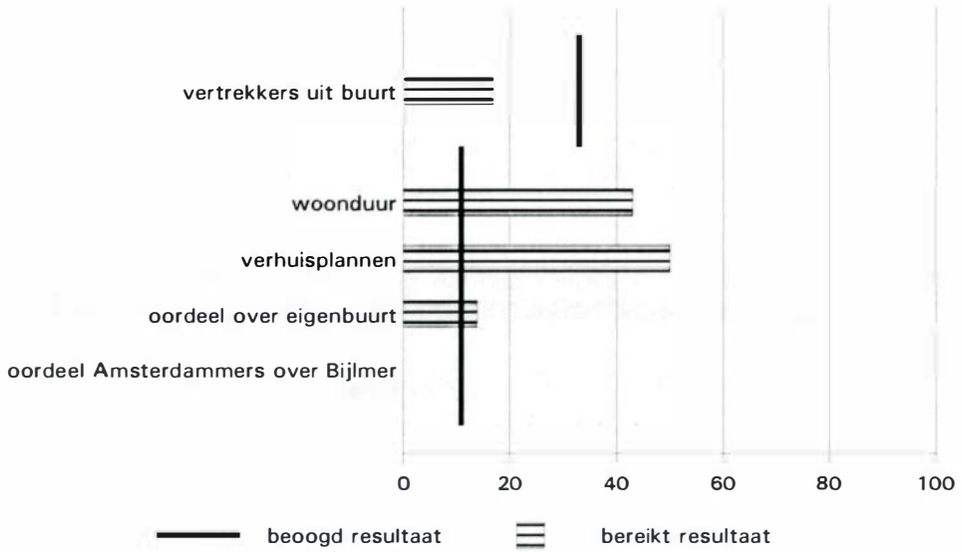

De meeste van de algemene subdoelen in afbeelding 7.2 liggen voor op schema. Alleen het aantal vertrekkers uit de buurt is nog te hoog, waardoor dit voortgangspercentage onder het beoogde resultaat blijft. Aan het subdoel met betrekking tot de verhuisplannen is wel een kentering op te maken in het vertrek uit de buurt.

Wonen

Een algemene doelstelling ten aanzien van het wonen luidt: de tevredenheid met betrekking tot de woningen en de woonvorm/het gebouw stijgt, waardoor de mutaties afnemen en de beheerskosten dalen. In het Programma van Eisen is deze doelstelling geconcretiseerd met een aantal subdoelen, die voornamelijk te maken hebben met Nieuw Amsterdam, waar het tweede hoofdoel geheel aan is gewijd. Deze subdoelen zullen daarom onder het tweede hoofddoel worden behandeld.

- **Tevredenheid over wonen in de Bijlmermeer op gemiddeld Amsterdams peil.**

↘ Het percentage tevredenen over de woonsituatie daalt in geheel Amsterdam terwijl deze in de Bijlmer constant blijft. Hierdoor wordt het verschil kleiner. Uit de oordelen over deelaspecten van het wonen blijkt echter dat de tevredenheid ook in de Bijlmer is afgenomen. Overlast door verkeers- en vliegtuiglawaai en door omwonenden is in de Bijlmer sterker toegenomen dan in de hele stad.

✎ In 1998 was reeds 36% van dit subdoel bereikt t.o.v. 1997 (tevredenheid wonen algemeen).

Afbeelding 7.3 Voortgangspercentage subdoel wonen t.o.v. 1997

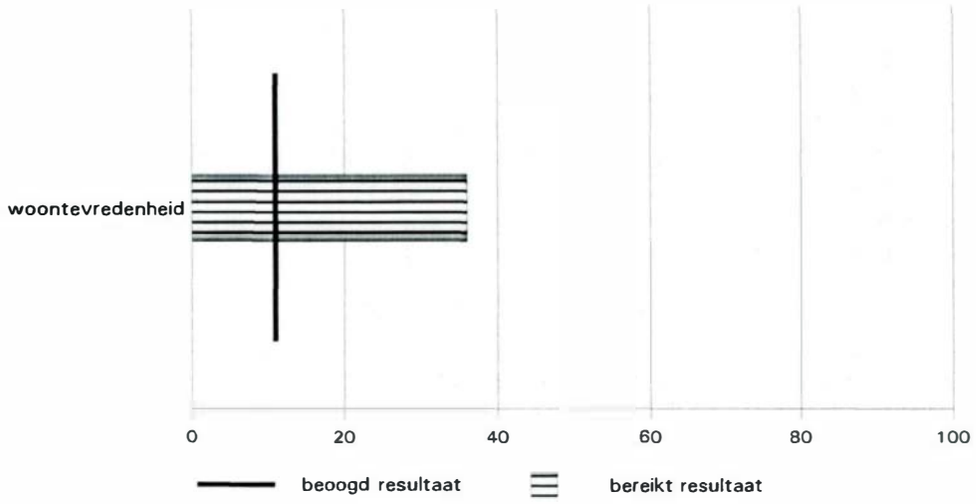

Het voortgangspercentage van het enige meetbare subdoel van wonen dat reeds is bereikt, is 36%, ruim boven het beoogde resultaat..

Woonomgeving

- **Minder (semi-)openbare ruimte, meer privé ruimte of gezamenlijk beheerde ruimte; ten behoeve hiervan zou het oppervlak aan (semi-)openbare en privé ruimte vastgesteld moeten worden.**

✘ Gegevens hierover blijken niet te bestaan en waar wel gegevens over bestaan blijken de bronnen (stadsdeel en O + S) met elkaar in tegenspraak door andere definiëringen. Deze doelstelling wordt daarom in deze monitor niet geëvalueerd.

- **Ingreep in het wegenstelsel: een aantal wegen (`dreven') zal naar maaiveldniveau worden gebracht. Netto zal dat resulteren in evenveel oppervlak.**

✘ Om dezelfde reden als bij het vorige doel wordt deze doelstelling niet apart in deze monitor geëvalueerd.

- **Grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi)openbare ruimte.**

↘ De gevoelens van medeverantwoordelijkheid voor en gehechtheid aan de buurt nemen in de Bijlmermeer toe, maar blijven lager dan in de hele stad.

De rapportcijfers die bewoners voor het onderhoud van de openbare ruimte geven zijn in de Bijlmer relatief laag en zijn in 1998 nog iets lager geworden.

✎ Als de hele stad als ijkpunt voor de betrokkenheid bij en tevredenheid over de (semi)openbare ruimte wordt genomen, is dit subdoel voor 1% bereikt t.o.v. 1997 (medeverantwoordelijkheidsgevoel, onderhoud openbare ruimte algemeen)

- **Wijkgewijs werken en invoeren leefbaarheidsoverleggen met bewoners.**

✘ Er zijn geen cijfers beschikbaar om deze doelstelling te toetsen.

Afbeelding 7.4 Voortgangspercentage van subdoel woonomgeving t.o.v. 1997

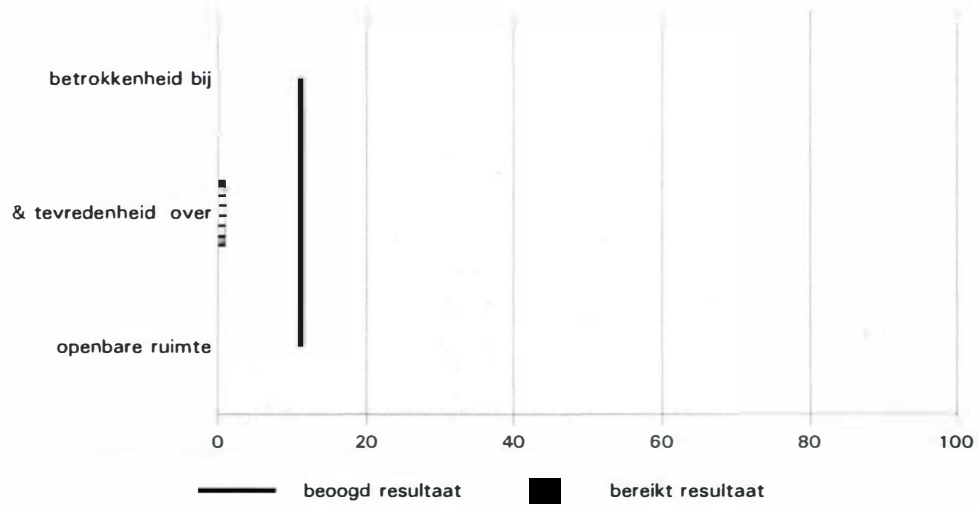

Het enige meetbare subdoel voor de woonomgeving, grotere betrokkenheid van bewoners bij - en tevredenheid over - de (semi)openbare ruimte, is in 1998 nog slechts voor 1% bereikt.

Veiligheid

- **Daling van de feitelijk plaatsvindende criminaliteit tot tenminste het Amsterdams gemiddelde.**

↘ Uit de aangiftecijfers van de politie bleek dat in 1997 Bijlmerbewoners minder vaak aangifte van misdrijven deden dan de gemiddelde Amsterdammer. Dit was vooral toe te schrijven aan de lage aantallen bij de delicten diefstal van voertuigen en zakkenrollerij. Dit subdoel leek toen al te zijn bereikt. In 1998 is het aantal aangiftes per 1000 inwoners in de Bijlmer echter hoger dan in Amsterdam. Uit de resultaten van de bewonersenquête blijkt echter niet dat de kans op slachtofferschap van Bijlmerbewoners al gelijk is aan die in de hele stad.

✎ Het aantal aangiften per 1000 inwoners is in 1998 in de Bijlmer 19% hoger dan in de hele stad. Aangezien 1997 niet als ijkpunt bruikbaar is, omdat toen het doel 100% was bereikt, wordt er geen voortgangspercentage van dit subdoel weergegeven.

- **Daling van de onveiligheidsgevoelens in openbare ruimtes en parkeergarages; toename van de verkeersveiligheid.**

↘ De gevoelens van veiligheid 's avonds op straat zijn gestegen, maar nog steeds voelen zeer veel Bijlmerbewoners zich dan niet echt veilig op straat. De verkeersveiligheid is nog steeds hoog in de Bijlmer (en hoger dan in Amsterdam), de situatie is echter verslechterd ten opzichte van 1997.

✎ 64% bereikt t.o.v. 1997 (gevoelens veiligheid op straat en oordeel verkeersveiligheid).

- **Afname van het vervuilings- en vandalismeniveau tot het niveau van soortgelijke hoogbouwcomplexen in Amsterdam.**

✘ Er zijn geen cijfers bekend over vervuiling en vandalisme in 'vergelijkbare' hoogbouwcomplexen. Er kan daarom alleen met alle woningtypen in de stad worden vergeleken.

↘ De kosten van vandalisme bij Nieuw Amsterdam fluctueren sterk. In 1998 is deze kostenpost 11% hoger dan in 1994. De verloedering is verergerd in de Bijlmer, zodat deze in 1998 duidelijk erger wordt gevonden dan in de hele stad.

✎ -11% van dit subdoel is bereikt t.o.v. 1994 (verloedering en onderhoudskosten Nieuw Amsterdam door vandalisme)

- **Daling van de drugsoverlast.**

↘ Hoewel de drugsoverlast in 1998 in de Bijlmer iets minder is gestegen dan in de hele stad, is de drugsproblematiek in de Bijlmermeer nog steeds zeer groot in verhouding tot de hele stad.

✎ 3% van het doel bereikt t.o.v. 1997.

- **Vermindering van instroom van jongeren in criminele activiteiten.**

↘ Het totaal aantal minderjarige arrestanten onder de Bijlmer-jeugd is afgenomen, de Bijlmer-jeugd werd veel vaker aangehouden dan de gemiddelde Amsterdamse jongere. Het verschil in jeugdige arrestanten als percentage van de totale bevolking (t/m 17 jaar) met de Amsterdamse jeugd is meer dan gehalveerd, maar nog steeds 19% hoger dan gemiddeld. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat in de Bijlmer relatief veel jongeren wonen.

✎ 55% van het doel bereikt sinds 1997.

Afbeelding 7.5 Voortgangspercentage van subdoelen veiligheid

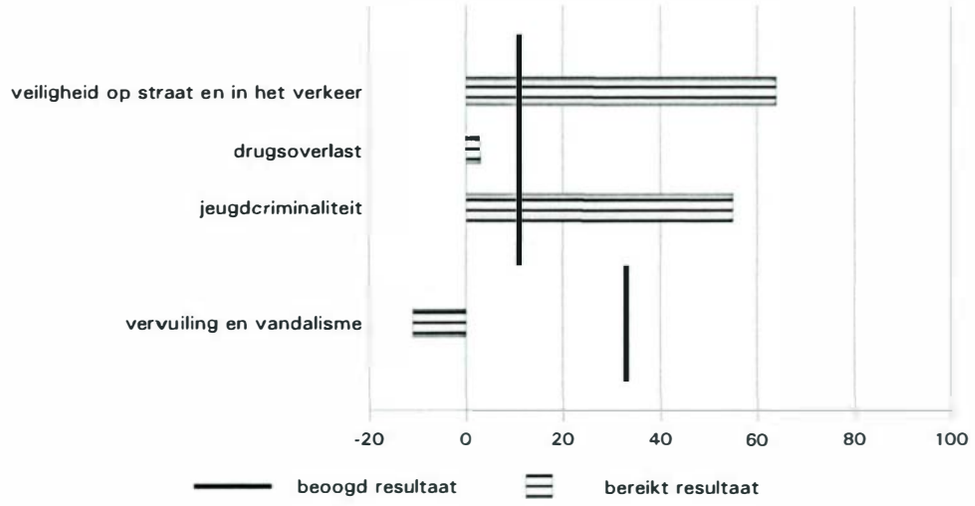

Het merendeel van de subdoelen binnen het vernieuwingsthema veiligheid voldoet ruim aan de opgestelde tijdsschema's. De drugsoverlast is wel verbeterd, maar niet genoeg. De kosten van vervuiling en vandalisme zijn zelfs gestegen sinds 1994.
De hoge score van de veiligheid op straat en in het verkeer komt voor rekening van de verkeersveiligheid. De mening over de verkeersveiligheid van Bijlmerbewoners is positiever dan die van alle Amsterdammers, de tevredenheid hierover is echter wel afgenomen. Op straat voelen nog steeds veel Bijlmerbewoners zich onveilig, dit is slechts weinig verbeterd.

Werk

- **Werkloosheid terugdringen.**
- **Werkloosheidspercentage in de Bijlmermeer gelijk aan Amsterdam.**

↘ De werkloosheid in de Bijlmermeer als percentage van de bevolking is nog steeds bijzonder hoog in de Bijlmermeer. Conform de subdoelen is de werkloosheid sinds 1994 wel gedaald en is het verschil met de hele stad afgenomen.

✎ 36% van dit subdoel is bereikt sinds 1994 (niet werkende werkzoekenden)

- **Verbeteren van de maatschappelijke positie van de Bijlmermeerbewoners.**

✘ De maatschappelijke positie kon alleen meetbaar worden gemaakt door het op te vatten als inkomenspositie.

↘ In de Bijlmer hebben relatief veel huishoudens een netto inkomen tussen de veertienhonderd en negentienhonderd en tussen de negentienhonderd en achtentwintighonderd gulden per maand[28]. Ook wonen er weinig huishoudens met een hoog inkomen. Deze situatie is sterk verslechterd, de percentages inwoners in de laagste inkomensgroepen in de Bijlmer en Amsterdam zijn veel verder uiteen gaan lopen.

✎ De maatschappelijke positie is 17% achteruit gegaan ten opzichte van 1997 (doelbereiking is -17%) (huishoudens met netto inkomen minder dan *f* 1900,- (*f*2000,- in de Amsterdam-enquête van 1998).

Noot 28 In de bewonersenquêtes zijn meestal de volgenden inkomenscategorieën onderscheiden: minder dan *f* 1400,-, tussen *f* 1400,- & *f* 1900,-, tussen *f* 1900,- & *f* 2800,-, tussen *f* 2800,- & *f* 4000,- en meer dan *f* 4000,-. In de enquête van 1998 in geheel Amsterdam is een iets andere indeling gebruikt.

Afbeelding 7.6 Voortgangspercentages subdoelen werk t.o.v. 1997

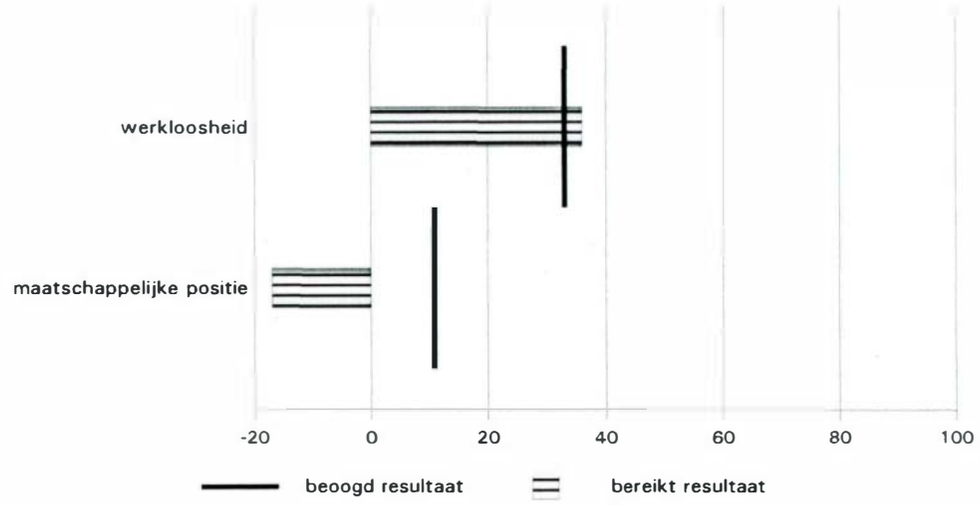

Het voortgangspercentage van het subdoel dat het werkloosheidspercentage gelijk moet worden aan die in de hele stad ligt iets voor op het tijdsschema. De maatschappelijke positie is echter toch verslechterd. Een groter deel van de Bijlmerbewoners moet in 1998 rond komen van (minder dan) een minimuminkomen dan in 1997.

Onderwijs

- **Het aantal opleidingen en de kwaliteit daarvan stijgt.**

↘ Het aantal opleidingen verandert slechts langzaam. Dit doel zal daarom niet jaarlijks worden geëvalueerd. De kwaliteit van de opleidingen kan door middel van de volgende subdoelen worden geëvalueerd.

- **Het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs daalt in de jaren 1995-1999 met 35%.**

↘ Het percentage tussentijdse schoolverlaters is tussen schooljaar 94/95 en schooljaar 96/97 gedaald, in het laatste schooljaar is dit percentage echter weer gestegen.

✎ 14% van het doel is in schooljaar 97/98 bereikt t.o.v. schooljaar 94/95.

- **De gemiddelde leerresultaten in het basisonderwijs in de Bijlmermeer zijn gelijk aan het Amsterdamse gemiddelde.**

✘ Er zijn alleen cijfers over de Cito-scores in geheel stadsdeel Zuidoost beschikbaar.

↘ De resultaten voor de Cito-toets in het basisonderwijs zijn goed, de gemiddelde Cito-score in Zuidoost is sinds 1996 gelijk aan of iets onder die in de hele stad.

✎ Dit subdoel is vrijwel bereikt, de cijfers van de Bijlmer en Amsterdam zijn in alle gemeten jaren gelijk of ze verschillen minder dan een half procent; subdoel is voor 99% bereikt.

- **De slaagpercentages in het voortgezet onderwijs en het voorbereidend beroepsonderwijs stijgen in de jaren 1995-1999 met 25%.**

↘ De slaagpercentages van de school voor voortgezet onderwijs die in het vernieuwingsgebied staat, zijn zeer goed, aanzienlijk beter dan in de hele stad. Wel zijn de slaagpercentages in het laatste jaar omlaag gegaan, maar jaarlijkse schommelingen zijn normaal. De gevraagde 25% stijging

is door de hoge cijfers in de Bijlmermeer niet mogelijk en niet zinvol.

✎ 108% van dit subdoel was al aan het begin van de vernieuwingsperiode bereikt.

- **Er komt een sluitende aanpak inburgering; de wachtlijst is binnen 4 jaar kleiner dan 2 maanden en de mogelijkheden om moeilijk bereikbare groepen in een educatief traject te brengen nemen toe.**

↘ Door een wijziging in het overheidsbeleid is de capaciteit van de inburgeringstrajecten uitgebreid. Er is daardoor al drie jaar geen wachtlijst meer voor het inburgeringstraject dat nieuwkomers een educatief traject biedt.

✎ 100% van subdoel is bereikt.

De andere onderwijssubdoelen zijn ofwel al beantwoord met de andere subdoelen, of er worden geen gegevens over geregistreerd, dit betreft:

- **Alle jongeren bezitten een startkwalificatie.**
- **Jongeren kunnen zich meten met anderen.**
- **De kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden door opleiding vergroot.**
- **Het aantal stage- en leerwerkplaatsen in het bedrijfsleven groeit jaarlijks met 15%.**
- **Het percentage schoolverlaters dat binnen een jaar een reguliere baan heeft moet in 1999 toegenomen zijn tot tenminste 90%.**
- **Alle leerlingen hebben een opleidingsplaats die bij hun niveau past.**

Afbeelding 7.7 Voortgangspercentages subdoelen onderwijs

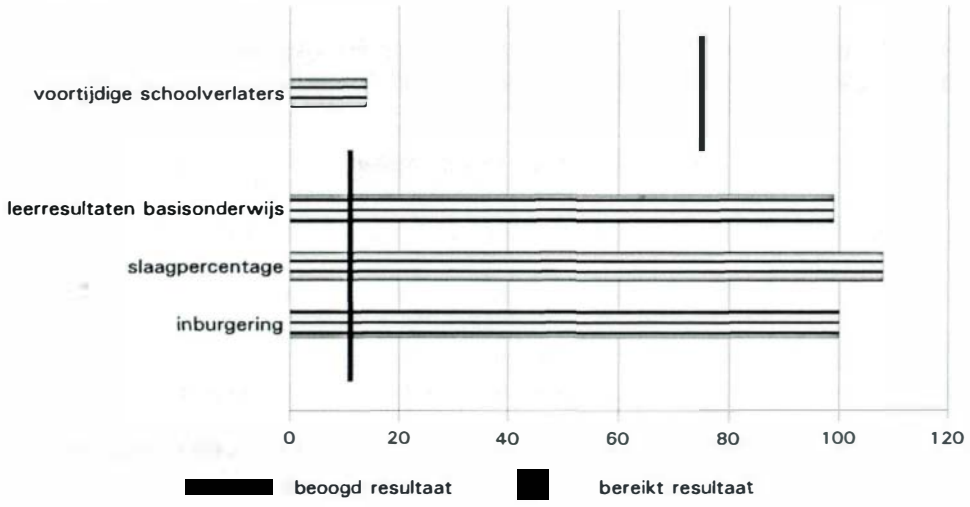

Bijna alle subdoelen binnen het vernieuwingsthema onderwijs die in de monitor getoetst worden, zijn (bijna) bereikt. Alleen het percentage tussentijdse schoolverlaters, dat in 1999 35% gedaald moet zijn t.o.v. 1995 is voor slechts 14% volbracht. Dit subdoel ligt dus nog ver achter op (het aangepaste) schema.

Conclusies eerste hoofddoel

De Bijlmer is nog geen gemiddelde Amsterdamse wijk, maar is goed op weg er één te worden. Niettemin moet er nog gewerkt worden aan de betrokkenheid met en de tevredenheid over de openbare ruimte, het imago van de Bijlmer onder andere Amsterdammers, de daling van de drugsoverlast, vervuiling en vandalisme, het dalende inkomen van veel Bijlmerbewoners, en het aantal tussentijdse schoolverlaters. Er is de komende jaren minder aandacht nodig voor het onderwijs. De schoolprestaties in de Bijlmer doen immers niets onder voor die van leerlingen elders in Amsterdam.

Hoofddoel ❷ **Woningstichting Nieuw Amsterdam heeft na afronding van de saneringsen vernieuwingsoperatie (= 2006) het exploitatietekort tot nul teruggebracht.**

- ↘ Nieuw Amsterdam heeft over 1998 een negatief jaarresultaat van 444.000 gulden. In 1994 bedroeg dit tekort nog bijna 11 miljoen. Over 1997 maakte Nieuw Amsterdam daarentegen 4½ miljoen winst. Het jaarresultaat wordt echter sterkt beïnvloed door de investeringen in en verkoop van woningen.
- ✎ Het negatieve jaarresultaat is 96% teruggedrongen ten opzichte van in 1994.

Een groot deel van de subdoelen die binnen het vernieuwingsthema 'wonen' zijn verzameld, hebben direct te maken met dit tweede hoofddoel en worden daarom hier geëvalueerd.

- **Mutatiegraad op gemiddeld Amsterdams peil.**
- ↘ De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam was in 1994 relatief hoog. De mutatiegraad van Nieuw Amsterdam is sinds 1994 duidelijk gedaald, terwijl die in de hele stad is gestegen. De mutatiegraad bij Nieuw Amsterdam is echter nog wel hoger dan gemiddeld.
- ✎ 62% van dit subdoel was in 1998 bereikt t.o.v. 1994 (hierbij is gebruik gemaakt van de Amsterdamse cijfers uit 1995 en 1997, andere Amsterdamse cijfers waren niet beschikbaar).

- **Aantal mutaties gelijk aan aantal verhuringen.**
- ↘ Terwijl in 1994 het aantal mutaties nog duidelijk boven het aantal verhuringen lag, werden in 1995 tot en met 1997 meer woningen verhuurd dan er leeg kwamen te staan. In 1998 zijn er weer meer woningen leeg komen te staan dan er verhuurd zijn.
- ✎ 58% van dit subdoel is bereikt t.o.v. 1994 (mutatiegraad en percentage verhuringen)

- **Daling leegstand (niet verbeterde woningvoorraad naar 2,5%, verbeterde/ nieuwe woningen naar 1% in 1999).**
- ↘ De gemiddelde leegstand voor de niet verbeterde leegstand is gedaald van 4,8% in 1994 (toen nog geen verbeterde woningen opgeleverd waren) tot 3,4% in 1998. De leegstand voor de wel verbeterde woningen ligt in 1998 al 10% onder het gestelde doel.
- ✎ dit voortgangspercentage is 78% t.o.v. 1994 (gemiddelde leegstand wel en niet verbeterde woningvoorraden).

- **Onderhoudsuitgaven op gemiddeld Amsterdams peil.**

↘ De onderhoudsuitgaven zijn tussen 1994 en 1998 , gecorrigeerd voor de inflatie, 34% gedaald. Hoewel de onderhoudskosten van de gezamenlijke corporaties ook zijn gedaald, is Nieuw Amsterdam erin geslaagd een lager percentage van de huren en vergoedingen aan het onderhoud te besteden dan de gemiddelde corporatie.

✎ 116% bereikt in 1998 ten opzichte van 1994.

- **Huurderving door wanbetaling van 2,1% naar 1% van de `moet' huur.**

✘ In deze monitor wordt aangenomen dat met huurderving door wanbetaling de huurachterstand van zittende bewoners wordt bedoeld. Deze huurachterstand van zittende bewoners lag in 1994 echter beduidend hoger dan het subdoel suggereert.

↘ De huurachterstand van zittende bewoners is tussen 1994 en 1998 gedaald van 3,9% tot 2,4% van de moethuur. Het subdoel is dus nog niet bereikt, maar de situatie is aan sterk verbeterd.

✎ 52% bereikt in 1998 t.o.v. 1994 (huurderving door huurachterstand als percentage van de huren en vergoedingen)

- **Instroom nieuwe huurders Nieuw Amsterdam vormt een afspiegeling van de vraag in de regio.**

✘ Het was alleen mogelijk het geboorteland van de nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam te vergelijken met de bevolking van geheel Amsterdam. Dit is te weinig basis voor een zinvol voortgangspercentage.

↘ De nieuwe huurders van Nieuw Amsterdam zijn wat betreft geboorteland sinds 1997 meer van de bevolkingssamenstelling van de hele stad gaan afwijken.

Ter ondersteuning van de financiële cijfers zijn ook gegevens over de tevredenheid van de huurders van Nieuw Amsterdam vergeleken met de tevredenheid van andere bewoners van de Bijlmermeer.

➜ Huurders van Nieuw Amsterdam blijken nog steeds minder vaak tevreden te zijn over hun woning in het algemeen en over de deelaspecten van het wonen dan andere bewoners in het vernieuwingsgebied. Ook over het onderhoud van de woning zijn de huurders van Nieuw Amsterdam minder tevreden en ze hebben vaker overlast door vernieling, brandstichting en vervuiling.

Afbeelding 7.8 Voortgangspercentages tweede hoofddoel en subdoelen m.b.t. Nieuw Amsterdam t.o.v. 1994

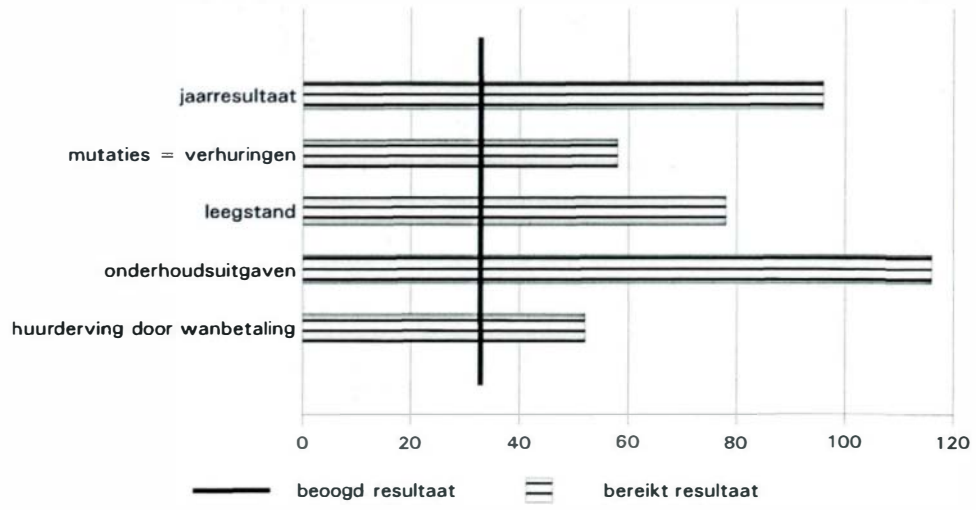

Conclusies tweede hoofddoel

Het tweede hoofddoel en alle subdoelen met betrekking tot Nieuw Amsterdam liggen voor op schema. De bedrijfsresultaten van Nieuw Amsterdam zijn aanzienlijk verbeterd. Toch moet gewaakt worden dat de vooruitgang bij Nieuw Amsterdam niet gaat stagneren of zelfs weer teniet wordt gedaan. Een aantal cijfers is het afgelopen jaar weer verslechterd. Het gaat dan met name om het bedrijfsresultaat en de verhuur- en leegstandspercentages. De onderhoudsuitgaven dalen aan de andere kant nog steeds.

Tabel 7.1 Cijferoverzicht

			Bijlmer		Amsterdam	
		1994	1997	1998	1997	1998
Afbeelding 4.2.1	woonduur (in jaren)		8	10	15	14
Afbeelding 4.2.2	vertrekkers uit buurt (% v/d vertrekkers)	35	32	32	17	17
Tabel 4.2.1	wil (misschien) verhuizen (%)		54	50	36	41
Tabel 4.3.1	woningzoekenden (% v/h woningbezit)	15	33	34	39	
Afbeelding 4.4.1	woon- en leefklimaat buurt (rapportcijfers)		6,4	6,2	7,2	7,1
Tabel 4.4.1	algemeen oordeel (gemiddeld % positief)		51	58	80	75
Tabel 4.5.1	beoordeling woon- en leefklimaat door Amsterdammers (rapportcijfer)		4,6	4,4	6,4	6,2
Afbeelding 5.1.1	woontevredenheid (% (zeer) tevreden)		79	79	90	86
Tabel 5.1.7	mutatiegraad	16,8	16,5	14,6	11,3	
idem	verhuringen	14,2	17,3	13,5		
idem	gem. leegstand niet verbeterde woningvoorraad	4,8	3,0	3,4		
idem	gem. leegstand wel verbeterde woningvoorraad	4,8	3,0	3,3		
Afbeelding 5.1.3	jaarresultaat (in milj. guldens)	-10,9	4,5	-0.4		
Tabel 5.1.11	onderhoudskosten (% huur en vergoeding)	24	18	16	19	
Tabel 5.1.13	huurderving door huurachterstand zittende bewoners (% v/d moethuur)	3,9	2,7	2,4		
Afbeelding 5.2.2	medeverantwoordelijkheidsgevoel voor buurt (% van de bewoners)		72	73	85	84
Tabel 5.2.2	onderhoud openbare ruimte algemeen (rapportcijfer)		6,1	6,0	6,8	6,8
Tabel 5.3.1	aangiften delicten (per 1000 inwoners)		142	166	160	139
Tabel 5.3.3	onveiligheidsgevoelens op straat (gemiddeld % dat zich vaak onveilig voelt)		21	20	7	7
Afbeelding 5.3.3	oordeel verkeersveiligheid in de buurt (% goed)		67	68	56	
Tabel 5.3.7	verloedering (gemiddeld percentage kenmerken dat vaak voorkomt)		33	40	34	36
Tabel 5.3.8	Onderhoudsuitgaven Nieuw Amsterdam i.v.m. vandalisme (index per woning)	100	105	111		
	drugsoverlast		42	44	8	11
Afbeelding 5.3.5	jeugdcriminaliteit (% v/d jeugdige bevolking aangehouden door politie)		44,9	37,4		31,3
Afbeelding 6.1.1	niet werkende werkzoekenden (% van de bevolking)	22	20	16	10	9
Afbeelding 6.1.3	netto inkomen van huishoudens (% minder dan 1900 gulden per maand)		35	41	33	31
Tabel 6.2.2	Tussentijdse schoolverlaters Bijlmermeer (% v/d leerlingen in schooljaren 94/95, 96/97 en 97/98))	5,9	5,1	5,6		
Tabel 6.2.5	gemiddelde scores op eindtoets Basistoets (**Bijlmer is hier Zuidoost!**)	Zuid-oost	530	530	530	531
Tabel 6.2.6	slaagpercentage voortgezet onderwijs		94	90	84	83

Bijlage 1 Categorieën personderzoek

Trefwoorden categorieën personderzoek:

A Ruimtelijke Vernieuwing
Fysiek, plannen, stedenbouw, architectuur, beton(rot), steen, esthetiek, sloop/ nieuwbouw, verkoop woningen, opzet wijken, project vernieuwing Bijlmer, volkshuisvesting, beleid woningbouwverenigingen, inspraak bij vernieuwingsoperatie.

B Woning Fysiek
Grootte woning, indeling woning, onderhoud woning.

C Woonomgeving
Onderhoud openbare ruimtes, ophalen vuilnis, schoonhouden van de straten, onderhoud groen gedeeltes, straatverlichting, wegdek, straatmeubilair, speelplaatsen/ tuinen, pis en poep, bekladding, reiniging, licht vandalisme.

D Bewoners/ Voorzieningen
Bijzondere groepen (verschillende etnische groepen/ illegalen), winkels, samenkomsten (leuk dan wel niet leuk), participatie, buurthuizen, feest/ festival (multiculti), gemeenschappelijke ruimtes, sociaal contact/ controle.

E Veiligheid/ Criminaliteit/ Overlast
Verloedering, junks/ dealers/ zwervers, drugs/ verslaving, politie, flatwachten/ burgersurveillance, kelderboxen, kansloze jongeren, vandalisme/ bedreigingen

F Werk/ Scholing/ Onderwijs
Werkloosheid, werkervaringsprojecten, informele economie (snorders, markt), arbeidsmarkt, verschil woon/ werk buurt, kwaliteit onderwijs.

G Politiek/ Ambtelijk
Politieke partijen, stadsdeel verkiezingen, zwart beraad allochtonen op hoge functies, ambtelijke reorganisaties, kritiek op politiek/ stadsdeelbestuur, dagelijks bestuur stadsdeel.

H Sfeertekeningen
Psychologische portretten, individuen

I Overig

Bijlage 2 Onderzoeksverantwoording Bewonersenquête

In de bewonersenquêtes is een mix toegepast van twee ondervragingsmethoden: telefonisch en face to face. Uitzondering hierop is echter de bewonersenquête die in 1998 over geheel Amsterdam is gehouden. Deze werd niet door Van Dijk, Van Soomeren en Partners en het Amsterdams Bureau voor Onderzoek en Statistiek, maar door Bureau Onderzoek op Maat en Mediad uitgevoerd. In deze enquêtes werden geen face-to-face interviews gehouden, maar wel schriftelijk enquêtes verspreid.
Omdat bekend is dat bij een telefonische enquête bepaalde personen minder goed vertegenwoordigd zijn, is als extra veiligheidsmaatregel vervolgens ook nog gewerkt met face to face interviews. Via deze methode kan gericht gezocht worden naar bepaalde groepen die bij de telefonische ronde ondervertegenwoordigd zijn.
Er is daarom gekozen voor mondelinge benadering op locaties waarvan bekend is dat die groepen daar regelmatig komen (bijvoorbeeld koffiehuizen om Turkse mannen te bereiken, een bepaalde winkel om Ghanezen te bereiken, etc.).
De enquêteurs waren zelf van allochtone afkomst zodat de benadering makkelijker verloopt en het interview, indien nodig, in de eigen taal kan worden afgenomen.
Vanwege de hoge percentages allochtonen in de Bijlmermeer is hier gekozen voor een veel groter percentage face-to-face enquêtes dan in de Amsterdamse bevolkingsenquête

Tabel B2.1 Wijze van afname bewonersenquêtes (aantallen en percentages)

	absoluut				percentage			
	Bijlmermeer		Amsterdam		Bijlmermeer		Amsterdam	
	97	98	97	98	97	98	97	98
telefonisch	195	274	1.135	997	46	65	87	75
face-to-face	228	133	175		54	35	13	
schriftelijk				332				25
	423	423	1.310	1.329	100	100	100	100

Vanwege de beschreven benaderingswijze is het voor de face-to-face interviews niet mogelijk een responsverantwoording te geven op dezelfde wijze als bij de telefonische interviews.

Tabel B2.2 Responsverantwoording telefonische enquêtes 1998[29] (aantallen en percentages)

	absolute aantallen	percentages
geslaagd	274	34
niet bereikbaar	155	19
weigering	185	23
taalprobleem	58	7
juiste persoon niet aanwezig of niet in staat	41	5
buiten doelgroep	56	7
reeds ondervraagd	22	3
andere reden	8	
totaal	799	100

bron: O+S/bewonersenquêtes.

Representativiteit van de Bijlmermeer-steekproef
Het eerste bewonersonderzoek dat in het kader van de Bijlmermonitor gehouden werd, vond eind 1996 plaats. Na uitvoering rezen twijfels over de representativiteit ervan. Dit heeft geresulteerd in een tweede bewonersonderzoek (eind 1997).
Het belangrijkste bezwaar van het eerste bewonersonderzoek was dat de verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen niet representatief waren voor de Bijlmermeer. In de tweede en derde enquête (voor de Bijlmermonitoren 1997 en 1998) is daarom een veel groter aantal face-to-face interviews gehouden. Bij deze face-to-face interviews is gericht gezocht naar respondenten uit de allochtone bevolkingsgroepen. Ook bij de telefonische enquête zijn deze verhoudingen bewaakt. Tijdens de steekproefneming is de verhouding per buurtcombinatie gecontroleerd.
In tabel B2.3 wordt de uiteindelijke verhouding tussen verschillende bevolkingsgroepen in de enquête vergeleken met die uit het bevolkingsregister.

Noot 29 Doordat de enquête in Amsterdam van 1998 niet via van Dijk, van Soomeren en Partners is uitgevoerd, is hier geen responsverantwoording over beschikbaar.

Tabel B2.3 Etniciteit[30] huishoudens in betrokken buurten en in steekproef 1998 (absolute aantallen en percentage)

bevolkingsgroep	aantallen steekproef	percentages steekproef	werkelijk
Nederlands	111	26	27
Surinaams	120	28	32
Antilliaans	31	7	8
Turks	8	2	1
Marokkaans	6	1	2
Zuid Europees	5	1	1
overige geïndustrialiseerde landen			6
overige niet-geïndustrialiseerde landen			24
Ghanees	40	10	
Nederlands Indisch	12	3	
Pakistaans	9	2	
overig algemeen	78	18	
geen antwoord	3	1	
Totaal	423	100	

bron: O + S/bewonersenquête

In de gegevens uit het bevolkingsregister en die uit het onderzoek zijn de bewoners op een verschillende wijze ingedeeld, waardoor de kleinere bevolkingsgroepen in de steekproef niet afzonderlijk te vergelijken zijn met de werkelijke verhoudingen. Het totale percentage is echter wel juist.
De verschillen tussen de steekproef en de werkelijke bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer komen nu goed overeen. De steekproef is nu representatief voor de bevolkingssamenstelling van de Bijlmermeer.

Voortgangspercentages subdoelen en hoofddoelen

In de conclusies wordt per subdoel een percentage berekend van het subdoel dat sinds 1994 of sinds 1997 is bereikt. Dit gebeurt op basis van één of meer indicatoren uit de hoofdtekst. Als het gestelde doel nog net zo ver weg is als in het genoemde jaar, dan is het voortgangspercentage 0. Als het gestelde precies is bereikt , dan is dit percentage 100.
Voor de berekening van dit percentage zijn verschillende methoden gebruikt, afhankelijk van het soort doelstelling en in hoeverre het doel in het eerste jaar al is bereikt.

Noot 30 Etniciteit wordt in het bevolkingsregister als volgt gedefinieerd:
1 geboorteland persoon zelf als dit niet Nederland is
2 als persoon zelf in Nederland is geboren: geboorteland moeder
3 als persoon zelf en moeder in Nederland zijn geboren: geboorteland vader
Omdat in de enquête niet gevraagd is welke van de ouders in welk land is geboren, alleen waar beide ouders zijn geboren, is etniciteit in enkele gevallen niet met 100% zekerheid te bepalen. In deze gevallen is uitgegaan van de bevolkingsgroep waartoe de respondent zich zelf vindt behoren.
De verdeling in de werkelijke bevolking is overgenomen van de monitor 1997. De verhoudingen zullen nauwelijks zijn veranderd. In de definitieve versie worden cijfers van 1998 opgenomen.

- Als het doel is dat de situatie in de Bijlmer gelijk moet worden aan die in de hele stad, dan geeft het percentage aan welk deel van het verschil dat er in het eerste jaar was, in het laatste jaar al is ingelopen. Als de Bijlmerbewoners bijvoorbeeld in 1997 10% minder tevreden over iets waren en in 1998 nog slechts 8% minder dan in de hele stad, dan is (10-8) /10 = 20% van het doel bereikt t.o.v. 1997. Als het verschil tussen de Bijlmer en de hele stad groter is geworden in plaats van kleiner dan krijgt het percentage een negatieve waarde.
  Deze methode is ook toegepast als een subdoel alleen een stijging of daling voorschrift en er wel een vergelijking met de hele stad gemaakt kan worden gemaakt..
- Als het doel is dat een cijfer van de Bijlmermeer naar een vastgesteld niveau moet stijgen of dalen, dan wordt het percentage van het verschil tussen de situatie in het eerste jaar en de te bereiken situatie in het laatste jaar berekend dat in 1998 is ingelopen. Deze berekening is vrijwel identiek aan de eerste berekening.
- Als de doelstelling alleen zegt dat iets in de Bijlmermeer moet stijgen of dalen en er geen vergelijkbare cijfers over heel Amsterdam beschikbaar zijn, dan drukt het voortgangspercentage eenvoudig de stijging of daling ten opzichte van de eerst bekende waarde uit. Als een subdoel bijvoorbeeld is dat het aantal ongelukken moet dalen en er 1994 100 ongelukken waren terwijl er in 1997 75 ongelukken waren, dan is het voortgangspercentage 25% t.o.v. 1994.
- Als de doelstelling al in het eerste jaar waar cijfers over zijn verzameld (bijna) is bereikt, kan de normale berekening leiden tot vertekenende cijfers. De CITO-score in de Bijlmer was in 1996 bijvoorbeeld 528, terwijl die in Amsterdam toen 530 was. In 1997 lagen beide CITO-scores 530, in 1998 lagen ze op respectievelijk 530 en 531. Volgens de normale berekening zou het voortgangspercentage in 1998 50% zijn t.o.v. 1996. Door het kleine beginverschil is dit percentage echter te willekeurig. Daarom is ervoor gekozen dat het voortgangspercentage van dit subdoel hier 99% is.
  Een ander voorbeeld is het gemiddelde slaagpercentage voor de scholen voor voortgezet onderwijs. Het doel was dat het slaagpercentage in de Bijlmermeer net zo hoog moet worden als in de rest van de stad. In alle jaren die zijn onderzocht, is het gemiddeld slaagpercentage in de Bijlmermeer juist al hoger dan in de hele stad, in het laatste jaar is het slaagpercentage wat lager dan in de voorgaande jaren. Het ligt wel nog steeds duidelijk boven het Amsterdamse gemiddelde. Volgens de normale berekening zou er daardoor een voortgangspercentage uitkomen dat onder de 100% ligt, terwijl het doel toch nog steeds voor meer dan 100% is bereikt. Daarom is ervoor gekozen het slaagpercentage in de Bijlmer als percentage van dat in de hele stad te nemen, zodat de uitkomst een voortgangspercentage hoger dan 100% is.

BIJLAGE 3 Tabellen

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel B3.1 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de Bijlmermeer (per 1-1, absolute aantallen)

sekse	man					vrouw				
leeftijd/-jaartal	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
0-4 jaar	1.857	1.791	1.748	1.808	1.793	1.925	1.845	1.730	1.803	1.781
5-9 jaar	1.620	1.522	1.533	1.541	1.505	1.596	1.571	1.558	1.547	1.577
10-14 jaar	1.478	1.444	1.413	1.431	1.434	1.442	1.390	1.335	1.350	1.366
15-19 jaar	1.376	1.406	1.369	1.378	1.345	1.391	1.367	1.278	1.324	1.277
20-24 jaar	1.966	1.730	1.570	1.491	1.444	2.015	1.779	1.647	1.535	1.543
25-29 jaar	2.839	2.432	2.220	2.056	1.916	2.290	2.102	1.984	2.020	1.972
30-34 jaar	2.945	2.770	2.469	2.308	2.173	2.251	2.206	1.988	2.009	1.930
35-39 jaar	2.326	2.252	2.224	2.202	2.163	1.959	1.881	1.895	1.860	1.893
40-44 jaar	1.510	1.569	1.536	1.592	1.643	1.309	1.296	1.322	1.416	1.491
45-49 jaar	1.128	1.073	1.102	1.107	1.145	1.006	1.002	1.014	1.012	1.041
50-54 jaar	686	712	688	741	803	625	635	665	711	759
55-59 jaar	485	481	481	446	465	548	512	485	454	447
60-64 jaar	415	377	356	350	343	441	423	396	416	408
65-69 jaar	285	287	285	266	277	378	365	337	322	351
70-74 jaar	216	210	205	217	203	309	302	295	302	303
75-79 jaar	164	147	139	126	130	290	258	266	247	257
80 + jaar	165	161	160	149	150	520	501	463	460	436
totaal	21.461	20.364	19.498	19.209	18.932	20.295	19.435	18.658	18.788	18.832

bron: O+S.

Tabel B3.2 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in de Bijlmermeer (per 1-1, percentages)

sekse	man					vrouw				
leeftijd/-jaartal	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
0-4 jaar	8,7	8,8	9,0	9,4	9,5	9,5	9,5	9,3	9,6	9,5
5-9 jaar	7,5	7,5	7,9	8,0	7,9	7,9	8,1	8,4	8,2	8,4
10-14 jaar	6,9	7,1	7,2	7,4	7,6	7,1	7,2	7,2	7,2	7,3
15-19 jaar	6,4	6,9	7,0	7,2	7,1	6,9	7,0	6,8	7,0	6,8
20-24 jaar	9,2	8,5	8,1	7,8	7,6	9,9	9,2	8,8	8,2	8,2
25-29 jaar	13,2	11,9	11,4	10,7	10,1	11,3	10,8	10,6	10,8	10,5
30-34 jaar	13,7	13,6	12,7	12,0	11,5	11,1	11,4	10,7	10,7	10,2
35-39 jaar	10,8	11,1	11,4	11,5	11,4	9,7	9,7	10,2	9,9	10,1
40-44 jaar	7,0	7,7	7,9	8,3	8,7	6,4	6,7	7,1	7,5	7,9
45-49 jaar	5,3	5,3	5,7	5,8	6,0	5,0	5,2	5,4	5,4	5,5
50-54 jaar	3,2	3,5	3,5	3,9	4,2	3,1	3,3	3,6	3,8	4,0
55-59 jaar	2,3	2,4	2,5	2,3	2,5	2,7	2, 6	2,6	2,4	2,4
60-64 jaar	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2
65-69 jaar	1,3	1,4	1, 5	1,4	1,5	1,9	1,9	1,8	1,7	1,9
70-74 jaar	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6
75-79 jaar	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4
80+ jaar	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	2,6	2,6	2,5	2,4	2,3
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

bron: O+S.

Tabel B3.3 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in rest van Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

sekse	man					vrouw				
leeftijd/jaar-tal	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
0-4 jaar	19971	20187	19919	19756	19708	19129	19381	19016	18714	18802
5-9 jaar	16642	17092	17292	17555	17761	15743	16185	16572	16828	17053
10-14 jaar	14541	14804	15120	15137	15391	14094	14324	14438	14684	14841
15-19 jaar	14536	14424	14573	14797	14937	14575	14552	14484	14765	15085
20-24 jaar	27930	26031	23842	22496	21588	31805	30171	27932	26665	25759
25-29 jaar	41006	39656	38663	38036	37988	40919	40435	40314	40083	40025
30-34 jaar	40410	40786	40731	40073	39920	35062	36079	36185	36306	36325
35-39 jaar	31352	31874	32496	32634	33647	27431	28122	28772	29054	29774
40-44 jaar	25916	26060	26240	26465	26830	23291	23598	23759	24068	24375
45-49 jaar	23195	24026	25204	24061	23712	21593	22226	23286	22434	22193
50-54 jaar	17039	17238	17153	18954	20615	15797	16328	16353	18089	19646
55-59 jaar	14080	14346	14763	14853	15133	13892	13929	14148	14238	14580
60-64 jaar	12548	12387	12215	12062	12044	13898	13548	13244	13008	12720
65-69 jaar	11417	11182	10979	10745	10648	14622	14095	13630	13146	12740
70-74 jaar	10110	10221	9869	9487	9231	14758	14822	14210	13584	13220
75-79 jaar	7138	6903	7164	7136	7219	12516	11957	12177	12150	12035
80+	6857	6878	6838	6913	6903	18636	18614	18354	18097	17963
totaal	334688	334185	333061	331160	333275	347751	348366	346874	345906	347136

bron: O+S.

Tabel B3.4 Bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroepen en sekse in rest van Amsterdam (per 1-1, in percentages)

sekse	man					vrouw				
leeftijd/jaartal	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
0-4 jaar	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9	5,5	5,6	5,5	5,4	5,4
5-9 jaar	5,0	5,1	5,2	5,3	5,3	4,5	4,6	4,8	4,9	4,9
10-14 jaar	4,3	4,4	4,5	4,6	4,6	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3
15-19 jaar	4,3	4,3	4,4	4,5	4,5	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3
20-24 jaar	8,3	7,8	7,2	6,8	6,5	9,1	8,7	8,1	7,7	7,4
25-29 jaar	12,3	11,9	11,6	11,5	11,4	11,8	11,6	11,6	11,6	11,5
30-34 jaar	12,1	12,2	12,2	12,1	12,0	10,1	10,4	10,4	10,5	10,5
35-39 jaar	9,4	9,5	9,8	9,9	10,1	7,9	8,1	8,3	8,4	8,6
40-44 jaar	7,7	7,8	7,9	8,0	8,1	6,7	6,8	6,8	7,0	7,0
45-49 jaar	6,9	7,2	7,6	7,3	7,1	6,2	6,4	6,7	6,5	6,4
50-54 jaar	5,1	5,2	5,2	5,7	6,2	4,5	4,7	4,7	5,2	5,7
55-59 jaar	4,2	4,3	4,4	4,5	4,5	4,0	4,0	4,1	4,1	4,2
60-64 jaar	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7
65-69 jaar	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	4,2	4,0	3,9	3,8	3,7
70-74 jaar	3,0	3,1	3,0	2,9	2,8	4,2	4,3	4,1	3,9	3,8
75-79 jaar	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	3,6	3,4	3,5	3,5	3,5
80+ jaar	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	5,4	5,3	5,3	5,2	5,2
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

bron: O+S.

Tabel B3.5 Etniciteit in de Bijlmermeer[31] (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998
Nederlands	8.773	7.927	7.504	7.182	6.994
Surinaams	14.133	13.952	13.586	13.648	13.557
Antilliaans (incl. Arubaans)	3.424	3.242	3.195	3.177	3.191
Turks	689	605	507	454	405
Marokkaans	871	813	701	647	637
Zuid-Europees	798	753	663	665	634
overige geïndustrialiseerde landen	2.125	1.914	1.767	1.651	1.557
overige niet-geïndustri-aliseerde landen	10.907	10.572	10.107	10.423	10.595
totaal	41.720	39.778	38.030	37.847	37.570

bron: O+S.

Noot 31 De Bijlmermeer is hier anders afgebakend, buurtcombinaties 946 en 947 zijn niet meegeteld.

Tabel B3.6 Etniciteit in rest Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

	1994	1995	1996	1997	1998
Nederlands	415.007	410.922	405.331	401.493	397.430
Surinaams	53.571	54.907	55.770	56.134	56.496
Antilliaans (incl. Arubaans)	7.091	7.212	7.220	7.324	7.395
Turks	30.207	30.371	30.501	30.368	31.374
Marokkaans	45.176	46.317	47.146	48.184	50.002
overig Zuid-Europees	15.214	15.351	15.616	15.476	15.710
overige geïndustrialiseerde landen	68.843	68.348	67.515	65.581	66.249
overige niet-geïndustria-liseerde landen	45.968	47.731	49.479	50.689	53.881
totaal	681.068	681.159	678.578	675.249	678.537

bron: O+S.

Tabel B3.7 Huishoudensamenstelling in de Bijlmermeer[32] (per 1-1, in aantallen)

jaartal	1994	1995	1996	1997	1998
(echt)paar zonder kinderen	1.412	1.347	1.168	1.074	1.012
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	2.027	1.910	1.703	1.610	1.526
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	2.284	2.534	2.763	3.014	3.106
alleenwonende	5.796	5.832	6.089	6.157	6.194
alleenstaande met éénouder	943	935	1.001	1.009	990
twee alleenstaanden	1.788	1.718	1.732	1.726	1.638
drie of meer alleenstaanden	594	533	505	528	542
overig	1.665	1.395	1.131	1.027	1.037
totaal	16.509	16.204	16.092	16.145	16.045

bron: O+S.

Noot 32 De Bijlmermeer is hier anders afgebakend, buurtcombinaties 946 en 947 zijn niet meegeteld.

Tabel B3.8 Huishoudensamenstelling in rest van Amsterdam (per 1-1, in aantallen)

jaartal	1994	1995	1996	1997	1998
(echt)paar zonder kinderen	44768	44075	42853	42296	41.588
(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	40841	40905	40222	39758	39.603
éénouder met thuiswonend(e) kind(eren)	24114	24894	25684	26598	26.926
alleenwonende	151927	155459	158498	159755	161.407
alleenstaande met éénouder	8362	8800	9356	9783	10.241
twee alleenstaanden	37854	38530	39395	40383	41.472
drie of meer alleenstaanden	8454	8272	8125	7967	8.065
overig	14404	13365	12419	11334	11.221
totaal	330724	334300	336552	337874	340523

bron: O+S.

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B3.9 Gemiddelde woonduur in buurt (in aantal jaren)

	Bijlmermeer	Amsterdam
gemiddelde woonduur 1997	8	15
gemiddelde woonduur 1998	10	14

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.10 Aantal vertrekkers uit de buurt (maar niet uit Amsterdam) op totaal aantal buurtbewoners per jaar[33]

		Bijlmermeer		rest Amsterdam	
		aantal	%	aantal	%
1994	aantal bewoners	41.720		681.067	
	aantal vertrekkers uit buurt	9.930	24%	79.084	12%
	aantal vertrekkers uit stad	**4.500**	**11%**	**37.098**	**5%**
	totaal vertrekpercentage	**14.430**	**35%**	**116.182**	**17%**
1995	aantal bewoners	39.778		681.159	
	aantal vertrekkers uit buurt	9.125	23%	73.755	11%
	aantal vertrekkers uit stad	**3.929**	**10%**	**36.152**	**5%**
	totaal vertrekpercentage	**13.054**	**33%**	**109.907**	**16%**
1996	aantal bewoners	38.030		678.578	
	aantal vertrekkers uit buurt	7.743	20%	71.424	11%
	aantal vertrekkers uit stad	**3.881**	**10%**	**41.851**	**6%**
	totaal vertrekpercentage	**11.624**	**31%**	**113.275**	**17%**
1997	**aantal bewoners**	**37.847**		**675.249**	
	aantal vertrekkers uit buurt	8.555	23%	72.073	11%
	aantal vertrekkers uit stad	**3.436**	**9%**	**37.724**	**6%**
	totaal vertrekpercentage	**11.991**	**32%**	**109.797**	**16%**
97/98*	**aantal bewoners**	37,764		680.411	
	aantal vertrekkers uit buurt	3.470	9%	38.407	6%
	aantal vertrekkers uit stad	**8.666**	**23%**	**73.004**	**11%**
	totaal vertrekpercentage	**12.136**	**32%**	**111.411**	**16%**

*Aantal vertrekkers betreft in dit geval periode juli '97 tot juli '98
bron: O+S.

Tabel B3.11 Wil verhuizen naar andere buurt of woonplaats (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
ja	52	65	55	54
geen voorkeur	29	8	12	15
nee	20	27	33	31

bron: bewonersenquêtes.

Noot 33 In de statistieken is vertrek overigens niet op wijkniveau gedefinieerd, maar op buurtniveau. Dit betekent dat degenen die binnen de Bijlmer naar een andere buurtcombinatie verhuizen door ons als vertrekkers worden geregistreerd, terwijl zij feitelijk binnen het Bijlmergebied blijven wonen. Hetzelfde geldt overigens ook voor het geregistreerde vertrek in andere Amsterdamse buurten.

Tabel B3.12 Woon- en leefklimaat eigen buurt (gemiddeld rapportcijfer)

	Bijlmermeer	Amsterdam
beoordeling 1997	6,4	7,2
beoordeling 1998	6,1	7,1

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.13 Ontwikkeling 1995-1997 aantal artikelen en totaal aantal woorden per krant

		1995	1996	1997	1998	totaal
Algemeen dagblad	art.	*2*	*3*	*8*	*5*	*18*
	woorden	1.174	1.348	4.110	1.114	7.746
	woorden p. art.	587	449	514	223	430
Parool	*art.*	*7*	*15*	*17*	*23*	*62*
	woorden	4.043	13.578	13.520	12.509	43.650
	woorden p. art.	578	905	795	544	704
De Volkskrant	*art.*	*13*	*34*	*43*	*59*	*149*
	woorden	7.272	27.351	31.719	48.368	114.710
	woorden p. art.	559	804	738	820	770
totaal	*art.*	*22*	*52*	*68*	*87*	*229*
	woorden	12.489	42.277	49.349	61.991	166.106
	woorden p. art.	568	813	726	713	725

bron: personderzoek DSP

Tabel B3.14 Woonsituatie van woningzoekenden bij Nieuw Amsterdam (percentage op 31-12)

woont in ..	1995	1996	1997	1998
woning NA	42	42	37	47
andere woning	58	58	63	53

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabellen bij hoofdstuk 5

Tabel B3.15 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

	Bijlmermeer	Amsterdam
algehele tevredenheid 1997	79	90
algehele tevredenheid 1998	79	86

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.16 Woontevredenheid (percentage (zeer) tevreden)

	Nieuw Amsterdam	Bijlmermeer overig[34]
algehele tevredenheid 1997	80	90
algehele tevredenheid 1998	73	85

bron: bewonersenquête Bijlmermeer 1997

Tabel B3.17 Volkshuisvestingsgegevens 1 (absolute aantallen per 31-12)

		1994	1995	1996	1997	1998
andere woning-bouwverenigingen Amsterdam	aantal woningen[35]	195.697	194.684	198.842	205.181	205.515
	vergunningen (verhuringen)[36]		16.179	14.902	15.431	15.815
Nieuw Amsterdam	aantal woningen	12.717	12.759	[37]12.113	11.961	10.689
	nieuwe woning-zoekenden	2.123	3.540	3.400	3.390	2.820
	verhuringen	1.743	2.548	2.107	1.757	1.440
	mutaties totaal	2.067	2.186	2.023	1.742	1.498
	leegstand totaal	860	613	442	294	356

bronnen: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam, Rapportage Woonruimteverdeling Amsterdam 1997, Amsterdamse Federatie van Woningbouwcorporaties.

Tabel B3.18 Mutatiegraad per soort bezit Nieuw Amsterdam, doelstellingen Saneringsaanvraag en stand van zaken 31-12-98)

	doelstelling	1998
gestapelde nieuwbouw	10	1,0
eengezinswoningen	7	
verbeterde hoogbouw	12	9,0
niet verbeterde voorraad	16	15,2

bron: Nieuw Amsterdam

Noot 34 Tenzij anders aangegeven, betreft `Bijlmer overig' respondenten die een koopwoning bezitten of huren van een andere woningbouwvereniging of van een particulier.

Noot 35 De stijging van het aantal woningen van de Amsterdamse woningbouwcorporaties is voor een groot deel te verklaren door de toetreding door woningbouwcorporatie Ons Huis in 1997.

Noot 36 In stadsdeel Zuidoost zijn geen vergunningen nodig voor het betrekken van een woning. De Andere corporaties in dit stadsdeel dan Nieuw Amsterdam melden hun verhuringen echter wel bij de stedelijke woningdienst, die zijn dus wel in dit cijfer opgenomen
Het gaat hier om vergunningen voor woningen die niet langdurig hebben leeggestaan

Noot 37 Dit aantal is inclusief de laagbouwwoningen van Kantershof. In de 4e kwartaalrapportage van Nieuw Amsterdam wordt vermeld dat in 1996 ruim 200 van deze woningen zijn verkocht, in 1997 werden hier ruim 450 woningen verkocht.

Tabel B3.19 Resultaten (in 1000 guldens)

		1994	1995	1996	1997	1998
NA	jaarresultaat	-10.922	-4.912	-1.532	4.512	-444
	onderhoudskosten	25.900	23.377	24.267	21.798	18.276
	huren en vergoedingen	109.507	110.963	117.625	117.931	112.361
	onderhoud als % huren en vergoedingen	24	21	21	18	16
AC	onderhoudskosten per VerHuurEenheid		1.379	1.252	1.338	
	huren en vergoedingen per VHE		6.357	6.788	7.095	
	onderhoud als % huren en vergoedingen		22	18	19	

NA = Nieuw Amsterdam
AC = Alle Amsterdamse corporaties

bron: Jaarverslagen Nieuw Amsterdam.

Tabel B3.20 Consumentenprijsindex (1995 = 100, cijfers januari)

1995	1996	1997	1998	1999
100,0	100,6	102,8	104,7	107,0

bron: CBS intenetsite www.cbs.nl/cijfers/kerncijfers

Tabel B3.21 Huurderving per 31-12: huurachterstanden (totaal in 1000 guldens)

		1994	1995	1996	1997	1998
in 1000 guldens	zittende bewoners	4.713	4.326	3.606	3.375	3.178
	vertrokken huurders	14.394	14.718	11.473	11.866	11.703
	totaal	19.107	19.044	15.079	15.441	14.881
moethuur (in milj. guldens)		120,48	124,91	139,50	127,21	130,86
% v/d moet-huur	zittende bewoners	3,9	3,5	2,6	2,7	2,4
	vertrokken huurders	11,9	11,8	8,2	9,3	8,9
	totaal	15,9	15,2	10,8	12,1	11,4

bron: 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Tabel B3.22 Gemiddelde onderhoudsuitgaven (in guldens per woning c.q. per mutatie[38])

	1994	1995	1996	1997	1998
klachtenonderhoud	341	406	396	351	397
mutatie-onderhoud[39] (bij verhuizing)	965	1.036	990	975	1.078
vandalisme	57	71	57	60	63

bron: bijlagen 4e kwartaalrapportages Nieuw Amsterdam.

Noot 38 Deze cijfers komen uit de bijlagen van de 4e kwartaalrapportages. Voor 1997 cijfers uit bijlagen 2-7, 2-1 en 2-8 gebruikt.

Noot 39 Bij dit type onderhoud worden de kosten per mutatie weergegeven in plaats van per woning.

Tabel B3.23 Gehechtheid en medeverantwoordelijkheid voor de buurt (% ja-zeggers)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
gehecht	59	67	74	71
medeverantwoordelijk	72	73	85	84

bron: bewonersenquête 1997.

Tabel B3.24 Ontwikkeling in het onderhoud van de openbare ruimte (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
verbeterd	33	37	46	43
gelijk	41	38	39	41
verslechterd	26	25	16	15

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.25 Aangiften van delicten in Bijlmermeer[40] (absolute aantallen en percentage van het aantal inwoners)

	Bijlmermeer		Amsterdam		
	1997	1998	1996	1997	1998
straatroof	710	770	3.892	3.594	3.476
overval	36	60	527	494	399
overig geweld	545	650	5.693	5.828	5.632
zakkenrollerij	525	360	12.485	12.176	12.962
integriteit woning	707	461	10.444	9.703	5.762
inbraak bedrijf/school	93	303	4.847	3.769	2.900
diefstal van auto	522	549	5.546	5.955	5.050
diefstal uit/vanaf auto	1.604	2.481	22.508	21.385	21.436
fietsendiefstal	229	376			7.630
diefstal overige voertuigen	88	80	8.502	10.969	2.211
overige vermogensdelicten	191	244	2.174	2.273	2.197
overige diefstallen	1.979	2.115	26.934	29.810	23.991
vernieling	349	401			5.914
overige criminaliteit	31	13	8.204	8.290	458
totaal	7.609	8.863	111.756	114.246	100.018
bevolking	53.615	53.481	716.608	713.096	717.981

bron: aangiftecijfers politie Amsterdam-Amstelland

Noot 40 Deze cijfers betreffen een iets ander gebied dan het in de inleiding afgebakende vernieuwingsgebied: buurten 931 t/m 935, 940 t/m 944, 946 en 947.

Tabel B3.26 Jeugdige arrestanten (t/m 17 jaar) wijkteams Flierbosdreef en Ganzenhoef

	Bijlmermeer				Amsterdam	
	1997		1998		1998	
	abs.	per 1000 inw.	abs.	per 1000 inw.	abs.	per 1000 inw.
straatroof	70	4,5	84	5,4	290	2,2
overval	5	0,3	2	0,1	33	0,3
overig geweld	53	3,4	53	3,4	488	3,7
zakkenrollerij	2	0,1	8	0,5	67	0,5
integriteit woning	22	1,4	16	1,0	64	0,5
inbraak bedrijf/school	7	0,5	5	0,3	48	0,4
diefstal van auto	31	2,0	28	1,8	156	1,2
diefstal uit/vanaf auto	12	0,8	8	0,5	127	1,0
fietsendiefstal	19	1,2	5	0,3	47	0,4
diefstal overige voertuigen	24	1,5	17	1,1	172	1,3
overige vermogens-delicten	27	1,7	18	1,2	182	1,4
overige diefstallen	240	15,5	171	11,0	1.227	9,3
vernieling	31	2,0	20	1,3	156	1,2
overige criminaliteit	154	9,9	145	9,3	1.072	8,1
totaal	697	44,9	580	37,4	4.129	31,3
bevolking t/m 17 jaar	14.111		15.520		131.874	

bron: Arrestantencijfers politie Amsterdam-Amstelland

Tabel B3.27 Slachtofferschap (percentage dat in eigen buurt de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geworden van criminaliteit[41]).

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
bedreiging met geweld	19	24	13	17
mishandeling	5	4	2	3
diefstal portemonnee	15	15	7	11
woninginbraak	11	9	7	7
vernieling	28	14	27	53
diefstal van auto	11	21	5	5
diefstal uit auto	57	98	29	28
fietsendiefstal	17	20	18	23
ander misdrijf	8	5	4	16

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.28 Overlast door jongeren (percentage dat `vaak' overlast ondervindt)

	Bijlmermeer	Amsterdam
1997	21	17
1998	22	20

bron: bewonersenquêtes.

Tabel B3.29 Oordeel verkeersveiligheid in de buurt (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam[42]
	1997	1998	1997
(zeer) goed	66	67	56
niet goed, niet slecht	26	17	22
(zeer) slecht	7	14	22

bron: bewonersenquêtes.

Noot 41 Overigens wordt erop gewezen dat het slachtofferschap van objectgerelateerde delicten (hier auto's en fietsen) wordt berekend op basis van het aantal *objecten* in plaats van het aantal *mensen* dat slachtoffer geworden is. Dus: in de 224 auto's waarover de respondenten in totaal beschikken, is er 186 keer ingebroken, sommigen zijn meer dan één keer slachtoffer van dit delict geworden.)

Noot 42 In de bewonersenquête die in Amsterdam is gehouden is geen vraag naar de verkeers(on)veiligheid gesteld.

Tabel B3.30 Aantal verkeersongevallen naar aard afloop; stadsdeel Zuidoost in vergelijking met Amsterdam (geïndexeerd: 1994 = 100)

	1994	1995	1996	1997
Amsterdam				
mat. schade	13.841	13.894	12.844	13.019
letsel	2.902	2.818	2.741	2.156
dodelijk	28	29	24	23
totaal	16.771	16.741	15.609	15.198
Zuidoost				
mat.schade	1.095	964	981	1.105
letsel	144	161	147	111
dodelijk	0	0	0	3
totaal	1.239	1.125	1.128	1.219

bron: O+S.

Tabel B3.31 Oordeel aantal veilige fietspaden en veiligheid oversteekplaatsen voor voetgangers (percentage voldoende)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
veilige oversteekplaatsen voor voetgangers	76	65	64	66
veilige fietspaden	71	70	59	59

bron: bewonersenquêtes

Tabellen hoofdstuk 6

Tabel B3.32 Ingeschrevenen bij arbeidsbureau naar afstand tot de arbeidsmarkt in de Bijlmermeer (op 31 december 1997)

	1997		1998	
	Bijlmer	Zuidelijk N-Holland	Bijlmer	Zuidelijk N-Holland
fase 1 (direct bemiddelbaar)	650	26.709	772	21.100
fase 2: (kort (cursus)traject nodig)	1.376	11.865	666	6.854
fase 3: (lang (cursus)traject nodig)	2.852	23.599	1.826	19.469
fase 4: (onbemiddelbaar)	2.249	39.691	2.278	41.079
fase nader te bepalen	20	2.027	158	3.680
overig:	87	4.957	23	1.809
totaal	7.234	108.848	5.723	93.991

bron: Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland.

Tabel B3.33 Uitkeringsgerechtigden in Bijlmermeer en rest Amsterdam 1997 (absoluut, per 31-12)

	1994	1995	1996	1997	1998
Bijlmermeer	8.806	8.571	8.695	7.669	6.019
rest Amsterdam	77.666	74.785	75.256	67.591	60.466

bron: O+S.

Tabel B3.34 Netto inkomen van huishoudens (percentage)

inkomen	% Bijlmermeer		% Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
minder dan *f* 1400,-	12	12	12	12
tussen *f* 1400,- & *f* 1900,-	23	29	21	19[a]
tussen *f* 1900,- & *f* 2800,-	31	24	20	19[b]
tussen *f* 2800,- & *f* 4000,-	23	24	25	26[c]
meer dan *f* 4000,-	12	11	23	24[d]
totaal	100	100	100	100

[a] 1400-2000
2750 -4250

[b] 2000-2750
meer dan 4250

bron: bewonersenquêtes

Tabel B3.35 Verwachte arbeidspositie over vijf jaar (percentage)

	Bijlmermeer		Amsterdam	
	1997	1998	1997	1998
beter	68	65	51	58
hetzelfde	27	27	36	36
slechter	5	8	7	6

bron: bewonersenquêtes

Tabel B3.36 Onderwijsaanbod in 1997

	Bijlmer	Zuidoost
openbare basisscholen	4	14
oecumenische basisscholen	4	10
evangelische basisschool	1	2
hindoeïstische basisschool	1	
islamitische basisschool	1	
overige basisscholen1	-	3
VO/VBO school	1	4
speciaal onderwijs2	-	5

bron: Amsterdamse scholengids
1 Algemeen bijzonder, protestant-christelijk en rooms-katholiek onderwijs.
2 Geïntegreerd speciaal onderwijs (2), school voor langdurig zieke kinderen, school voor lichamelijk gehandicapte kinderen en een school voor meervoudig gehandicapte kinderen.

Oude tabellen bij Bijlage 3:

Tabel B3.37 Responsverantwoording telefonische enquêtes 1997 (aantallen en percentages)

	absolute aantallen		percentages	
responsstatus	Bijlmermeer	Amsterdam	Bijlmermeer	Amsterdam
geslaagd	195	1.136	28	46
niet bereikbaar	104	117	15	5
weigering	159	656	23	27
kaderfouten	78	191	11	8
nog terug te bellen	81	46	12	2
juiste persoon verhinderd	56	247	8	10
andere reden	15	73	2	3
buiten doelgroep	2	9	0	0
totaal	690	24.754	100	100

bron: O + S/bewonersenquêtes.

Tabel B3.38 Etniciteit[43] in betrokken buurten en in steekproef 1997 (absolute aantallen en percentage)

	abs.	percentages	
bevolkingsgroep	steekproef	werkelijk	steekproef
Nederlands	136	27	31
Surinaams	114	32	28
Antilliaans	43	8	11
Turks	4		
Marokkaans	6	2	
Zuid Europees	■		0
overige geïndustrialiseerde landen		6	
overige niet-geïndustrialiseer-de landen		24	
Ghanees	55		14
Nederlands Indisch	6		2
Pakistaans	4		■
overig algemeen	36		10
geen antwoord	10		3
Totaal	408		100

bron: O + S/bewonersenquête 1996, 1997.

Noot 43 Etniciteit wordt in het bevolkingsregister als volgt gedefinieerd:
1 geboorteland persoon zelf als dit niet Nederland is
2 als persoon zelf in Nederland is geboren: geboorteland moeder
3 als persoon zelf en moeder in Nederland zijn geboren: geboorteland vader
Omdat in de enquête niet gevraagd is welke van de ouders in welk land is geboren, alleen waar beide ouders zijn geboren, is etniciteit in enkele gevallen niet met 100% zekerheid te bepalen. In deze gevallen is uitgegaan van de bevolkingsgroep waartoe de respondent zich zelf vindt behoren.